

Nieuwsbrief

Rechtspraak Europa

Vijfde jaargang, 2016,
nr. 4 (april)

In één [klik](#) verbonden met Europa

Maandelijks overzicht van rechtspraak op het gebied van Europees recht (EU en EVRM). Kernredactie: Marc de Werd en Joanne Bik. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Robin Cozijnsen, Michiel Olthof, Menco Rasterhoff, Nienke de Visser, Mirjam Winkels, Louisa Klop en Floris Dudok van Heel.

Rechtspraak Europa wordt gemaakt door het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op het weblog [European Courts](#), op de [website van de rechtspraak](#), en op [Intro Europees recht](#) (alleen intern).

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar joanne.bik@rechtspraak.nl of r.andrea@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Copyright ©2016 Marc de Werd/Gerechtshof Amsterdam;
©2016 Joanne Bik/LBvR

Volg Rechtspraak Europa op Twitter: [@europeancourts](#) en [@joannebik1](#)

Index

Verantwoording

De redactie kiest ervoor om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie en het Gerecht van de Europese Unie (HvJEU) per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming en de fundamentele beginselen. Deze ontwikkeling naar een Europees *ius commune* maakt dat beide kenbronnen in eenzelfde juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil hiermee recht doen aan die Europeesrechtelijke realiteit.

Leeswijzer

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Inhoud

Index	1
Column	1
DEEL 1 – RECHTSPRAAK	3
Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)	3
Arbeid en sociale zekerheid (B – C)	4
Asiel en migratie (S – V)	7
Belastingen en douane (Fi - S)	13
Bevriezing goederen en andere EU sancties	23
Consumentenrecht (C)	24
Detentie (omstandigheden), recht op leven, politieonderzoek (S)	25
Diensten (B)	28
Eigendomsrecht (artikel 1, Eerste protocol EVRM) (B)	29
Erfrecht (C - Fi)	30
Familielven (Fa)	30
Financiële markten (B - C)	32
Gehandicapten	33
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B – C - S)	33
Godsdienstvrijheid	35
Grondrechten (Handvest) en EVRM – algemeen	35
Handel en antidumping (C)	36
IE – Intellectuele eigendom (C)	36
Informatierecht	42
Insolventie (C)	42
Institutioneel recht	43
Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken (C - Fa)	43
Kansspelen (B - S)	47
Kinderontvoering (Fa – S)	47
Landbouw en visserij (B - S)	47
Luchtvaart (B - C)	49
Mededinging (C)	50
Milieu en natuur (B)	51
Ne bis in idem (S)	53
Onafhankelijkheid rechterlijke macht	53

Overlevering en uitlevering (S).....	53
Prejudiciële verwijzingsprocedure HvJEU.....	55
Privacy en bescherming persoonsgegevens (C - S).....	55
Procesrecht en recht op eerlijk proces (B - S).....	57
Schengen.....	61
Staatssteun (B).....	61
Technische voorschriften.....	63
Terrorisme en witwassen (B - S).....	63
Verzekeringen (C).....	64
Vrij verkeer (B - C).....	65
Vrijheid van meningsuiting (C - S).....	66
Woonvergunning en vrijheid van verplaatsing (B).....	68
DEEL 2 – OVERIGE INFORMATIE.....	69
Algemeen.....	69
Cursus en opleiding.....	69
Informatievoorziening (alleen voor de rechtspraak).....	72
NL prejudiciële verwijzingen.....	72
Vacatures.....	72

Column

MORIA

Nooit werd de kloof tussen recht en praktijk mij zo duidelijk zichtbaar als vorige week, toen ik in Moria was.

Moria is de naam van het kamp op Lesbos waar het Griekse leger sinds zondag 20 maart enkele duizenden asielzoekers heeft gedetineerd met het doel hen zo snel mogelijk naar Turkije terug te sturen. Op andere Griekse eilanden zijn inmiddels vergelijkbare detentiecentra herrezen, alle het gevolg van de overeenkomst of 'deal' die de Europese Unie sloot met Turkije op 18 maart. Volgens die overeenkomst – die overigens feitelijk niet meer behelst dan een gezamenlijke verklaring en dus op zichzelf niet juridisch kan worden aangevochten – zal Turkije alle 'irregular migrants' die van Turkije naar Griekenland oversteken terugnemen. In ruil daarvoor zal de EU voor elke aldus teruggestuurde Syrier een andere Syrier vanuit Turkije laten terugkeren. Ronkende taal met als boodschap: stap niet meer in dat bootje, je komt Europa op die manier niet in.

Tegelijk geldt in Griekenland nog steeds het Gemeenschappelijk Europees Asielsysteem, hoewel de laatste jaren vooral in theorie. Dat betekent onder meer dat iedereen er het recht heeft om asiel aan te vragen en de individuele beoordeling daarvan af te wachten.

Die twee uitgangspunten botsen natuurlijk. Want eerlijke individuele asielbeoordelingen zullen ertoe leiden dat niet iedereen wordt teruggestuurd, en dat was nu juist de kern van de deal.

Nu wordt het recht wel vaker geplooid naar de grillen van de politiek. Voor het asielrecht geldt dit des te sterker, het is een zeer gepolitiseerd gebied. In dit geval heeft Griekenland onder druk van 'Europa' er binnen een week een aantal wetswijzigingen doorheen gejaagd waarmee alle waarborgen die uitgingen boven het Europese minimum zijn verdwenen. Maar dat Europese minimum, onder meer de Procedurerichtlijn, staat nog steeds overeind en is op zichzelf voldoende beletsel voor de politiek zo vurig gewenste snelle en integrale uitzettingen.

Waar de letter van de wet zo duidelijk in de weg staat aan de wensen van de politiek zit de rek vooral in de uitvoering. Er is dus alle reden voor enig wantrouwen ten opzichte van de in Griekenland te voeren procedures en waarborgen in de praktijk.

Mijn collega en ik gingen op onderzoek uit en waren op 24 en 25 maart op Lesbos. Wat we zagen was nog erger dan we hadden gevreesd. Nu is Griekenland al jaren een land waar het feitelijk aanvragen van asiel vrijwel onmogelijk is. Dat was voorheen echter minder problematisch, omdat vrijwel niemand asiel wil in dat land waar de voorzieningen, ook volgens het EHRM, onder de maat zijn.

Nu de keuze is teruggebracht tot asiel in Griekenland of uitzetting naar Turkije ligt de situatie anders. En nu er een welhaast onbeperkt Europees budget lijkt te zijn om de 'deal' te verwezenlijken, zou er snel werk gemaakt moeten kunnen worden om het Griekse asielsysteem naar een Europees minimumniveau te tillen.

In Moria zag ik inderdaad veel Europese ambtenaren; met name ook Nederlanders. Maar die bleken er alleen te zijn voor de bewaking van de asielzoekers en, zo werd voorzien, het massale transport naar Turkije. Als advocaat kreeg ik toegang tot het centrum maar de faciliteiten die nodig zijn om advocatenwerk te doen ontbraken volkomen. Zwetend in de felle zon sprak ik met een flink aantal gedetineerden. Iedereen die ik er sprak wilde asiel aanvragen; niemand was verteld hoe dat zou moeten. Er was geen informatie rondgedeeld, er waren geen tolken, er was vooral onzekerheid. Een dag na mijn bezoek werd andere advocaten de toegang geheel ontzegd. De asielprocedure is nog niet eens begonnen maar [sinds maandag 4 april](#) varen de eerste boten naar Turkije.

Het wordt tijd dat praktijk en recht weer naar elkaar toe groeien, daar in Griekenland.

Wil Eikelboom, advocaat vreemdelingenrecht bij Prakken d'Oliveira Human Rights Lawyers in Amsterdam

DEEL 1 – RECHTSPRAAK

Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 3 maart 2016 – Zaak C-46/15 – Ambisig – [conclusie](#)

Aantonen van technische bekwaamheid en/of beroepsbekwaamheid van geïnteresseerde ondernemers

RICHTLIJN 2004/18/EG. De betreffende bepaling heeft betrekking op het aantonen van de technische bekwaamheid en/of de beroepsbekwaamheid van de in de betrokken opdracht geïnteresseerde ondernemers. Met zijn prejudiciële vragen wenst het Tribunal Central Administrativo Sul (Portugal) van het Hof te vernemen of deze bepaling rechtstreekse werking heeft en hoe de hierin genoemde bewijsmiddelen zich tot elkaar verhouden.

Volgens de AG moet de bepaling aldus worden uitgelegd dat, bij gebreke van omzetting ervan in nationaal recht, particulieren er rechten aan kunnen ontleen die zij tegenover de aanbestedende diensten kunnen inroepen in het kader van geschillen die bij de nationale rechter aanhangig zijn, op voorwaarde dat de betrokken aanbestedende dienst voldoet aan het begrip staat in de zin van de rechtspraak van het Hof.

De bepaling verzet zich niet tegen de toepassing van door een aanbestedende dienst opgestelde bepalingen op grond waarvan een ondernemer zijn technische bekwaamheid niet kan aantonen door middel van een door hem ondertekende verklaring, tenzij hij bewijst dat het voor hem onmogelijk of zeer moeilijk is om een verklaring van de particuliere afnemer te verkrijgen.

Voorts verzet deze bepaling zich tegen de toepassing van door een aanbestedende dienst opgestelde bepalingen op grond waarvan de certificaten van de particuliere afnemer op straffe van uitsluiting van deelneming moeten zijn voorzien van een door een notaris, advocaat of andere bevoegde instantie gelegaliseerde handtekening.

HvJEU – CONCLUSIE A-G MENGOZZI – 10 maart 2016 – Zaak C-6/15 – TNS Dimarso – België – [conclusie](#)

Is een aanbestedende dienst er toe gehouden om de bij de beoordeling van de offertes van de inschrijvers gehanteerde beoordelingsmethodiek of afwegingsregels vooraf bekend te maken in de aankondiging?

RICHTLIJN 2004/18/EG. Aan het Hof wordt de vraag voorgelegd of artikel 53, lid 2, van richtlijn 2004/18, in het licht van de beginselen van gelijke behandeling en transparantie, vereist dat de aanbestedende dienst bij de gunning van een opdracht voor het verrichten van diensten op basis van de economisch meest voordelige inschrijving, de inschrijvers in de aankondiging of het bestek informeert over de bij de beoordeling van de offertes van de inschrijvers gehanteerde beoordelingsmethodiek.

A-G: De aanbestedende dienst is er niet toe gehouden , in de aankondiging van de opdracht of in het bestek de methode aan de hand waarvan wordt beoordeeld in hoeverre de offertes aan de vooraf in de aankondiging van de opdracht of in het bestek bekendgemaakte gunningscriteria voldoen, ter kennis van de potentiële inschrijvers te brengen, mits die methode, die na het verstrijken van de termijn voor indiening van de offertes, maar vóór de opening van de offertes, is vastgesteld,

- a. geen wijziging brengt in de gunningscriteria voor de opdracht en de relatieve weging van die criteria zoals die in de aankondiging van de opdracht of in het bestek zijn neergelegd,
- b. geen elementen bevat die, indien zij bij de voorbereiding van de offertes bekend waren geweest, deze voorbereiding hadden kunnen beïnvloeden, en
- c. niet is gekozen aan de hand van elementen die discriminerend kunnen werken jegens een van de inschrijvers.

Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of in het hoofdgeding aan die voorwaarden is voldaan.

REGELGEVING EU

BNC Fiche: Verordening reciprociteit bij overheidsopdrachten (overheid.nl)

REGELGEVING NL

Tweede Kamer neemt wetsvoorstel tot wijziging Aanbestedingswet aan ([Europa decentraal](https://europa.decentraal.nl))

Arbeid en sociale zekerheid (B – C)

Arbeid en vrij verkeer van werknemers (C)

HVJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 3 maart 2016 – Zaak C-351/14 – Rodríguez Sánchez – [conclusie](#)

Heeft een werkend lid van een coöperatie recht op aanpassing werktijden na zwangerschapsverlof?

RICHTLIJN 2010/18/EU. RAAMOVEREENKOMST INZAKE OUDERSCHAPSVERLOF. Het betreft een verzoek tot aanpassing van de werktijden van een werkend lid van een coöperatie. De verwijzende rechter wenst met name te vernemen of de verhouding tussen een werkend lid van een coöperatie en deze laatste een arbeidsovereenkomst of een arbeidsbetrekking is in de zin van clausele 1, punt 2, van de herziene raamovereenkomst en zo ja, of een werkend lid bij terugkeer van een „zwangerschapsverlof” recht heeft op een aanpassing van haar werktijden en -patronen in de zin van clausele 6, punt 1, van deze overeenkomst.

A-G: De vraag of de verhouding tussen een werkend lid van een coöperatie en deze laatste een arbeidsovereenkomst of een arbeidsbetrekking moet overeenkomstig het nationale recht worden beantwoord, op voorwaarde dat dit niet leidt tot een willekeurige uitsluiting van deze categorie personen van aanspraak op de door richtlijn 2010/18 en de herziene raamovereenkomst geboden bescherming. Een uitsluiting van deze bescherming kan slechts worden aanvaard indien de verhouding die de werkende leden met de

coöperatie verbindt, naar haar aard wezenlijk verschilt van die welke werkenden die naar nationaal recht in de categorie werknemers vallen, aan hun werkgevers bindt. De clausules 2 en 3 van de herziene raamovereenkomst staan er niet aan in de weg dat een nationale wettelijke regeling zoals die aan de orde in het hoofdgeding, voorziet in een ouderschapsverlof in de vorm van arbeidstijdverkorting samen met een recht op aanpassing van de werktijd binnen het kader van de gewone werktijd, maar de toepassing van een aanpassing die meer omvat dan de gewone werktijd, onderwerpt aan de voorwaarden die bij het collectieve overleg zijn vastgesteld.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 31 maart 2016 – Zaak C-102/16 –
Vaditrans – [verwijzing](#)

Volgt uit de verordening dat de wekelijkse rusttijd niet in het voertuig mag plaatsvinden?

VERORDENING (EG) nr. 561/2006. AETR-OVEREENKOMST. Verzoekster komt op tegen een besluit betreffende de inning en de consignatie van een som bij het vaststellen van sommige inbreuken inzake het vervoer over de weg. De inbreuk betreft het overschrijden van de rijtijdenwet. Verzoekster overlegt een recente brief van de Europese Commissie waarin deze bevestigt dat Verordening 561/2006 niet bepaalt waar de bestuurder de normale wekelijkse rusttijd moet nemen. De verwijzende rechter zal de vraag moeten beantwoorden of artikel 8, leden 6 en 8, van de verordening aldus moet worden geïnterpreteerd dat de normale wekelijkse rusttijd van de bestuurder niet in het voertuig mag worden doorgebracht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 24 maart 2016 – Zaak C-97/16 –
Pérez Retamero – [verwijzing](#)

Vragen over kwalificatie werkzaamheden transporteur. Arbeid in loondienst of zelfstandig bestuurder?

VERORDENING (EG) nr. 561/2006. RICHTLIJN 93/104/EG. RICHTLIJN 2002/15/EG. Verzoeker is transporteur en heeft een bestelwagen alsmede een vergunning voor het verrichten van vervoersdiensten. Hij sluit in juni 2008 met pakketdienst TNT (een van de drie verweersters) een 'standaardovereenkomst voor het verrichten van vervoersdiensten'. Hij krijgt van TNT 'identificatie' voor zijn bestelauto en toegangskarten voor het bedrijfsgebouw. Op deze kaart staat verzoeker aangeduid als tewerkgestelde chauffeur. Hij heeft dan verder naast TNT geen andere opdrachtgevers meer. Hij ontvangt een vaste dagvergoeding die per maand wordt uitbetaald. De overeenkomst was voor zes maanden maar is steeds verlengd. Vanaf 2014 moet hij zijn facturen aan Sapirod sturen (tweede verweerder), een door TNT gecontracteerde transporteur. Dit eindigt in maart 2015 als Sapirod verzoeker mededeelt geen werk meer voor hem te hebben. Daarop stapt verzoeker naar de rechter. Hij is weliswaar op de hoogte dat het werknemersstatuut de contractuele betrekkingen zoals onderhavige uitsluit maar hij stelt dat gezien zijn relatie met TNT en de rechtstreekse relatie met Sapirod, zijn werk juridisch als arbeid in loondienst gekwalificeerd moet worden. Hij voldoet aan alle voorwaarden, en niet aan de voorwaarden van het begrip 'zelfstandig bestuurder' in Richtlijn 2002/15. Het werknemersstatuut baseert zich uitsluitend op de eigendom van het vervoermiddel en de afgegeven vergunning, hetgeen niet strookt met het in de Richtlijn gemaakte onderscheid tussen 'zelfstandige bestuurder' en 'mobiele

werknemer'. De verwijzende rechter vraagt zich af of de Spaanse regelgeving verenigbaar is met EU-recht.

Aangehaalde jurisprudentie: C-184/02 en C-223/02 SPA resp. FIN / EP en Raad;

REGELGEVING EU – Detacheringsrichtlijn

- Commissie stelt hervorming detacheringsrichtlijn voor — naar een diepere en eerlijkere Europese arbeidsmarkt ([persbericht EC](#))
- Commissie stelt hervorming detacheringsrichtlijn voor ([ECER](#))
- BNC Fiche: Wijziging detacheringsrichtlijn ([overheid.nl](#))

Sociale zekerheid (C - B)

HVJEU – ARREST – 3 maart 2016 – Zaak C-12/14 – Commissie / Malta – [arrest](#)

VERORDENING (EEG) nr. 1408/71. VERORDENING (EG) nr. 883/2004. Met haar verzoekschrift verzoekt de Europese Commissie het Hof vast te stellen dat de Republiek Malta, door op de Maltese ouderdomspensioenen het bedrag van de ambtenarenpensioenen van andere lidstaten in mindering te brengen, niet heeft voldaan aan de verplichtingen die op haar rusten krachtens artikel 46 ter van verordening (EEG) nr. 1408/71. Het beroep wordt verworpen.

HVJEU – CONCLUSIE A-G BOBEK – 17 maart 2016 – Zaak C-187/15 – Pöpperl – Duitsland – [conclusie](#)

Strijd met artikel 45 VWEU als nationale regeling leidt tot aanzienlijk verlaging pensioenrechten

ARTIKEL 45 VWEU. Pöpperl (verzoeker), voorheen als ambtenaar in dienst bij verweerder, heeft deze dienst van de deelstaat Noordrijn-Westfalen verlaten teneinde een baan in Oostenrijk te aanvaarden. Met zijn prejudiciële vraag wenst de nationale rechter te vernemen of de verplichte overgang naar de algemene wettelijke pensioenverzekering en de daarmee samenhangende verlaging van verzoekers pensioenrechten verenigbaar zijn met het door artikel 45 VWEU gewaarborgde vrije verkeer van werknemers.

A-G: Artikel 45 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een nationale regeling die leidt tot een aanzienlijke verlaging van de pensioenrechten van een werknemer, zoals in het geval van verzoeker in het hoofdgeding, wegens zijn beslissing om een baan te aanvaarden in een andere lidstaat. Het is aan de bevoegde nationale autoriteiten om, overeenkomstig hun eigen nationaal recht en op grond van de procedurele autonomie van de lidstaten, de middelen vast te stellen die hen de bevoegdheid verschaffen om verzoeker in het hoofdgeding pensioenrechten te verlenen welke vergelijkbaar zijn met die welke hij zou hebben ontvangen voor zijn diensttijd bij verweerder, indien hij had beslist bij een andere publieke werkgever in Duitsland een baan te aanvaarden.

EHRM – ARREST – 15 maart 2016 – Gillissen t. Nederland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)
[Zie onder: Procesrecht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 29 maart 2016 – Zaak C-89/16 – Szoja – [verwijzing](#)

ARTIKEL 34 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. VERORDENING (EG) nr. 883/2004. VERORDENING (EG) nr. 987/2009. Verzoeker is Pools staatsburger. Hij werkt in loondienst in Slowakije en tevens als zelfstandige in Polen. Hij staat als verzekerde werknemer ingeschreven bij de Slowaakse sociale dienst (verweerster). De dienst is ervan op de hoogte dat verzoeker tevens als zelfstandige in Polen actief is. De Poolse dienst heeft besloten dat verzoeker onder de Poolse socialezekerheidsregeling valt omdat zijn arbeid in loondienst in Slowakije marginaal is ten opzichte van zijn activiteit als zelfstandige in Polen. De verwijzende Slowaakse rechter vraagt zich af of de keuze van het toepasselijke recht afhangt van het criterium van de (beperkte) omvang van de werkzaamheden van de werknemer, en of hij voorrang dient te verlenen (op grond van het 'lex superior'-beginsel) aan de basisverordening. Daarnaast vraagt hij zich af of de uitleg van de Administratieve Commissie (van de EU) bindend is.

NOOT – bij arrest HvJEU 25 februari 2016 zaak C-299/14 García-Nieto Short-term Residence, Social Benefits and the Family; an Analysis of Case C-299/14 (García-Nieto and others) ([Europeanlawblog](#))

CONSULTATIE – Pijler sociale rechten

- [Consulatie](#)
- Commissie start een openbare raadpleging over de Europese pijler van sociale rechten ([EC](#))

Asiel en migratie (S – V)

EHRM – ARREST – 23 maart 2016– F.G. t. Zweden – Grote Kamer – [persbericht](#) – arrest (niveau 1)

ARTIKELEN 2 en 3 EVRM. Uitzetting naar Iran in beginsel niet strijdig met artikelen 2 en 3 EVRM. Het politieke verleden van klager is geen reden om niet uitgezet te worden, geen redenen te vrezen voor de behandeling van klager in Iran. Gelet op het verleden van klager is Zweden wel verplicht om een onderzoek in te stellen naar alle risico's alvorens een weloverwogen beslissing te nemen, bij het niet instellen van dat onderzoek is wel sprake van schending van artikelen 2 en 3 EVRM.

- Extradition, fear of persecution and the ECHR: FG v Sweden ([law and religion](#))

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 31 maart 2015 – I.A.A. ea. t. het VK – [persbericht](#) – [beslissing](#) (niveau 3)

De zaak betreft de klacht van vijf Somalische burgers, verzoekers, over de weigering van de autoriteiten hen toegang tot het VK te verlenen om herenigd te worden met hun moeder. Hun moeder is in 2004 haar tweede echtgenoot achterna gegaan naar het Verenigd Koninkrijk en verzoekers werden aan de zorg van hun tante in Somalië gelaten. Zij zijn in 2006 naar Ethiopië verhuisd waar ze sindsdien hebben gewoond.

Het hof oordeelt dat de nationale rechter een eerlijke afweging heeft gemaakt tussen het belang van verzoekers een familieleven te ontwikkelen in het Verenigd Koninkrijk en het

belang van de Staat immigratie te controleren. De situatie van de verzoekers was zeker niet benijdenswaardig, maar zij waren niet langer jonge kinderen en waren opgegroeid in de culturele en linguïstische omgeving van hun moederland voordat zij de laatste 9 jaren in Ethiopië hebben gewoond. Zij zijn nooit in het Verenigd Koninkrijk geweest en hebben meer dan 11 jaar niet met hun moeder samengewoond. Ten aanzien van de moeder van verzoeker, die blijkbaar de beslissing heeft genomen haar kinderen in Somalië te laten om bij haar nieuwe man in het Verenigd Koninkrijk te gaan wonen, was er geen bewijs dat er onoverkomelijke obstakels waren om terug te verhuizen naar Ethiopië of Somalië.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 9 februari 2016 – F.A. t.
Nederland – [persbericht](#) – [beslissing](#) (niveau 3)

ARTIKEL 3 en 8 EVRM. De zaak is niet ontvankelijk omdat de nationale rechtsmiddelen niet zijn uitgeput. Verzoekster kan nog een verzoek indienen tot verlenging van haar verlopen verblijfsvergunning of een verzoek indienen ter verkrijging van een gewone verblijfsvergunning. De nationale autoriteiten kunnen in het kader van een dergelijke procedure onderzoeken of er sprake is van schending van artikel 8 EVRM.

HvJEU – ARREST – 1 maart 2016 – Gevoegde zaken C-443/14 en C-444/15 – Alo en Osso – Duitsland – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#)

Een woonverplichting die enkel en alleen wordt opgelegd met het oog op een redelijke spreiding van de lasten is in strijd met het EU-recht

VLUCHTELINGENVERDRAG. RICHTLIJN 2011/95/EU (artikelen 29 en 33). . De verzoeken zijn ingediend in het kader van twee gedingen, betreffende de woonverplichting die is opgenomen in de verblijfsvergunningen voor bepaalde tijd van Alo en Osso. Ibrahim Alo en Amira Osso zijn Syrische onderdanen die in 1998 respectievelijk 2001 in Duitsland zijn binnengekomen.

De Duitse administratieve rechters vragen, kort gezegd, of personen die de zogenaamde subsidiaire bescherming genieten en een sociale uitkering ontvangen, mogen worden verplicht te wonen op een bepaalde plaats. De subsidiairebeschermingsstatus wordt toegekend aan iemand die niet voor de vluchtelingenstatus in aanmerking komt, maar die een reëel risico loopt op gevaar als hij naar zijn thuisland zou terugkeren (bv. bij een gewapend conflict). In dit arrest stelt het Hof dat een woonverplichting enkel mag worden opgelegd aan personen met de subsidiairebeschermingsstatus wanneer zij meer met integratieproblemen worden geconfronteerd dan andere derdelanders. Een woonverplichting die enkel en alleen wordt opgelegd met het oog op een redelijke spreiding van de lasten is daarentegen in strijd met het EU-recht.

- Alleen integratie kan woonplaatsplicht bij subsidiaire bescherming rechtvaardigen ([ECER](#))
- Enhancing and diluting the legal status of subsidiary protection beneficiaries under Union law – the CJEU judgment in Alo and Osso ([EU law analysis](#))
- Is een woonverplichting voor vluchtelingen met subsidiaire beschermingsstatus toegestaan? ([Europa decentraal](#))

- Restriction of the freedom of movement for beneficiaries of international protection (Joined Cases C-443/14 and C-444/14, Alo and Osso v Region Hannover) ([europeanlawblog](#))
- Mag woonplaatsplicht voor 'subsidiar beschermden'? ([NJB](#))

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 8 maart 2016 – Zaak C-695/15 PPU – Mirza – Hongarije – [conclusie](#)

Vragen over de uitlegging van artikel 3, lid 3, van de Dublin III-verordening.

VERORDENING NR. 604/2013 (DUBLIN III). De verwijzende rechter wenst te vernemen of het feit dat een lidstaat is aangewezen als verantwoordelijk voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming, of zijn verantwoordelijkheid in het kader van artikel 18 heeft aanvaard en de verzoeker heeft teruggenomen, zich ertegen verzet dat die lidstaat de verzoeker vervolgens overeenkomstig artikel 3, lid 3, van de Dublin III-verordening naar een veilig derde land zendt.

A-G: De omstandigheid dat een lidstaat als de 'verantwoordelijke' staat voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming is aangewezen, zelfs indien hij zijn verantwoordelijkheid in het kader van artikel 18 van de Dublin III-verordening heeft aanvaard en zelfs indien hij de verzoeker heeft teruggenomen, kan er niet aan in de weg staan dat deze lidstaat de verzoeker vervolgens overeenkomstig artikel 3, lid 3, van de Dublin III-verordening naar een veilig derde land zendt, wanneer is voldaan aan de voorwaarden van richtlijn 2013/32.

Het is mogelijk om de verzoeker naar een veilig derde land te zenden, ook al heeft de lidstaat die de overdracht doet, tijdens de terugnameprocedure geen informatie ontvangen over de nationale regeling die van toepassing is wanneer verzoekers naar veilige derde landen worden gezonden, en evenmin over de praktijk van de ter zake bevoegde autoriteiten. Artikel 18, lid 2, tweede alinea, van de Dublin III-verordening vereist niet van de lidstaten dat zij de behandeling van het verzoek om internationale bescherming hervatten in de fase waarin deze was gestaakt.

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak C-695/15 PPU – Mirza – Hongarije – [persbericht](#) – [arrest](#)

Ingevolge de Dublin III-verordening mogen de lidstaten, een persoon die om internationale bescherming verzoekt naar een veilig derde land zenden. Een lidstaat kan van deze mogelijkheid ook gebruik maken nadat hij, op basis van deze verordening en in het kader van de terugnameprocedure, heeft aanvaard verantwoordelijk te zijn voor de behandeling van het verzoek.

VERORDENING (EU) NR. 604/2013 (DUBLIN III) (RICHTLIJN 2013/32/EU. Het hof beantwoordt de vraag of het feit dat een lidstaat is aangewezen als verantwoordelijk voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming, of zijn verantwoordelijkheid in het kader van artikel 18 heeft aanvaard en de verzoeker heeft teruggenomen, zich ertegen verzet dat die lidstaat de verzoeker vervolgens overeenkomstig artikel 3, lid 3, van de Dublin III-verordening naar een veilig derde land zendt.

Hof: Artikel 3, lid 3, van verordening (EU) nr. 604/2013 moet in die zin worden uitgelegd dat van de mogelijkheid om een persoon die om internationale bescherming verzoekt naar een veilig derde land te zenden, door een lidstaat ook gebruik kan worden gemaakt nadat deze lidstaat ingevolge deze verordening en in het kader van een terugnameprocedure heeft aanvaard verantwoordelijk te zijn voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat is ingediend door een verzoeker die deze lidstaat heeft verlaten voordat op zijn eerste verzoek om internationale bescherming een beslissing ten gronde was genomen.

Artikel 3, lid 3, van verordening nr. 604/2013 moet in die zin worden uitgelegd dat het zich er niet tegen verzet dat een persoon die om internationale bescherming verzoekt, naar een veilig derde land wordt gezonden wanneer de lidstaat die de verzoeker aan de verantwoordelijke lidstaat overdraagt, gedurende de terugnameprocedure niet was geïnformeerd over de regeling van laatstbedoelde lidstaat inzake het zenden van verzoekers naar veilige derde landen en evenmin over de praktijk van zijn ter zake bevoegde autoriteiten.

Artikel 18, lid 2, van verordening nr. 604/2013 moet in die zin worden uitgelegd dat deze bepaling in geval van terugname van een persoon die om internationale bescherming verzoekt, niet gebiedt dat de procedure voor de behandeling van diens verzoek wordt hervat in de fase waarin deze was gestaakt.

- Asielzoeker mag na overname van andere lidstaat door verantwoordelijke lidstaat worden teruggestuurd naar veilig derde land ([ECER](#))

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 17 maart 2016 – Zaak C-63/15 – Ghezelbach – Rechtbank Den Haag – [conclusie](#)

Is de Dublin III-verordening een zuiver interstatelijk instrument of kan een individuele asielzoeker er een beroep op doen?

VERORDENING 604/2013. VERORDENING 343/2003. HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Hoe ver strekt de reikwijdte van artikel 27 van verordening 604/2013, al dan niet in samenhang met overweging 19 in de preambule van verordening 604/2013? Het onderhavige verzoek en zaak C-155/15 (Karim), houden verband met elkaar. In beide zaken tracht een asielzoeker op te komen tegen het besluit van de bevoegde autoriteiten in de lidstaat waarin hij zich ophoudt, om hem over te dragen aan een andere lidstaat die met eerstbedoelde lidstaat is overeengekomen om de verantwoordelijkheid voor de behandeling van het asielverzoek op zich te nemen. De zaken stellen een belangrijke vraag aan de orde. Is verordening nr. 604/2013 (hierna: „Dublin III-verordening”), net als de voorganger ervan, verordening nr. 343/2003 (hierna: „Dublin II-verordening”), een zuiver interstatelijk instrument dat er geen ruimte voor biedt dat een individuele asielzoeker opkomt tegen een dergelijk besluit? Of kan een dergelijke persoon thans met een beroep of een bezwaar in de zin van artikel 27, lid 1, van de Dublin III-verordening opkomen tegen een overdrachtsbesluit op grond dat de criteria van hoofdstuk III voor het aanwijzen van de verantwoordelijke lidstaat verkeerd zijn toegepast?

A-G: Verordening (EU) nr. 604/2013 moet in die zin worden uitgelegd dat een asielzoeker krachtens artikel 27, lid 1, met een beroep of bezwaar kan opkomen tegen een overdrachtsbesluit en de nationale rechter kan verzoeken na te gaan of de criteria

van hoofdstuk III in zijn geval juist zijn toegepast. De doeltreffendheid van de bij artikel 47 van het Handvest grondrechten EU gewaarborgde rechterlijke toetsing vereist dat wordt beoordeeld of de gronden waarop het overdrachtsbesluit is gebaseerd rechtmatig zijn en of het besluit op een voldoende solide feitelijke grondslag berust. De wijze waarop wordt onderzocht of de criteria van hoofdstuk III in een concreet geval objectief en eerlijk zijn toegepast, wordt geregeld door de nationale procedurevoorschriften. Mits het doeltreffendheidsbeginsel in acht wordt genomen, regelen die voorschriften ook de diepgang en de uitkomst van de bezwaar- of beroepsprocedure.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 17 maart 2016 – Zaak C-155/15 – Karim – Zweden – [conclusie](#)

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van de Dublin III-verordening.

VERORDENING (EU) NR. 604/2013 (DUBLIN III) ARTIKEL 27, LID 1 – ARTIKEL 19, LID 2. De verwijzende rechter wenst te vernemen of een asielzoeker op kan komen tegen het besluit van de lidstaat waar hij zich ophoudt om hem over te dragen aan een andere lidstaat. De vraag wordt gesteld of de Dublin III-verordening een zuiver interstatelijk instrument is dat er geen ruimte voor biedt dat een individuele asielzoeker opkomt tegen een dergelijk besluit, of dat een dergelijk persoon met een beroep of een bezwaar op kan komen tegen een overdrachtsbesluit.

A-G: Verordening (EU) nr. 604/2013 moet in die zin worden uitgelegd dat een verzoeker in omstandigheden als die aan de orde in het hoofdgeding, krachtens artikel 27, lid 1, daarvan het recht heeft om met een beroep of bezwaar een gerecht te verzoeken na te gaan of de bevoegde autoriteiten de criteria van hoofdstuk III juist hebben toegepast bij de vaststelling van een besluit om hem voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming over te dragen aan een andere lidstaat. Indien een asielzoeker kan aantonen dat hij voldoet aan de voorwaarden van artikel 19, lid 2, eerste alinea, omdat hij het grondgebied van de lidstaten ten minste drie maanden heeft verlaten, vormt elk volgend asielverzoek bij de bevoegde autoriteiten van een lidstaat een nieuw verzoek dat leidt tot een nieuwe procedure voor de bepaling van de verantwoordelijke lidstaat als bedoeld in artikel 19, lid 2, tweede alinea, van verordening nr. 604/2013.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Den Haag – 13 januari 2016 – ECLI:NL:RBDHA:2016:265 – Zaak C-18/16 PPU K – [verwijzing](#)

Update: na afwijzing als PPU is de zaak nu betekend voor indienen schriftelijke opmerkingen

Vragen over rechtmatigheid vreemdelingenbewaring, de Opvangrichtlijn en artikel 6 Handvest grondrechten EU

RICHTLIJN 2013/33/EU. RICHTLIJN 2013/32/EU. HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Eiser is op 30 november 2015 op de luchthaven van Schiphol aangekomen met een vlucht uit Wenen. Hij wilde op dezelfde dag door vliegen naar het VK. Bij de documentcontrole is gebleken dat hij gebruik maakte van een vals paspoort. Eiser is vervolgens in verband hiermee in strafrechtelijke voorlopige hechtenis genomen. Tijdens zijn strafrechtelijke

detentie heeft eiser een asielverzoek ingediend. Bij besluit van 17 december 2015 is eiser in vreemdelingenbewaring gesteld. De bewaring zou noodzakelijk zijn met het oog op de vaststelling van de identiteit of nationaliteit van eiser en met het oog op het verkrijgen van gegevens die noodzakelijk zijn voor de beoordeling van een aanvraag voor een verblijfsvergunning, wegens risico op onttrekking aan het toezicht op vreemdelingen. Tegen eiser is tot dusverre geen terugkeerbesluit uitgevaardigd.

De rechtbank verzoekt het HvJEU de volgende prejudiciële vraag met de spoedprocedure te beantwoorden:

Is artikel 8, derde lid, aanhef en onder a en b, Opvangrichtlijn geldig in het licht van artikel 6 van het Handvest:

- 1) in de situatie dat een onderdaan van een derde land krachtens artikel 8, derde lid, aanhef en onder a en b, Opvangrichtlijn in bewaring is gesteld en krachtens artikel 9 Procedurerichtlijn het recht heeft om in een lidstaat te mogen blijven totdat in eerste aanleg een beslissing op zijn asielverzoek is genomen, en
- 2) gelet op de Toelichting (PB 2007 C 303/02) dat de beperkingen die rechtmatig aan de rechten van artikel 6 Handvest kunnen worden gesteld, niet verder mogen strekken dan die welke door het EVRM in de tekst zelf van artikel 5, aanhef en onder f, zijn toegestaan en de uitleg van het EHRM van deze laatste bepaling in onder meer het arrest van 22 september 2015, Nabil e.a. tegen Hongarije, 62116/12, dat een bewaring van een asielzoeker in strijd is met voormeld artikel 5, eerste lid, aanhef en onder f, indien deze bewaring niet is opgelegd met het oog op verwijdering?

Aangehaalde jurisprudentie: HvJEU 5 juni 2014, C-146/14 PPU, Mahdi; HVJEU Lopende zaak C-601/15 PPU (prejudiciële verwijzing van de Afdeling); EHRM 22 september 2015, Nabil e.a. t. Hongarije

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 10 maart 2016 – Zaak C-60/16 – Khir Amayry – [verwijzing](#)

VERORDENING (EU) nr. 604/2013. Verzoeker heeft in Zweden om internationale bescherming verzocht. Bij onderzoek blijkt dat hij in Italië is ingereisd en daarna in Denemarken internationale bescherming heeft gevraagd. De Zweedse migratiedienst (verweerster) vraagt Italië op grond van Vo. 604/2013 verzoeker over te nemen, waarmee Italië instemt. Verzoekers aanvraag voor een verblijfsvergunning, inclusief de gevraagde internationale bescherming, wordt door verweerster niet-ontvankelijk verklaard. Zweden besluit verzoeker in bewaring te houden wegens 'onderduikgevaar'. Verzoeker gaat in beroep. Inmiddels wordt de overdracht aan Italië uitgevoerd. Verzoeker keert terug naar Zweden en dient weer een verzoek om internationale bescherming in. Zijn hoger beroepzaak wordt beslist: de rechter staat de overdracht aan Italië niet toe. Wat betreft de bewaring: verzoeker stelt dat de periode van zijn bewaring na zes weken had moeten worden beëindigd. Door opschorting van het overdrachtsbesluit, waardoor de tijdslimiet van zes weken is doorbroken, heeft verweerster de periode kunnen verlengen, waarvoor een wettelijke grondslag ontbreekt. Verweerster geeft indachtig het doelmatigheidsbeginsel een andere uitleg aan het bewaringsartikel. De verwijzende rechter wordt aan het twijfelen gebracht door de in

artikel 28 van Vo. 604/2013 genoemde termijnen. Met name de vraag vanaf welk tijdstip moet worden gerekend.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – 29 maart 2016 – Hoge Raad –
ECLI:NL:HR:2016:515 – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2008/115/EG. Kort samengevat werpt de Hoge Raad de vraag op of art. 11 lid 2 van de Terugkeerrichtlijn niet alleen een voorschrift bevat ten aanzien van de duur waarvoor een inreisverbod geldt, maar ook betrekking heeft op de aanvang van deze periode.

Zo ja, dan komt de vraag aan de orde naar de betekenis van dit voorschrift voor beslissingen tot ongewenstverklaring die zijn genomen vóórdat de Terugkeerrichtlijn in werking is getreden of voor 24 december 2010, te weten het moment waarop de lidstaten de wettelijke en bestuursrechtelijk bepalingen in werking dienden te doen treden om aan deze richtlijn te voldoen (art. 20 lid 1 Terugkeerrichtlijn).

- [Nieuwsbericht Intro](#)

NOOT – bij arrest HvJEU 15 februari 2016 zaak C-601/15 J.N
Detention of asylum-seekers: the first CJEU judgment (EU law analysis)

OVERIG

- Asylum in the EU Member States - Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015 - Syrians, Afghans and Iraqis: top citizenships (EUROSTAT)
- Auditors slam EU migration response as 'incoherent' (euractiv)

Belastingen en douane (Fi - S)

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 17 maart 2016 – Zaak C-123/15 –
Feilen – Duitsland – [conclusie](#)
[Zie onder: erfrecht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 17 maart 2016 – Zaak C-65/16 –
Istanbul Lojistik – [verwijzing](#)

Kan motorrijtuigenbelasting als een heffing van gelijke werking worden aangemerkt?

ARTIKELEN 18, 30, 34-36 VWEU. BESLUIT NR 1/95 ASSOCIATIERAAD EG-TURKIJE. VERORDENING (EG) nr. 1072/2009. Verzoekster is een in Turkije gevestigd transportbedrijf. Zij vervoert goederen over de weg van Turkije naar de EU. Bij een inspectie blijkt dat het zegel dat bewijst dat de in Hongarije wettelijk verschuldigde motorrijtuigenbelasting is betaald ontbrak. Verzoekster moet alsnog betalen plus fiscale sanctie plus een bestuurlijke boete. Volgens verzoekster is de Hongaarse wet niet verenigbaar met besluit 1/95 (het opheffen van in- en uitvoerrechten en heffingen van gelijke werking, zoals een douanerecht, en het afzien van nieuw invoeren van dergelijke rechten). Verzoekster meent dat motorrijtuigenbelasting als heffing van gelijke werking als een douanerecht kan gelden. Betaling in Hongarije wordt enkel geëist voor buiten de

EU geregistreerde voertuigen. De verwijzende Hongaarse rechter wenst te vernemen of motorrijtuigenbelasting als een heffing van gelijke werking wordt beschouwd.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 4 maart 2016 – ECLI:NL:HR:2016:360 – [uitspraak](#)

Einduitspraak na [arrest](#) HvJEU 24 februari 2015 zaak C-512/13 (Sopora)

ARTIKEL 45 VWEU. Leidt 150-kilometercriterium voor toepassing van de 30%-regeling tot een inbreuk op het vrije werknemersverkeer? Volgens de Hoge Raad kan niet worden geoordeeld dat de vrijstelling voor kostenvergoedingen, zoals voorzien in de 30%-regeling, systematisch leidt tot een duidelijke overcompensatie van de werkelijk gemaakte extraterritoriale kosten. Het beroep in cassatie is ongegrond.

- Sopora: geen overcompensatie, 150 km-eis geoorloofd ([taxence](#))

REGELGEVING EU – Belastingontwijking

Fiche: Pakket anti-belastingontwijking ([overheid.nl](#))

- Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad «Pakket anti-ontgaansmaatregelen: volgende stappen naar effectieve belastingheffing en grotere fiscale transparantie in de EU» (COM (2016) 23)
- Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken die de werking van de interne markt rechtstreeks schaden (COM (2016) 26)
- Aanbeveling van de Commissie van 28.1.2016 over de implementatie van maatregelen om misbruik van belastingverdragen tegen te gaan (C (2016) 271)
- Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over een externe strategie voor effectieve belastingheffing + bijlagen (COM (2016) 24)

OVERIG

- Zwitserse rechtbank steekt stokje voor bekendmaking zwartsparenders ([taxence](#))
- Commerce clause v. vrij verkeer ([NJB](#))
Het US Supreme Court dwingt de Amerikaanse deelstaten tot internal consistency en daarmee tot het voorkomen van interstatelijke dubbele belasting, iets dat het Hof van Justitie EU (nog) niet heeft aangedurfd.

Accijns (Fi – S)

REGELGEVING EU

- Uitvoeringsverordening (EU) 2016/323 van de Commissie van 24 februari 2016 tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen inzake samenwerking en inlichtingenuitwisseling tussen de lidstaten over goederen onder een accijnsschorsingsregeling overeenkomstig Verordening (EU) nr. 389/2012 van de Raad, [PB L 66 van 11.3.2016](#)
- Uitvoeringsverordening (EU) 2016/379 van de Commissie van 11 maart 2016 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 684/2009 wat betreft de

gegevens die moeten worden ingediend in het kader van de geautomatiseerde procedure voor de overbrenging van accijnsgoederen onder schorsing van accijns, C/2016/1496, [PB L 72 van 17.3.2016](#)

Btw (Fi)

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak C-40/15 – Aspiro – Polen – [arrest](#)

De behandeling van schadegevallen door een derde namens en voor rekening van een verzekeringsmaatschappij, valt niet onder de btw-vrijstelling van artikel 135, lid 1, onder a)

RICHTLIJN 2006/112/EG. Aspiro verricht namens en voor rekening van een verzekeringsmaatschappij diensten in het kader van de behandeling van schadegevallen. De verwijzende rechter preciseert dat Aspiro geen verzekeringsmaatschappij is, noch assurantiemakelaar en evenmin verzekeringstussenpersoon. Aspiro wil weten of haar diensten zijn vrijgesteld van btw.

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 3 maart 2016 – Zaak C-229/15 – Mateusiak – Polen – [conclusie](#)

Onderwerping van resterend bedrijfsvermogen aan belasting bij beëindiging van economische activiteiten, indien de periode van herziening van de aftrek van voorbelasting reeds is verstreken

RICHTLIJN 2006/112/EG. Wanneer een belastingplichtige zijn economische activiteit beëindigt, kunnen de lidstaten het op dat tijdstip nog voorhanden bedrijfsvermogen aan belasting onderwerpen. Voorwaarde hiervoor is dat de belastingplichtige de betrokken goederen die tot het bedrijfsvermogen behoren vrij van btw heeft verworven door de voorbelasting af te trekken. Deze belastingheffing dient ertoe te voorkomen dat een belastingplichtige uiteindelijk goederen voor privédoeleinden kan gebruiken zonder hiervoor btw af te dragen.

In deze zaak gaat het om een situatie waarin een belastingplichtige voornemens is zijn economische activiteit te beëindigen. Tot het vermogen van de belastingplichtige behoort een deel van een gebouw dat hij reeds geruime tijd geleden heeft laten bouwen en waarvoor hij gebruik heeft gemaakt van het recht op aftrek. De belastingplichtige heeft de vraag aan de orde gesteld of dit gedeelte van het gebouw niet van de belasting is uitgesloten omdat de bouw ervan al zo lang terug ligt. Dit betekent namelijk dat de periode voor een mogelijke herziening van de aftrek voor de aanschaf van het gedeelte van het gebouw reeds is verstreken.

De onderhavige zaak heeft dus betrekking op de technieken voor de herziening van de aftrek van voorbelasting. Het btw-recht van de Unie kent in dit verband namelijk verschillende regelingen, die elkaar ten dele lijken te overlappen. Dit betekent dat de aandacht van het Hof volgens de AG dient uit te gaan naar de afbakening tussen die regelingen.

De AG concludeert dat artikel 18, aanhef en onder c), van richtlijn 2006/12/EG ook van toepassing is op goederen waarvoor de in artikel 187, lid 1, van die richtlijn bepaalde periode voor herziening van de aftrek van voorbelasting ten tijde van de beëindiging van de economische activiteit reeds is verstreken.

HvJEU – CONCLUSIE AG SHARPSTON – 10 maart 2016 – Zaak C-543/14 –
Ordre des barreaux francophones en germanophone e.a. – [conclusie](#)

Belgische afschaffing van btw-vrijstelling voor advocatendiensten toelaatbaar

RICHTLIJN 2006/112/EG. België kan de btw-vrijstelling voor advocatendiensten beperken zonder deze volledig af te schaffen. Indien de vrijstelling eenmaal is afgeschaft, kan deze niet opnieuw worden ingevoerd. Diensten door advocaten verricht in het kader van een nationaal rechtsbijstandsstelsel kunnen evenmin als nauw met maatschappelijk werk en met de sociale zekerheid samenhangende diensten worden vrijgesteld van btw.

- België mocht btw-vrijstelling advocaatdiensten afschaffen ([taxence](#))

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 17 maart 2016 – Zaak C-11/15 – Český rozhlas – [conclusie](#)

Vormt de activiteit van een openbare radio-omroep al dan niet een economische activiteit die onderworpen is aan de betaling van btw?

ARTIKEL 2, PUNT 1, VAN DE ZESDE RICHTLIJN (77/388/EEG). Met zijn prejudiciële vraag wenst de verwijzende rechter te vernemen of artikel 2, punt 1, van de Zesde richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat de activiteit van een openbare radio-omroep die wordt gefinancierd met wettelijke bijdragen die verschuldigd zijn door alle bezitters van een radio, een economische activiteit vormt die op grond van deze bepaling onderworpen is aan btw.

A-G: De activiteit van een openbare radio-omroep die wordt gefinancierd met wettelijke bijdragen die verschuldigd zijn door alle bezitters van een radio, vormt geen activiteit die onder bezwarende titel wordt verricht in de zin van deze bepaling en doet geen recht ontstaan op aftrek van de btw die deze omroep verschuldigd is of voldaan heeft voor de door hem verworven goederen en diensten die hij voor deze activiteit heeft gebruikt.

De vaststelling van de methoden en criteria voor de verdeling van de betaalde voorbelasting tussen deze activiteit en de activiteit die wel recht op aftrek doet ontstaan, behoort tot de beoordelingsbevoegdheid van de lidstaten, die bij de uitoefening van deze bevoegdheid rekening moeten houden met het doel en de systematiek van de Zesde richtlijn en derhalve in een berekeningsmethode moeten voorzien die objectief weergeeft welk deel van de in een eerder stadium gemaakte kosten werkelijk toe te rekenen is aan elk van deze twee activiteiten.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 4 maart 2016 – Zaak C-36/16 –
Posnania Investment – [verwijzing](#)

Is de overdracht van de eigendom van een perceel door een btw-plichtige aan de gemeente ter nakoming van achterstallige betalingsverplichtingen van belastingen een belastbare handeling?

RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoekster handelt onder meer in onroerende zaken. Zij heeft met de gemeente een overeenkomst gesloten tot overdracht van eigendom van een onbebouwde onroerende zaak aan de gemeente vanwege achterstallige betalingsverplichtingen uit hoofde van de heffing ter zake van waardeverhoging van onroerende zaken. Is de overdracht onderworpen aan btw en moet verzoekster een btw-

factuur uitreiken? Zelf is zij van mening dat de transactie volgens de Poolse belastingwet niet btw-plichtig is, Volgens verweerster is sprake van levering onder bezwarende titel. Verzoeksters belastingverplichting jegens de gemeente is immers verminderd. De rechter oordeelt dat een belastingschuld voor de btw bij eigendomsoverdracht kan ontstaan, maar uitsluitend indien daar een tegenprestatie tegenover staat. Volgens een artikel in de Poolse wet is een overdracht als in casu een bijzonder geval van tenietgaan van een belastingverbintenis zoals ook in het eerdere arrest terecht is beslist. Verweerster gaat in cassatieberoep. Zij blijft bij haar mening dat het hier om een levering onder 'bezwarende titel' gaat. De verwijzende rechter stelt vast dat het begrip 'bezwarende titel' niet is gedefinieerd in de btw-richtlijnen. Uit rechtspraak van het HvJEU blijkt wel wat voor de kwalificatie daarvan vereist is, en dat de ontvangen compensatie op geld waardeerbaar dient te zijn. In onderhavige zaak is niet in geschil dat verzoekster btw-plichtig is en dat de gemeente het recht heeft gekregen om als eigenaar over de overgedragen zaak te beschikken. De verwijzende rechter twijfelt nu of het hier al dan niet een levering onder bezwarende titel betreft.

Aangehaalde jurisprudentie: C-461/08 Don Bosco;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 16 maart 2016 – Zaak C-90/16 – The English Bridge Union – [verwijzing](#)

Is wedstrijdbridge een „sport” in de zin van artikel 132, lid 1, onder m), van de btw-richtlijn?

RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoekster is de nationale instelling die verantwoordelijk is voor het administratieve beheer van het bridgespel (in zijn verschillende vormen) in Engeland. Zij heeft bij de belastingdienst (verweerster) terugbetaling gevorderd van btw-bedragen die over inschrijfgelden voor deelname door leden aan door haar georganiseerde bridgetoernooien zijn geheven. Verweerster weigert aan het verzoek gevolg te geven. In geschil is of bridge, in zijn verschillende vormen, als „sport” kan worden beschouwd met het oog op de btw-vrijstelling ingevolge artikel 132, lid 1, onder m), van richtlijn 2006/112. Niet in geschil is dat het bridgespel een beroep doet op hogere geestelijke vaardigheden: logica, lateraal denken, plannen, geheugen, sequentieel denken en meer.

Het regelmatig spelen van bridge bevordert zowel de geestelijke als de lichamelijke gezondheid, en uit onderzoek is gebleken dat het goed is voor het afweersysteem en het de kans op de ziekte van Alzheimer en overige geestelijke achteruitgang verkleint. Het lijkt dat bridge in bepaalde lidstaten (waaronder Nederland) als sport wordt beschouwd en daar op inschrijfgelden voor bridgetoernooien geen btw in rekening wordt gebracht, terwijl andere lidstaten, zoals Zweden, bridge niet als sport beschouwen. Verzoekster bestrijdt met name de visie van verweerster dat lichamelijke of atletische activiteiten een aanzienlijke component moeten vormen die direct van belang is voor de uitkomst.

Aangehaalde jurisprudentie: C-253/07 Canterbury Hockey Club en Canterbury Ladies Hockey Club; C-18/12 Město Žamberk; C-495/12 Bridport and West Dorset Golf Club; C-161/14 CIE/VK.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 22 maart 2016 – Zaak C-101/16 – Paper Consult – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoekster heeft een naheffing btw ontvangen. Het gaat om weigering van aftrek btw voor het afnemen van diensten op grond van een dienstverleningsovereenkomst met een inactieve belastingplichtige. Het betreffende bedrijf is volgens gegevens van de Roemeense belastingdienst inactief verklaard en geschrapt van de lijst van btw-belastingplichtigen. Verzoekster had dan ook voor het factuurbedrag van dat bedrijf geen recht op aftrek. Verzoekster heeft in de bezwaarprocedure en in eerste aanleg gesteld dat zij van dat feit niet op de hoogte was (gesteld), dat dit enkel op de website van de overheidsinstantie bekend gesteld is en dat dit haar niet kan worden tegengeworpen. De nationale regel die haar verplicht die website te raadplegen is volgens haar in strijd met Richtlijn 2006/112.
Aangehaalde jurisprudentie: C-188/09 Profaktor; C-285/11 Bonik

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 18 maart 2016 – ECLI:NL:HR:2016:442 – [uitspraak](#)

Vervolg op [arrest](#) HvJEU 18 december 2014 Gevoegde zaken C-131/13, C-163/13 en C-164/13 (Schoenimport “Italmoda”)

Het Hof had niet in het midden mogen laten wat de betrokkenheid van belanghebbende bij de fraude met btw in Italië is geweest. Het middel slaagt ook in zoverre. Het beroep in cassatie is gegrond.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 18 maart 2016 – ECLI:NL:HR:2016:433 – [uitspraak](#)

[Zie onder: procesrecht](#)

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 25 maart 2016 – ECLI:NL:HR:2016:487 – [uitspraak](#)

Einduitspraak na [arrest](#) HvJEU 26 februari 2015, gevoegde zaken C-144/13, C-154/13 en C-160-13 (VDP Dental Laboratory N.V. ea.)

RICHTLIJN 2006/112. Uit de verklaring voor recht van het HvJEU volgt dat de invoer en de intracommunautaire verwerving van de tandprothesen zijn vrijgesteld van omzetbelasting, aangezien de tandprothesen aan belanghebbende vanuit een derde land respectievelijk een lidstaat zijn geleverd door een tandarts of tandtechnicus. Het middel faalt. Beroep in cassatie is ongegrond.

EUROPESE REKENKAMER – intracommunautaire btw-fraude
Speciaal verslag nr. 24/2015 — „De aanpak van intracommunautaire btw-fraude: er zijn meer maatregelen nodig”, [PB C 89 van 5.3.2016](#)

Tariefindeling en douane (B – Fi)

HvJEU – ARREST – 3 maart 2016 – Zaak C-144/15 – Customs Support
Holland – Nederland – [Hoge Raad](#) – [arrest](#)

Tariefindeling soja-eiwitconcentraat onder post 2309

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. Het betreft de uitlegging van de posten 2304, 2308 en 2309 van de GN code. Het verzoek is ingediend in het kader van een geding over de GN-indeling van een soja-eiwitconcentraat, dat wordt verhandeld onder de naam

„Imcosoy 62” en wordt gebruikt als ingrediënt voor mengvoeders voor zeer jonge kalveren.

HvJEU – ARREST – 10 maart 2016 – Zaak C-499/14 – VAD en van Aert – [arrest](#)

Tariefindeling voor gecombineerde video- en audiosystemen en luidsprekersin stellen of assortimenten opgemaakt voor de verkoop in het klein

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. REGEL 3b). Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van regel 3 b) van de algemene regels voor de interpretatie van de gecombineerde nomenclatuur. Het verzoek is ingediend in een geding betreffende de tariefindeling van gecombineerde video- en audiosystemen en luidsprekers. Voornoemde regel moet aldus worden uitgelegd dat goederen als die welke in het hoofdging aan de orde zijn, die in afzonderlijke verpakkingen ter inkleding worden aangeboden en pas daarna samen worden verpakt, niettemin kunnen worden aangemerkt als „goederen in stellen of assortimenten opgemaakt voor de verkoop in het klein” in de zin van deze regel, en bijgevolg onder een en dezelfde tariefpost kunnen vallen, wanneer – rekening houdend met andere objectieve factoren – vaststaat dat deze goederen bij elkaar horen en bestemd zijn om in de kleinhandel als één geheel te worden verkocht. Het staat aan de nationale rechter om dit na te gaan.

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak C-84/15 – Sonos Europe – [Hoge Raad](#) – [arrest](#)

Tariefindeling Sonos zone player onder post 8519

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. Het betreft een geding over de tariefindeling van standalone toestellen, „SONOS Zone Player zps5” genaamd, die zijn ontworpen voor het ophalen, ontvangen en via streaming in de vorm van versterkt geluid weergeven van geluidsbestanden (hierna: „Zoneplayers”).

Hof: Een standalone toestel dat is ontworpen voor het ophalen, ontvangen en via streaming in de vorm van versterkt geluid weergeven van geluidsbestanden, zoals het toestel in het hoofdging, moet worden ingedeeld onder post 8519 van deze nomenclatuur, onder voorbehoud van de beoordeling door de verwijzende rechter van alle feitelijke elementen waarover hij beschikt.

- HvJEU: de Sonos Zoneplayer moet worden ingedeeld onder post 8519 ([IE-forum](#))
- PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 1 maart 2016 – Zaak C-46/16 – LC Customs Services – [verwijzing](#)

Vragen over hoe de douanewaarde van goederen vastgesteld moet worden en wanneer sprake is van ontoereikende motivering

VERORDENING (EEG) nr. 2913/92. De zaak gaat over een aangifte voor extern douanevervoer van kinderfietsen en onderdelen vanuit China naar Rusland. Omdat de belastingdienst (verweerster) geen bewijs heeft ontvangen van beëindiging van het douanevervoer is zij ervan uitgegaan dat de transactie inderdaad tot stand is gekomen. Zij past artikel 31 CDW toe. Verzoekster krijgt een beschikking tot betaling van

douanerechten, antidumpingrechten en btw. Dit besluit wordt vernietigd wegens mankerende motivering; de rechter oordeelt dat verweerster eerst had moeten nagaan of zij over meer informatie had kunnen beschikken aangezien het om fietsen gaat en deze vaak voor invoer worden verkocht. Verweerster gaat in beroep. De verwijzende rechter (hoogste bestuursrechter) heeft eerder een vergelijkbare zaak aan het HvJEU voorgelegd (C-204/15 Latspas) maar deze is ingetrokken. Verweerster stelt dat geen rekening is gehouden met de aan de rechter overgelegde documenten waaruit blijkt dat sprake is van eerdere transacties tussen Chinese en Letse bedrijven met betrekking tot export van fietsen naar de EU en waaruit ook de prijs van de goederen blijkt. Zij heeft de (laagste) prijs vastgesteld op grond van artikel 151 lid 3 van Vo. 2454/93. Er is geen wettelijke verplichting om informatie te vragen aan de producent na toepassing van de transactiewaardemethode van soortgelijke goederen. De vragen die in deze zaak beantwoord moeten worden is hoe de douanewaarden van goederen vastgesteld moet worden en wanneer sprake is van ontoereikende motivering.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 1 maart 2016 – Zaak C-47/16 – Veloserviss – [verwijzing](#)

Vragen over uitleg begrip handeling te goeder trouw indien ook de douaneautoriteiten zelf vergissingen hebben begaan

VERORDENING (EEG) nr. 2454/93 (UCDW). Deze zaak is een vervolg op zaak C-427/14 waarin het HvJEU heeft geoordeeld dat "artikel 78, lid 3, van het CDW aldus moet worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een nationale regeling als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, die beperkingen stelt aan de mogelijkheid voor de douaneautoriteiten om een nieuwe herziening of een nieuwe controle achteraf te verrichten en daar gevolgen aan te verbinden door een nieuwe douaneschuld vast te stellen, voor zover deze beperkingen gelden voor een periode van drie jaar te rekenen vanaf de dag waarop de oorspronkelijke douaneschuld is ontstaan. Het staat aan de nationale rechter om dit na te gaan. De verwijzende rechter die nu uitspraak in de zaak dient te doen heeft behoefte aan nadere uitleg van het begrip 'handeling te goeder trouw' in de zin van artikel 220, lid 2, onder b) van Vo. 2913/92. Het is hem niet duidelijk hoe dit begrip op algemene wijze moet worden ingevuld, nu uit de mededeling van OLAF is gebleken dat zowel de exporteur onjuiste informatie heeft verstrekt als de Letse douaneautoriteiten vergissingen hebben begaan bij afgifte van het formulier A. Aangehaalde jurisprudentie: C-438/11 Lagura Vermogensverwaltung; C-571/12 Greencarrier Freight Services Latvia; C-427/14 SIA Veloserviss

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – [29 januari 2016](#) – NRE 2016 nr. 2 – ECER 8.3.2016 – Zaak C-59/16 – The Shirtmakers – [verwijzing](#)

Vragen over het CDW en uitleg begrip kosten van vervoer

VERORDENING (EEG) nr. 2913/92. VERORDENING (EEG) nr. 1224/80. Belanghebbende drijft een groothandel in textielgoederen en importeert in dat kader textielgoederen uit Azië. Dient artikel 32, lid 1, letter e, onder i, van het CDW aldus te worden uitgelegd dat onder het begrip "kosten van vervoer" moet worden verstaan de door feitelijke vervoerders van de ingevoerde goederen in rekening gebrachte bedragen, ook ingeval deze vervoerders die bedragen niet rechtstreeks in rekening hebben gebracht aan de

koper van de ingevoerde goederen maar aan een andere marktdeelnemer, die ten behoeve van de koper van de ingevoerde goederen de vervoerovereenkomsten met feitelijke vervoerders heeft gesloten en die in verband met zijn bemoeienis met het doen verrichten van het vervoer hogere bedragen aan die koper in rekening heeft gebracht? Aangehaalde jurisprudentie: HvJEU 6 juni 1990, Zaak C-11/89 Unifert

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Noord-Holland – 7 maart 2016 – Zaak C-51/16 – Stryker EMEA Supply Chain Services – [verwijzing](#)

Tariefindeling van medische implantaatschroeven voor gebruik door chirurgen om kunstgewrichten te fixeren

UITVOERINGSVERORDENING (EU) Nr. 1212/2014. Het geding gaat over indeling van medische implantaatschroeven voor gebruik door chirurgen om kunstgewrichten te fixeren. De rechtbank oordeelt dat de producten ingedeeld kunnen worden onder post 9021, maar heeft visueel geconstateerd dat de schroeven qua uiterlijke verschijningsvorm overeenkomen met de omschrijving in Verordening 1212/2014 waardoor indeling onder 9021 uitgesloten zou zijn. De Europese Commissie heeft zich (zoals blijkt in zaak C-45/12) op het standpunt gesteld dat het artikel onder de delen voor algemeen gebruik valt. Op het eerste gezicht zou inderdaad kunnen worden geoordeeld dat het om een universele schroef gaat. Maar bij nadere beschouwing valt op dat de schroefdraad van de implantaatschroeven dieper is en de uitsparing in de kop niet geschikt is voor regulier (bouwmarkt-) gereedschap maar uitsluitend met specifieke medische apparatuur in het lichaam kan worden aangebracht. De vraag is dan ook of de Europese Commissie haar bevoegdheden met Verordening 1212/2014 heeft overschreden. Aangehaalde jurisprudentie: C-450/12 HARK

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 17 maart 2016 – Zaak C-65/16 – Istanbul Lojistik – [verwijzing](#)
[Zie onder: belastingen algemeen:](#) over motorrijtuigenbelasting en heffingen van gelijke werking

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 22 maart 2016 – Zaak C-83/16 – Heta Asset Resolution Bulgaria – verwijzing

Vragen over bewijs verlaten douanegebied Unie van jachten

VERORDENING (EEG) nr. 2913/92. VERORDENING (EEG) nr. 2454/93. Verzoekster heeft in 2011/2012 jachten verkocht naar Turkije. Zij komt op tegen een beschikking van de Bulgaarse douaneautoriteiten (verweerster) die weigert achteraf de tien douaneaangiften voor uitvoer van de jachten te registreren / legaliseren, omdat niet kan worden vastgesteld of, wanneer precies, en in welke staat, de goederen het douanegebied van Bulgarije hebben verlaten. De beschikking wordt nietig verklaard en terugverwezen voor nieuw onderzoek, met name of de jachten kunnen worden geacht ten uitvoer te zijn aangegeven door een handeling als bedoeld in artikel 233, lid 1, onder b), van Vo. 2454/93 en of voldoende bewijs aanwezig is dat de goederen het douanegebied hebben verlaten. De verwijzende rechter stelt vast dat artikel 795, lid 1, van uitvoeringsVo. 2545/93 het mogelijk maakt goederen die het douanegebied van de Gemeenschap hebben verlaten zonder dat daarvoor aangifte ten uitvoer is gedaan, achteraf alsnog ten

uitvoer aan te geven. De jachten hebben een bijzondere status op grond van het VN-verdrag inzake het recht van de zee. Zij mogen namelijk in het vrije verkeer worden gebracht zonder dat douaneformaliteiten hoeven te worden vervuld. Vanaf het moment van ondertekening van de verkoopovereenkomsten (waarop Bulgaars recht van toepassing) was Bulgarije niet langer vlaggenstaat.

Vennootschappen en vrijheid van vestiging (Fi)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 17 maart 2016 – Zaak C-18/15 – Brisal – Portugal – [conclusie](#)

ARTIKEL 49, eerste alinea, EG (thans artikel 56, lid 1, VWEU). Welke aspecten van bronbelastingstelsels voor niet-ingezetenen mogen afwijken van het normale belastingstelsel voor ingezetenen? Vooral voor de mededinging tussen kredietinstellingen op de interne markt is dit van groot belang.

A-G: Artikel 49, lid 1, EG verzet zich tegen een nationale belastingregeling als de onderhavige, volgens welke niet-ingezetenen financiële instellingen zijn onderworpen aan belastingheffing over op het grondgebied van de betrokken lidstaat vervallen rente, zonder dat zij – zoals de ingezetenen financiële instellingen – de rechtstreeks met de uitoefening van de financiële activiteit verbonden bedrijfskosten in aftrek kunnen brengen. Onder rechtstreeks met de uitoefening van een activiteit verband houdende bedrijfskosten is ook te verstaan een aandeel in de algemene kosten van de belastingplichtige, voor zover de betrokken uitgaven noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de belaste activiteit. Hierbij moet het bedrag van de daadwerkelijk gemaakte kosten in aanmerking worden genomen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 4 maart 2016 – Zaak C-39/16 – Argenta Spaarbank – [verwijzing](#)

Vragen over aftrekbare dividenden van aandelen die minder dan een jaar zijn aangehouden

RICHTLIJN 90/435/EEG. Verzoekster, een kredietinstelling, heeft aanslagen vennootschapsbelasting ontvangen over 1999 en 2000. In deze jaren heeft verzoekster dividenden ontvangen op aandelen in zowel Belgische als EU-vennootschappen die zij op moment dividenduitkering zowel langer dan één jaar als korter aanhield.

Het gaat in deze zaak om aftrekbare dividenden van aandelen die minder dan een jaar zijn aangehouden. Volgens verzoekster is er sprake van strijd met de moeder/dochterraichtlijn, te weten artikel 4, lid 2 waarin de lidstaten onder meer vrijheid wordt toegekend om het deelnemingspercentage om als 'moeder' te worden aangemerkt, op minder dan 25% te stellen. De verwijzende rechter (Rb Antwerpen) moet nagaan of het artikel in de Belgische regelgeving al dan niet in strijd is met de moeder-dochterraichtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 11 maart 2016 – Zaak C-72/16 – Prospector Offshore Drilling e.a. – [verwijzing](#)

Vragen over VK belastingregelgeving op booractiviteiten voor olie- en gaswinning op het continentaal plat van het VK

ARTIKELEN 43, 49, 56 en 63 VWEU. Verzoeksters (drie groepen ondernemingen) zijn actief in de olie- en gaswinning op het continentaal plat van het VK. Zij hebben booreilanden in eigendom. De groepen zijn samengesteld uit ondernemingen naar VK-recht (die in VK vennootschapsbelastingplichtig zijn), maar ook naar Luxemburgs recht, en het recht van de Cayman-eilanden.

Verzoeksters klagen over nieuwe belastingregelgeving op booractiviteiten voor de olie- en gaswinning op het continentaal plat van het VK. De verwijzende rechter wil o.a. weten of de artikelen 49, 56 of 63 VWEU in de weg staan aan nationale wetgeving zoals die in het hoofdgeding, die regels geeft voor de kostenaf trek voor in het VK belastbare winst van ondernemingen

Aangehaalde jurisprudentie: C-524/04 Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation; C-35/11 Test Claimants in the FII Group Litigation

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 4 maart 2016 – [ECLI:NL:HR:2016:361](#) (X)
– [ECLI:NL:HR:2016:363](#) (Société générale) – [ECLI:NL:HR:2016:362](#) (Miljoen)

Einduitspraak na [arrest HvJEU 17 september 2015 Gevoegde zaken C-10/14 \(Miljoen\), C-14/14 \(X\), en C-17/14 \(Société Générale SA\)](#)

ARTIKELEN 63 en 65 VWEU. De zaak X: De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie van de Staatssecretaris van Financiën ongegrond, verklaart het beroep in cassatie van belanghebbende gegrond. De zaken Société générale en Miljoen: De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie ongegrond.

Bevriezing tegoeden en andere EU sancties

HvJEU – ARREST – 1 maart 2016 – Zaak C-440/14 P – National Iranian Oil Company / Raad – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#)

Ook in hoger beroep blijven sancties tegen Iran wegens raketprogramma gehandhaafd

VERORDENING (EU) nr. 945/2012. Het bevroren van tegoeden van the National Iranian Oil Company door de Raad tussen oktober 2012 en 16 januari 2016 als gevolg van Irans raketprogramma was, getoetst aan de criteria die de Raad daarvoor heeft aangenomen, volgens het Hof gerechtvaardigd. Hoewel doorgaans de Commissie verantwoordelijk is voor de implementatie van maatregelen, is sprake van een specifiek geval waarin de Raad bindende handelingen kan uitvoeren.

NOOT – bij arrest HvJEU 18 februari 2016 zaak C-176/13 P (Bank Mellat) prof. mr. J.H. Gerards, Effectieve rechtsbescherming, Motiveringsvereiste, Rechten van de verdediging, Inroepbaarheid grondrechten door overheidsactoren, in: [EHRC 2016 afl. 4](#)

OVERIG

EU Sanctions against Non-EU Countries: The CJEU Will Soon Address some Key Legal Issues ([pluricourts](#))

Consumentenrecht (C)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 21 maart 2016 – Zaak C-75/16 –
Menini et Rampanelli – [verwijzing](#)

Vragen over alternatieve geschillenbeslechting en samenloop procedures uit richtlijn 2008/52/EG en richtlijn 2013/11/EU

RICHTLIJN 2008/52/EG. RICHTLIJN 2013/11/EU. Verzoekers hebben een kredietovereenkomst met verweerster (Banco Popolare). Zij beschikken over een bescheiden inkomen maar desondanks biedt verweerster herhaaldelijk krediet aan voor het kopen van aandelen die volgens verweerster veilig waren.

Verzoekers ontvangen een betalingsbevel van € 991.848,21, zijnde het debetsaldo op de rekening. Zij gaan in verzet en vragen tevens opschorting van de uitvoering, maar de verwijzende rechter stelt vast dat verzoekers niet aan de voorwaarden voor opschorting voldoen (uitputting bemiddelingsprocedure). Het geschil valt wel binnen het toepassingsgebied van een Italiaanse wet tot omzetting van Richtlijn 2013/11 over alternatieve beslechting consumentengeschillen. In die procedure is het mogelijk om een buitengerechtelijke procedure te volgen. Daartoe moet aan partijen een termijn toegekend worden om de bemiddelingsprocedure in te leiden. Hier stuit de rechter op een samenloop tussen twee verschillende nationale bepalingen die op het hoofdgeding van toepassing blijken, zodat het voor hem noodzakelijk wordt vragen aan het HvJEU voor te leggen over enkele bepalingen van richtlijn 2013/11. Het betreft artikel 3 van richtlijn 2013/11 dat geen oplossing biedt voor de overlapping van het toepassingsgebied van Richtlijn 2013/11 met Richtlijn 2008/52. Uit resoluties van het EP uit 2011 blijkt dat de EU voorkeur heeft voor vrijwillige procedures van alternatieve geschillenbeslechting. Dat blijkt ook uit artikel 1 van Richtlijn 2013/11: voorop staat dat het systeem van alternatieve beslechten vrijwillig is, en pas op de tweede plaats wordt de mogelijkheid genoemd voor de lidstaten om dergelijke procedures te verplichten. Hij vraagt zich dan ook af of de Italiaanse regeling verenigbaar is met EU-recht.

REGELGEVING EU – Bevoegde instanties voor instellen actie consumentenbelangen

Bekendmaking van de Commissie betreffende artikel 4, lid 3, van Richtlijn 2009/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende het doen staken van inbreuken in het raam van de bescherming van de consumentenbelangen, die Richtlijn 98/27/EG codificeert, ten aanzien van de instanties die bevoegd zijn tot het instellen van een actie uit hoofde van artikel 2 van eerstgenoemde richtlijn, [PB C 87 van 4.3.2016](#)

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 26 februari 2016 – ECLI:NL:HR:2016:340 – [uitspraak](#)

Contractuele boete wegens illegale onderverhuur. Moest hof ambtshalve toetsen of het boetebeding een 'oneerlijk beding' is in de zin van EU Richtlijn oneerlijke bedingen (93/13/EEG)? Verduidelijking van HR 13 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:691, NJ 2014/274 (Heesakkers/Voets). Verhouding tussen de grenzen van de rechtsstrijd en het door de grieven ontsloten gebied.

- Ambtshalve toetsing of niet? ([Mr online](#))

LITERATUUR

- Mr. dr. B.B. Duivenvoorde, [Oneerlijke handelspraktijken](#), in: Tijdschrift voor Consumentenrecht & handelspraktijken 2016, nr. 1
- Mw. dr. drs. D. Dankers-Hagenaars, [De action de groupe in Frankrijk, een inspiratiebron voor het Nederlandse wetsvoorstel Afwikkeling massaschade in een collectieve actie?](#), in Tijdschrift voor Consumentenrecht & handelspraktijken 2016, nr. 1

OVERIG

Position Paper of the CNUE on Contract Law ([notaries of Europe](#))

Detentie (omstandigheden), recht op leven, politieonderzoek (S)

EHRM – ARREST – 15 maart 2016 – M.G.C. t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Over bewijslast bij verkrachting

ARTIKELEN 3 en 8 EVRM. Meisje van 11 is meerdere malen verkracht door haar buurjongens en een vriend van de burens. Er volgt slechts een veroordeling voor het hebben van seks met een minderjarige omdat niet bewezen kan worden dat het slachtoffer geen toestemming voor de handelingen heeft gegeven. Meegewogen wordt dat er geen sprake is van zichtbaar lichamelijk letsel en het feit dat het slachtoffer het niet meteen maar pas een aantal maanden later aan haar moeder heeft verteld. Het psychologischonderzoek waaruit blijkt dat het slachtoffer last heeft van een posttraumatische stressstoornis wordt buiten beschouwing gelaten. Het hof neemt een schending aan van artikel 3 EVRM: door het slachtoffer te laten bewijzen dat ze geen toestemming heeft gegeven worden kinderen onvoldoende beschermd tegen verkrachting en seksueel misbruik.

EHRM – ARREST – 17 maart 2016 – Zalyan ea. t. Armenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Onvoldoende onderzoek verricht naar klachten van voormalig militairen dat zij zijn gemarteld door militaire functionarissen

ARTIKEL 3 EVRM. De zaak betreft de klachten van voormalig militairen dat zij zijn gemarteld terwijl zij in dienstbetrekking waren, omdat zij ervan verdacht werden twee andere militairen gedood te hebben. Het hof oordeelt dat de autoriteiten onvoldoende onderzoek hebben verricht naar deze beschuldigingen en neemt schendingen van artikel 3 aan.

EHRM – ARREST – 17 maart 2016 – Rasul Jafarov t. Azerbeidzjan – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Onrechtmatige arrestatie mensenrechtenactivist

ARTIKEL 5 EVRM. Klacht over onrechtmatigheid arrestatie en voorarrest van een mensenrechtenactivist. Klager is opgepakt en in detentie geplaatst vanwege een aantal feiten die onvoldoende zijn voor het vormen van een redelijke verdenking van een strafbaar feit. Hof neemt een schending aan van artikel 5 en 18 EVRM nu een aantal factoren erop wijzen dat het daadwerkelijke doel van de arrestatie en het voorarrest was de mensenrechtenactivist het zwijgen op te leggen en hem te straffen voor zijn activiteiten.

EHRM – ARREST – 22 maart 2016 – M.G. t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Onderzoek naar huiselijk geweld niet voortvarend genoeg

ARTIKEL 3 en 14 EVRM. De zaak betreft de houding van de Turkse autoriteiten naar aanleiding van de aangifte door klaagster ter zake huiselijk geweld. Het hof bekritiseert de stroperige strafvervolgning van de gewezen echtgenoot van klaagster en wijst op de verplichtingen die op het punt van (spoedige) afhandeling voortvloeien uit het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Istanbul Conventie), dat overigens door Turkije in 2012 als eerste werd geratificeerd. Het hof valt ook over de onduidelijkheid in de Turkse wetgeving over de mogelijkheden voor beschermende maatregelen. Schending van artikel 3.

EHRM – ARREST – 22 maart 2016 – Elena Cojocaru t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Schending artikel 2 EVRM door nalatigheid ziekenhuis

Bij een zwangere vrouw wordt in het Suceava ziekenhuis het Hellp-syndroom geconstateerd waardoor een spoedkeizersnee noodzakelijk is. Haar gynaecoloog weigert dat in eerste instantie maar ze wordt later toch, zonder begeleiding door een arts, naar een ander ziekenhuis vervoert voor de keizersnee. Vlak na de geboorte overlijden moeder en dochter allebei door een hartstilstand. Het hof neemt schending aan van artikel 2 EVRM door het Suceava ziekenhuis vanwege de misstanden die de dood van moeder en dochter tot gevolg hebben gehad.

EHRM – ARREST – 23 maart 2016 – Blokhin t. Rusland – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Procedurefouten in zaak tegen minderjarige 'verdachte'

ARTIKEL 5 en 6 EVRM. De Grote Kamer van het hof neemt schending van artikelen 3, 5 en 6 aan in een zaak waarin een jongen van 12 – onder Russisch recht te jong om strafrechtelijk te worden vervolgd – 30 dagen in "educatieve detentie" werd geplaatst na een verdenking ter zake afpersing/beroving. Het ging om een jongen met ADHD en incontinentie. Het hof oordeelt dat de medische zorg tekortschoot en dat het, gelet op het detentieregime, in feite ging om detentie gericht op het voorkomen dat de jongen nieuwe strafbare feiten zou plegen. Het hof laakt voorts het gebrek aan toegang tot zijn familie of een advocaat toen hij op het politiebureau werd verhoord en het aan de detentie ten grondslag leggen van de tijdens dat verhoor – maar later ingetrokken – bekende verklaring. Het hof wijst er op dat de aangever en zijn moeder niet als getuige zijn gehoord en dat geen compenserende maatregelen zijn getroffen. Dat een

kind te jong is om strafrechtelijk te kunnen worden vervolgd, maakt niet dat het geen belang heeft bij extra procedurele waarborgen om zijn rechten te beschermen, hetgeen zeker het geval is bij kwetsbare kinderen, aldus het hof.

EHRM – ARREST – 24 maart 2016 – Sakir t. Griekenland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Onvoldoende onderzoek naar conditie klager alvorens hem in detentie te plaatsen

ARTIKEL 3 EVRM. Schending van artikel 3 EVRM door onvoldoende onderzoek te doen naar de medische conditie van klager alvorens hem in detentie te plaatsen. Daarnaast sprake van schending van artikel 13 EVRM doordat er onvoldoende mogelijkheid was te klagen over de detentie omstandigheden.

EHRM – ARREST – 24 maart 2016 – Korneykova en Korneykov t. Oekraïne – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Onmenselijke behandeling van moeder en haar geboren zoon in detentie

ARTIKEL 3 EVRM. Het hof neemt schendingen van artikel 3 aan, nu klager terwijl zij in voorarrest verbleef geboeid is bevallen van haar zoon en zij en haar zoon vervolgens in zeer slechte omstandigheden in voorarrest zijn gehouden zonder voldoende medische zorg. Daarbij is zij tijdens zittingen in haar zaak geplaatst in een metalen kooi.

EHRM – ARREST – 30 maart 2016 – Armani Da Silva t. VK – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Onderzoek naar onterecht fataal politiegeweld toereikend

ARTIKEL 2 EVRM. De zaak betreft het onderzoek naar het doodschieten door de Londense politie van Jean Charles da Menezes, een Braziliaan die kort na de aanslagen in Londen in 2005 ten onrechte werd aangezien voor een zelfmoordterrorist. Toen hij aan boord van een metro stapte, werd hij doodgeschoten. De klacht richt zich tegen het niet-vervolgen van de betrokken politiefunctionarissen. Het hof verwerpt de klacht. Het hof neemt in aanmerking dat de zaak grondig is onderzocht door een onafhankelijk orgaan, dat maar liefst 890 getuigen hoorde. Van een doofpot lijkt geen sprake. De tekortkomingen die tot de schietpartijen hebben geleid, zijn geïdentificeerd en hebben geleid tot gedetailleerde aanbevelingen. Ook werd aan de politieautoriteiten een geldboete opgelegd. Met de nabestaanden is een schikking getroffen. De kosten van die procedure werden gedragen door de autoriteiten. De beslissing om geen individuele betrokkenen strafrechtelijk te vervolgen was genomen na zorgvuldige afweging van de relevante feiten. Geen schending van de onderzoeksplicht van artikel 2.

- UK Not Required To Charge Menezes Police, Says European Court Of Human Rights ([right info](#))
- EXPLAINER: What Is The Right To Life And Why Does It Matter? ([rights info](#))
- de Menezes: No individual prosecutions, but an effective investigation – ECtHR ([UK human rights blog](#))

EHRM – ARREST – 31 maart 2016 – Dzhabarov e.a. t. Bulgarije – persbericht – arrest (niveau 2)

ARTIKEL 5 EVRM. De zaak betreft de klacht dat verzoekers onrechtmatig zijn vastgehouden door de politie en dat zij daarvoor geen schadevergoeding hebben kunnen krijgen. Hoewel de rechtbank heeft geoordeeld dat er geen redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit was ten tijde van de aanhouding van de klagers is hun verzoek tot schadevergoeding afgewezen omdat zij niet konden aantonen dat zij immateriële schade hebben geleden ten gevolge van hun detentie. Het Hof oordeelt dat er sprake is van een schending van artikel 5.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 8 maart 2016 – Ursulet t. Frankrijk – [persbericht](#) – arrest (niveau 3)

Arrestatie advocaat voor verkeersovertredingen is niet in strijd met artikel 5 EVRM

De zaak betreft de arrestatie van de heer Ursulet, een advocaat, wegens een aantal verkeersovertredingen, en het feit dat hij werd vastgehouden op een politiebureau. Het Hof overweegt in het bijzonder dat de dwangmaatregel jegens mr. Ursulet een beroving van zijn vrijheid was, maar dat deze in overeenstemming was met artikel 5 van het Verdrag omdat het toegestaan was in het nationale recht; de politie had tijdens een voertuigcontrole geconstateerd dat de nummerplaat niet overeenkwam met het nummer op de kentekenbewijzen, een feit dat mogelijk een strafbaar feit opleverde. De daaropvolgende maatregel was beperkt tot de strikt noodzakelijke tijd (een uur en vijftwintig minuten) teneinde Ursulet te ondervragen. Klager is na zijn verhoor gelijk vrijgelaten. Het hof vond deze klacht derhalve ongegrond.

Het hof oordeelt voorts dat de klachten met betrekking tot het boeien van Ursulet afgewezen moeten worden wegens het niet uitputten van nationale rechtsmiddelen omdat hij deze kwestie niet bij het nationale Hof van Cassatie naar voren heeft gebracht.

NOOT – bij [arrest](#) EHRM 23 februari 2016 Civek t. Turkije
Just another murder or gender-based violence? A commentary on Civek versus Turkey ([Strasbourg observers](#))

Diensten (B)

HvJEU – CONCLUSIE A-G MENGOZZI – 16 maart 2016 – Zaak C-2/15 – DHL Express (Austria) – Oostenrijk – [conclusie](#)

Verplichte bijdrage door aanbieders postdiensten

RICHTLIJN 97/67. RICHTLIJN 2008/6/EG. Richtlijn 97/67/EG staat volgens de AG niet in de weg aan een nationale regeling die de aanbieders van postdiensten verplicht bij te dragen aan de financiering van de nationale regelgevende instantie van de postsector, ongeacht of zij al dan niet diensten aanbieden die binnen de werkingssfeer van de universele dienst vallen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Raad van State – [13 januari 2016](#)
– NRE 2016, nr. 2 – Zaak C-31/16 – Visser Vastgoed Beleggingen –
[verwijzing ECER 7.3.2016](#)

Vragen over de dienstenrichtlijn, detailhandel en ruimtelijke- orderingsvoorschriften

RICHTLIJN 2006/123/EG. ARTIKEL 57 VWEU. De gemeenteraad van Appingedam heeft het bestemmingsplan 'Stad Appingedam' vastgesteld. Het bestemmingsplan heeft betrekking op het Woonplein aan de rand van Appingedam. Het Woonplein is een winkelgebied voor omvangrijke detailhandel, zoals meubelen, keukens en bouwmaterialen. Een vastgoedbedrijf is het er niet mee eens dat daar geen schoen- en kledingwinkel mag worden gevestigd. Het vindt dat de gemeenteraad in strijd handelt met de Europese Dienstenrichtlijn door daar alleen detailhandel in omvangrijke goederen toe te staan. De Afdeling bestuursrechtspraak ziet zich voor de vraag gesteld of de Europese Dienstenrichtlijn van toepassing is. Daarom wil zij allereerst van het Hof weten of detailhandel, die bestaat uit de verkoop van goederen aan consumenten, een dienst is. Daarnaast wil de Afdeling bestuursrechtspraak weten of de Dienstenrichtlijn van toepassing is op ruimtelijke-orderingsvoorschriften die ertoe strekken de leefbaarheid van het stadscentrum te behouden en leegstand tegen te gaan. Ten derde wil de Afdeling bestuursrechtspraak duidelijkheid over de vraag of in deze zaak sprake is van een zogenoemde 'zuiver interne situatie' en of de Dienstenrichtlijn op zo'n situatie van toepassing is.

Aangehaalde jurisprudentie: C-20/03 Burmanjer e.a.; C-400/08 EURCIE/SPA; C-197/11 en C-203/11 Libert e.a.; C-420/13, Netto Marken-Discount; C-340/14 en C-341/14 Trijber;

ONDERZOEK EUROPESE REKENKAMER – Dienstenrichtlijn
Speciaal verslag nr. 5/2016 – „Heeft de Commissie gezorgd voor een doeltreffende tenuitvoerlegging van de dienstenrichtlijn?“,
[PB C 100 van 16.3.2016](#)

Eigendomsrecht (artikel 1, Eerste protocol EVRM) (B)

EHRM – ARREST – 22 maart 2016 – Guberina t. Kroatië – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 2)

Het niet betrekken van de behoeften van een gehandicapt kind bij een aanvraag voor belastingonthefving voor de aankoop van een aangepaste woning is in strijd met het Verdrag

ARTIKEL 1, EERSTE PROTOCOL EVRM. De zaak betreft de klacht van een vader van een zwaar gehandicapt kind dat de belastingdienst heeft nagelaten de behoeften van zijn kind te betrekken bij de beoordeling van zijn verzoek tot belastingvrijstelling bij de aankoop van een aangepaste woning. Het hof overweegt dat, door na te laten de feitelijke verschillen te onderkennen tussen klagers situatie in vergelijking met andere personen die belastingvrijstelling verzoeken, de autoriteiten een te restrictieve benadering van de

belastingwetgeving hebben toegepast. Daarbij hebben zij andere regelgeving van nationaal recht, gericht op de toegankelijkheid van woningen voor gehandicapte personen, en verplichtingen onder het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, genegeerd. Het hof stelt een schending van artikel 14 in relatie met artikel 1, Eerste Protocol EVRM, vast.

EHRM – ARREST – 31 maart 2016 – Poghosyan t. Armenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Vernietiging erkenning eigendomsrecht na acht jaar in strijd met verdrag

ARTIKEL 1, EERSTE PROTOCOL EVRM. Klager heeft in 1991 zonder vergunning een huis gebouwd op een stuk land. In 2001 is hij met succes een gerechtelijke procedure gestart teneinde zijn eigendom erkend te krijgen. Na betaling van de kadastrale waarde van het land in 2003 werd zijn eigendom geregistreerd en in de jaren daarna betaalde verzoeker ook belasting over dit eigendom. In mei 2009 heeft de gemeente appel ingesteld tegen de beslissing uit 2001 waarbij de eigendom werd toegekend omdat zij niet gekend waren in deze procedure. Dit appel is in 2009 behandeld en toegewezen en de beslissing van 2001 is vernietigd. In de daarop volgende procedure is het eigendomsrecht op de woning het stuk land vervallen verklaard. Het Hof oordeelt dat er sprake is van een schending van artikel 1 en 6 wegens het toekennen van de appelmogelijkheid aan de gemeente na zo'n lange tijd en het vernietigen van de beslissing uit 2001.

Erfrecht (C - Fi)

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 17 maart 2016 – Zaak C-123/15 – Feilen – Duitsland – [conclusie](#)

ARTIKEL 63, lid 1 en 65 VWEU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Feilen en de belastingdienst van Fulda over de afwijzing door deze belastingdienst van Feilens verzoek om vermindering van de erfbelasting over de nalatenschap van zijn moeder.

A-G: De vrijheid van kapitaalverkeer van artikel 63, lid 1, VWEU juncto artikel 65 VWEU staat niet in de weg aan een regeling van een lidstaat die, in het geval van een verkrijging uit nalatenschap door personen van een bepaalde tariefgroep, voorziet in een vermindering van de erfbelasting indien de nalatenschap vermogensbestanddelen omvat die in de loop van een periode van tien jaar vóór de verkrijging reeds door een persoon van die tariefgroep zijn verkregen en in die lidstaat erfbelasting over deze eerdere verkrijging is geheven, terwijl een vermindering is uitgesloten wanneer enkel in een andere lidstaat erfbelasting over de eerdere verkrijging is geheven.

Familielevens (Fa)

EHRM – ARREST – 1 maart 2016 – K.J. t. Polen – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)
[Zie onder: Kinderontvoering](#)

EHRM – ARREST – 15 maart 2016 – Novruk ea. t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Structureel probleem in Rusland: discriminerende wetgeving ten aanzien van de toegang en het verblijf van vreemdelingen met HIV

De zaak betreft de toegang en de verblijfsrechten van vreemdelingen met HIV in Rusland. Het hof overweegt dat deze rechten niet zijn gegarandeerd op grond van het Europees Verdrag, maar dat een staat zijn immigratiebeleid dient uit te voeren op een wijze die verenigbaar is met de mensenrechten van de vreemdelingen, in het bijzonder met het recht op privéleven en het discriminatieverbod. Het hof oordeelt dat de wetgeving, bedoeld om HIV-besmetting te voorkomen, en in dit geval gebruikt om vreemdelingen met HIV toegang of verblijf te weigeren, gebaseerd is op de onterechte veronderstelling dat zij zich bezighouden met onveilig gedrag zonder daaraan een evenwichtig onderzoek inhoudende een geïndividualiseerde beoordeling in elke zaak ten grondslag te leggen. Gelet op de overweldigende Europese en internationale overeenstemming aangaande de afschaffing van bestaande beperkingen van toegang en verblijf van personen met HIV, die een kwetsbare groep vormen, heeft Rusland geen geavanceerde dwingende redenen of objectieve justificatie voor hun gedifferentieerde behandeling voor gezondheidsredenen, zodat verzoekers zijn gediscrimineerd vanwege hun gezondheidstoestand. Omdat hervorming van de wetgeving momenteel aan de gang is, besluit het hof niet tot algemene maatregelen ter implementatie van deze uitspraak.

EHRM – ARREST – 29 maart 2016 – Kocherov en Sergejeva t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Onvoldoende redenen voor beperken ouderlijk gezag

ARTIKEL 8 EVRM. Er waren onvoldoende redenen om het ouderlijk gezag van klager Kocherov te beperken nu er voldoende feiten lagen die aantoonde dat zijn eerdere lichte mentale stoornis geen belemmering meer vormt en er ook overigens onvoldoende redenen zijn voor de beperking: schending artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 31 maart 2016 – A, B en C t. Letland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 8 EVRM. De klacht van klagsters (geboren in 1992, 1995 en 1993) betreft het ontbreken van het doen van onderzoek naar vermeend seksueel misbruik door een sporttrainer toen klagster nog minderjarig waren (2008 en 2009). De politie heeft een onderzoek geopend en verschillende getuigen gehoord maar de zaak geseponneerd. Het bezwaar van de ouders van klagsters tegen die beslissing is afgewezen. Ook twee pogingen om het onderzoek heropend te krijgen, naar aanleiding van nieuwe psychologische rapportages, werden afgewezen. Het Hof oordeelt dat er geen sprake is van een schending van artikel 8.

NOOT – bij [arrest](#) EHRM 16 februari 2016 Soares de melo t. Portugal
ECTHR condemns the punishment of women living in poverty and the 'rescuing' of their children ([Strasbourg observers](#))

REGELGEVING EU

BNC Fiche: Machtigingsbesluit en verordeningen nauwere samenwerking inzake huwelijksvermogensrecht en vermogensrechtelijke gevolgen geregistreerd partnerschap (overheid.nl)

OVERIG

Notaries of Europe Welcome Proposals for Matrimonial Property Regimes and Registered Partnerships ([notaries of Europe](http://notariesofeurope.eu))

Financiële markten (B - C)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 21 maart 2016 – Zaak C-109/16 – Indėlių ir investicijų draudimas – [verwijzing](#)

Vragen over uitleg depositogarantie- en de beleggerscompensatierichtlijn en voorwaarden voor uitkering

RICHTLIJN 94/19/EG. RICHTLIJN 97/9/EG. Verweerder Alvydas Raišelis heeft in november 2011 overeenkomsten met BAB bank gesloten voor intekening op door die bank uitgegeven obligaties. Zie ook de nog lopende Litouwse zaak C-688/15 Anisimovienė e.a.. De BAB bankvergunning wordt definitief ingetrokken en de insolventieprocedure wordt ingeleid. Verweerder start een procedure tot erkenning van zijn recht op een uitkering uit hoofde van de garantie, maar dat wordt afgewezen: het geld van verweerder is (door de machtiging) met zijn instemming overgemaakt. De betreffende schuldbewijzen vallen echter niet onder de depositogarantie. De rechter oordeelt dat verweerder gezien de situatie als een belegger moet worden behandeld en dat de verzamelrekening (waarnaar verweerders geld werd overgemaakt) als deposito moet worden beschouwd zodat recht op een uitkering aanwezig is. Verzoekster (de garantieverzekeraar) stelt cassatieberoep in. De verwijzende rechter oordeelt dat de inhoud van de bepalingen van de depositogarantie- en de beleggerscompensatierichtlijn die relevant zijn voor de beslechting van het onderhavige geding, niet helemaal duidelijk is en dat het HvJEU die bepalingen nog niet heeft uitgelegd met betrekking tot de in casu relevante aspecten. Allereerst moet worden vastgesteld of de hier bedoelde tegoeden onder de depositogarantiwet vallen, en zo ja onder welk stelsel (beleggerscompensatie of depositogarantiestelsel), waarna moet worden gekeken of verweerder aan de voorwaarden voor een uitkering voldoet. De richtlijnen hebben verschillende doelstellingen, maar hij haalt arrest C-671/13 aan, ook een zaak van verzoekster waarin het HvJEU oordeelde dat in bepaalde situaties dezelfde schuldvordering van een persoon binnen de werkingssfeer van beide richtlijnen kan vallen. De lidstaten hebben dan ook mogelijkheid zelf te bepalen welke richtlijn van toepassing is bij de keuze van het beschermingsstelsel voor schuldvorderingen. Maar de verwijzende rechter is niet zeker welk stelsel op verweerder van toepassing is. Ook het feit dat het geld op een verzamelrekening is gestort helpt niet bij de oplossing.

Aangehaalde jurisprudentie: C-671/13 Indėlių ir investicijų draudimas et Nemaniūnas

REGELGEVING EU – Prospectus en reclame

Gedelegeerde Verordening (EU) 2016/301 van de Commissie van 30 november 2015 tot aanvulling van Richtlijn 2003/71/EG van het Europees

Parlement en de Raad ten aanzien van technische reguleringsnormen voor goedkeuring en publicatie van het prospectus en verspreiding van reclame en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 809/2004 van de Commissie, C/2015/8379, [PB L 58 van 4.3.2016](#)

REGELGEVING NL – Implementatie richtlijn icbe's

- *Implementatiewet richtlijn icbe's*: Wet van 10 februari 2016 tot wijziging van de Wet op het financieel toezicht ter implementatie van richtlijn nr. 2014/91/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 tot wijziging van de richtlijn 2009/65/EG tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) wat bewaartaken, beloningsbeleid en sancties betreft (PbEU 2014, L 257), [Staatsblad 2016, nr. 91](#)
- *Implementatiebesluit richtlijn icbe's*: Besluit van 5 maart 2016, houdende regels tot wijziging van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft, het Besluit prudentiële regels Wft, het Besluit Markttoegang financiële ondernemingen Wft en het Besluit bestuurlijke boetes financiële sector ter implementatie van de gewijzigde richtlijn icbe's (Implementatiebesluit wijziging richtlijn icbe's), [Staatsblad 2016, nr. 97](#)

Gehandicapten

EHRM – ARREST – 22 maart 2016 – Guberina t. Kroatië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

[Zie onder: eigendomsrecht](#) : over het niet betrekken van de behoeften van een gehandicapt kind bij een aanvraag voor belastingonthefving voor de aankoop van een aangepaste woning

NOOT – bij arrest EHRM 23 februari 2016 Cam t. Turkije
Disability discrimination because of denial of "reasonable accommodations": a very positive connection between the ECHR and the UNCRPD in Çam v. Turkey ([Strasbourg observers](#))

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B – C - S)

HvJEU – ARREST – 3 maart 2016 – Zaak C-26/15 – Spanje / Commissie – [persbericht](#) – [arrest](#)

Het Hof bevestigt dat voor citrusvruchten de aanduiding van de conserveringsmiddelen en andere chemische substanties die zijn gebruikt als naogstbehandeling verplicht is

VERORDENING (EG) nr. 1234/2007. UITVOERINGSVERORDENING (EU) nr. 543/2011. Een Unierechtelijke bepaling inzake de afzet van citrusvruchten (citroenen, mandarijnen en

sinaasappelen) bepaalt dat op de verpakking van deze vruchten in voorkomend geval de conserveringsmiddelen en andere chemische substanties die zijn gebruikt als naaogstbehandeling, moeten worden vermeld. Met de goedkeuring van deze bepaling beoogde de Commissie de juiste toepassing van de Uniewetgeving inzake levensmiddelenadditieven te verzekeren. Daartoe is zij afgeweken van een door de VN/ECE aangenomen niet-bindende norm, op grond waarvan de vermelding van het gebruik van conserveringsmiddelen of andere chemische substanties alleen is vereist indien de wetgeving van het land van invoer dit voorschrijft.

HvJEU – ARREST – 16 maart 2016 – Zaak T-100/15 – Dextro Energy / Commissie – [persbericht](#) – [arrest](#)

Gezondheidsclaims voor glucose door Dextro Energy zijn niet toegestaan

VERORDENING (EG) nr. 1924/2006. Het betreft een verzoek tot nietigverklaring van verordening (EU) 2015/8 tot weigering van een vergunning voor bepaalde gezondheidsclaims. Dextro Energy maakt producten die nagenoeg geheel uit glucose bestaan en heeft een vergunning aangevraagd voor bepaalde gezondheidsclaims.

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak C-112/15 – Kødbranchens Fællesråd – Denemarken – [arrest](#)

Over het in rekening brengen van uitgaven voor de verplichte basisopleiding van officiële assistenten voor controles op diervoeders en levensmiddelen

VERORDENING (EG) nr. 882/2004. VERORDENING (EG) nr. 854/2004. De zaak gaat over de inning van vergoedingen ter dekking van de kosten van officiële controles op diervoeders en levensmiddelen.

Hof: Artikel 27, lid 4, onder a), juncto bijlage IV, punten 1 en 2, van verordening nr. 882/2004 staat eraan in de weg dat de lidstaten bij de vaststelling van het bedrag van de aan levensmiddelenbedrijven opgelegde vergoeding hun uitgaven voor de verplichte basisopleiding van officiële assistenten in rekening brengen.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOBEK – 16 maart 2016 – Zaak C-134/15 – Lidl – Duitsland – [conclusie](#)

Over etiketteringsplicht vers vlees van pluimvee

VERORDENING nr. 543/2008. ARTIKELEN 15, lid 1, en 16 HANDVEST GRONDRECHTEN. ARTIKEL 40, lid 2 VWEU. Artikel 5, lid 4, onder b), van verordening (EG) nr. 543/2008 stelt een etiketteringsplicht vast voor vers vlees van pluimvee. Die bepaling vereist dat op het niveau van de detailhandel van vers vlees van pluimvee hetzij op de voorverpakking hetzij op het aan de voorverpakking gehechte etiket de totale prijs en de prijs per gewichtseenheid wordt aangeduid. De verwijzende rechter wil weten of de etiketteringsplicht strookt met artikel 15, lid 1, en artikel 16 van het Handvest Grondrechten EU. Voorts wordt het Hof, aangezien de etiketteringsplicht slechts voor vers vlees van pluimvee, en niet voor ander vlees, wordt opgelegd, ook verzocht na te gaan of artikel 5, lid 4, onder b), van verordening nr. 543/2008 verenigbaar is met het in artikel 40, lid 2, VWEU neergelegde non-discriminatiebeginsel.

A-G: Artikel 5, lid 4, onder b), van verordening (EG) nr. 543/2008 van de Commissie is ongeldig, voor zover het in strijd met artikel 40, lid 2, VWEU een onderscheid maakt tussen verschillende soorten vlees van pluimvee.

- Discriminatie etikettering verse kip en diepvrieskip ([ECER](#))

Godsdienstvrijheid

NOOT – bij lopende zaken HvJEU C-157/15 (Achbita) en C-188/15 (Bougnaoui)

Wearing the veil at work: Achbita and Bougnaoui - Can a duty to reasonable accommodation be derived from the EU concept of indirect discrimination? ([EU law analysis](#))

LITERATUUR Prof. dr. Sophie van Bijsterveld, 'Dissenting opinions' in religiezaken voor het Europees Hof (I)', [TvRRB 2015 nr. 3](#)

Grondrechten (Handvest) en EVRM – algemeen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 11 maart 2016 – Zaak C-73/16 – Puškár – [verwijzing](#)
[Zie onder: privacy en persoonsgegevens](#)

RECHTSPRAAK NL – Centrale Raad van Beroep – 23 maart 2016 – ECLI:NL:CRVB:2016:1021 – [uitspraak](#)

HANDVEST GRONDRECHTEN EU. ARREST AKERBERG. De Raad ziet, ook in het licht van het arrest Åkerberg (punten 24-31), niet in dat met de in dit geding betwiste bepalingen van de Zvw uitvoering wordt gegeven aan het recht van de Unie. Deze bepalingen kunnen dan ook niet aan het Handvest getoetst worden. Het stellen van prejudiciële vragen aan het Hof is gezien het bovenstaande dan ook niet aan de orde. Overigens wijst de Raad wat betreft de gestelde schending van artikel 2, eerste lid, van het Handvest op rechtsoverweging 4.7.4 van de uitspraak van 25 september 2015 waarin het beroep op artikel 2 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden is besproken. Deze bepaling is voor zover in dit geding van belang vergelijkbaar met artikel 2, eerste lid, van het Handvest. Ingevolge artikel 52 van het Handvest is de inhoud en reikwijdte ervan dezelfde als die welke er door het EVRM aan wordt toegekend.

Uit het voorgaande volgt dat de aangevallen uitspraak moet worden bevestigd.

LITERATUUR

S.A. de Vries, Grondrechten binnen de Europese interne markt: een tragikomisch conflict tussen waarden in de 'Domus Europaea', in: [SEW 2016 nr. 3](#)

OVERIG

- Studie Europees Parlement: Over Handvest grondrechten EU ([EP](#))

- Europe's multi-layered human rights protection system: challenges, opportunities and risks ([EU law analysis](#))

Handel en antidumping (C)

HvJEU – ARREST – 16 maart 2016 – Zaak T-586/14 – Xinyi PV Products (Anhui) Holdings / Commissie – [arrest](#)

Uitvoeringsverordening (EU) nr. 470/2014 is nietig voor zover betrekking op Xinyi PV Products (Anhui) Holdings Ltd.

VERORDENING (EG) nr. 1225/2009. Xinyi is een in China gevestigde onderneming die zich bezighoudt met de productie en uitvoer naar de Unie van zonneglas. Verzoekster een aanvraag voor behandeling als marktgerichte onderneming (hierna: „BMO”) ingediend. De Commissie heeft dat verzoek afgewezen.

REGELGEVING EU – Uitvoering arrest HvJ zaken C-659/13 en C-34/14 C&J Clark en Puma

- Uitvoeringsverordening (EU) 2016/223 van de Commissie van 17 februari 2016 tot vaststelling van een procedure voor de beoordeling van bepaalde verzoeken om behandeling als marktgerichte onderneming en verzoeken om individuele behandeling van producenten-exporteurs uit China en Vietnam en tot uitvoering van het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de gevoegde zaken C-659/13 en C-34/14, C/2016/0591, [PB L 41 van 18.2.2016](#)
- Bericht betreffende de uitvoering van het arrest in de gevoegde zaken C-659/13 en C-34/14, C&J Clark International Ltd en Puma SE met betrekking tot Verordening (EG) nr. 1472/2006 van de Raad tot instelling van een definitief antidumpingrecht en tot definitieve inning van het voorlopige recht op schoeisel met bovendeel van leder uit de Volksrepubliek China en Vietnam, C/2016/1528, [PB C 101 van 17.3.2016](#)

IE – Intellectuele eigendom (C)

HvJEU – ARREST – 3 maart 2016 – Zaak C-179/15 – Daimler – Hongarije – [persbericht](#) – [arrest](#)

Voormalige erkend garagehouders van Daimler niet aansprakelijk voor internetadvertenties waarin hun naam geassocieerd blijft worden met het merk „Mercedes-Benz” ondanks hun inspanningen om die advertenties van het internet te laten verwijderen.

RICHTLIJN 2008/95/EG. Een Hongaarse garagehouder was gedurende enkele jaren een „erkend Mercedes-Benz-garagehouder” en mocht die benaming ook in advertenties gebruiken. Na afloop van het contract met Mercedes-Benz gebruikte de garagehouder die vermelding niet meer. Toch zijn er nog steeds (oude) vermeldingen te vinden op internet. Kan de garagehouder daarvoor verantwoordelijk worden gesteld? Daimler kan van die garagehouders niet eisen dat zij actie ondernemen om dergelijke advertenties

van het internet te laten verwijderen wanneer zij geen opdracht tot plaatsing daarvan hebben gegeven.

Hof: Artikel 5, lid 1, onder a) en b), van richtlijn 2008/95/EG moet aldus worden uitgelegd dat een derde die wordt genoemd in een op een website gepubliceerde advertentie die een teken bevat dat gelijk is aan of overeenstemt met een merk, zodat de indruk wordt gewekt dat er commerciële banden bestaan tussen hem en de merkhouder, geen gebruik van dat teken maakt dat krachtens die bepaling door de merkhouder kan worden verboden, wanneer de advertentie niet door of namens de derde is geplaatst of, ingeval de advertentie door of namens de derde is geplaatst met de toestemming van de merkhouder, wanneer de derde de beheerder van die website, bij wie hij de advertentie had besteld, nadrukkelijk heeft gevraagd om de advertentie of de vermelding van het merk erin te verwijderen.

- No strict liability for infringement in online advertising, says the CJEU ([IP Kat](#))
- HvJ EU: Voormalig erkende garagehouder niet aansprakelijk voor merkgeassocieerde internetadvertenties([IE-forum](#))

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak C-99/15 – Liffers – Spanje – [arrest](#)

De benadeelde van een inbreuk op zijn IE-recht kan ook morele schade vorderen

RICHTLIJN 2004/48/EG. Liffers is de regisseur, scenarioschrijver en producent van een audiovisuele werk dat zes persoonlijke en intieme verhalen vertelt van verschillende inwoners van Havana (Cuba), allen homoseksuelen of transeksuelen. Mandarin heeft een audiovisuele documentaire gemaakt over kinderprostitutie in Cuba, waarin strafbare activiteiten worden getoond die met een verborgen camera waren opgenomen. Deze documentaire bevatte een aantal fragmenten uit het werk van Liffers zonder dat hiervoor aan Liffers toestemming was gevraagd. Deze documentaire is uitgezonden door de Spaanse televisiezender Telecinco, die in handen is van Mediaset. Liffers eist het staken van het gebruik en schadevergoeding wegens inbreuk op zijn exploitatierechten, en een extra bedrag van 10 000 EUR als vergoeding voor de morele schade die hij meende te hebben geleden.

Hof: Artikel 13, lid 1, van richtlijn 2004/48/EG moet aldus worden uitgelegd dat het een door een inbreuk op zijn intellectuele-eigendomsrecht benadeelde die vergoeding van zijn materiële schade vordert volgens de in de tweede alinea, onder b), van lid 1, van dat artikel voorziene berekeningswijze op basis van het bedrag aan royalty's of vergoedingen die hem verschuldigd zouden zijn geweest indien de inbreukmaker hem toestemming had gevraagd voor het gebruik van het betrokken intellectuele-eigendomsrecht, is toegestaan bovendien de in lid 1, tweede alinea, onder a), van dat artikel bedoelde vergoeding van zijn morele schade te vorderen.

- BREAKING: CJEU says that victim of IP infringement can also seek compensation for moral prejudice suffered ([IP Kat](#))
- Hof van Justitie erkent morele schadevergoeding bij IE-inbreuk ([Dirkzwager](#))

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 1 maart 2016 – Zaak C-43/15 P – BSH / BHIM – Grote Kamer – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. VERORDENING (EG) nr. 216/96. De onderhavige hogere voorziening is ingesteld in het kader van een oppositieprocedure die door LG Electronics is ingeleid met betrekking tot de aanvraag tot inschrijving van het gemeenschapsmerk „compressor technology” die bij het BHIM is ingediend door BSH Bosch und Siemens. Deze hogere voorziening strekt tot vernietiging van het arrest van het Gerecht EU van 4 december 2014. De zaak biedt het Hof opnieuw de gelegenheid om de gevallen te verduidelijken waarin de rechter van de Unie ter vervulling van zijn taak van toezichthouder op de rechtmatigheid een rechtsmiddel ambtshalve dient te onderzoeken. Vervolgens stelt zij het Hof in staat zich uit te spreken over de structuur en de uitoefening van de bij het BHIM ingestelde middelen van beroep waarbij wordt verzocht om herziening van de beslissingen van de oppositieafdelingen. Inzonderheid zal het Hof de draagwijdte en de toepassingsvoorwaarden van artikel 8, lid 3, van verordening (EG) nr. 216/96 dienen te verduidelijken.

A-G: Het arrest van het Gerecht EU in de zaak T-595/13 wordt vernietigd. De beslissing van het BHIM van 5 september 2013 (zaak R 1176/2012-1) wordt vernietigd.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 16 maart 2016 – Zaak C-484/14 – Mc Fadden – [persbericht](#) – [conclusie](#)

De exploitant van een winkel, een bar of een hotel die het publiek gratis toegang verschaft tot een wifinetwerk kan niet aansprakelijk zijn voor inbreuken op het auteursrecht die door een gebruiker worden gepleegd.

RICHTLIJN 2000/31/EG. Wanneer gratis wifi ter beschikking wordt gesteld van klanten, is de exploitant dan aansprakelijk voor een eventuele inbreuk op het auteursrecht (van derden) door zijn klanten? Volgens advocaat-generaal Szpunar is de exploitant van een winkel, een bar of een hotel die het publiek gratis toegang verschaft tot een wifinetwerk niet aansprakelijk voor inbreuken op het auteursrecht die door een gebruiker worden gepleegd. Ofschoon de exploitant een rechterlijk bevel kan worden opgelegd om deze inbreuk te staken of te voorkomen, kan daarentegen niet worden geëist dat hij de internetverbinding uitschakelt, beveiligd met een wachtwoord of alle communicatie controleert.

- BREAKING: AG Spuznar says that provider of free Wi-Fi is NOT liable for users' infringements but an injunction can be sought against him ([IP Kat](#))
- Advocaat-Generaal: aanbieder van gratis WiFi niet aansprakelijk voor illegale downloads ([ECER](#))
- Limited liability for free Wi-Fi access (Case C-484/14, Mc Fadden v Sony Music) ([European law blog](#))
- Conclusie AG: publiek Wifi-netwerkaanbieder niet voor auteursrechtinbreuk aansprakelijk ([IE-forum](#))

HvJEU – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 17 maart 2016 – Zaak C-207/15 P – Nissan Jidosha / BHIM – [conclusie](#)

AG oordeelt dat het arrest van het Gerecht van 4 maart 2015 in zaak T-572/12, Nissan Jidosha KK/BHIM vernietigd moet worden

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. Nissan verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht van 4 maart 2015 in zaak T-572/12. Bij het bestreden arrest heeft het Gerecht het beroep van Nissan tegen de beslissing van het BHIM van 6 september 2012 (zaak R 2469/2011-1) houdende bevestiging van de gedeeltelijke afwijzing door het BHIM van het verzoek tot vernieuwing van de inschrijving van het gemeenschapsmerk nr. 2188118, CVTC verworpen. De hogere voorziening betreft de toepassing van artikel 47, lid 3, van verordening nr. 207/2009, een bepaling die niet eerder door het Hof is uitgelegd. De opgeworpen rechtsvraag is niet alleen nieuw maar bovendien relevant voor de procedures voor de vernieuwing van merken, meer in het bijzonder wat de verduidelijking van de toepasselijke termijnen betreft.

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 17 maart 2016 – Zaak C-567/14 – Genentech – Frankrijk – [conclusie](#)

ARTIKEL 101 VWEU. Is het in strijd met artikel 101 VWEU dat een octrooilicentiehouder royalty's verschuldigd blijft zolang de octrooilicentieovereenkomst niet is opgezegd, ook wanneer op het in licentie gegeven octrooi geen inbreuk wordt gemaakt of wanneer dat octrooi is vernietigd.

A-G: Artikel 101 VWEU vereist niet dat als de ter bescherming van een technologie verleende octrooien zijn vernietigd of als op deze octrooien geen inbreuk wordt gemaakt, wordt overgegaan tot vernietiging van een internationaal arbitraal vonnis dat uitvoering geeft aan een licentieovereenkomst die de licentienemer verplicht een royaltyvergoeding te betalen voor het enkele gebruik van de rechten die zijn verbonden aan de in licentie gegeven octrooien, wanneer het commerciële doel van die overeenkomst is de licentienemer in staat te stellen de betrokken technologie te gebruiken zonder het risico van octrooigeschillen, mits de licentienemer de licentieovereenkomst kan opzeggen met inachtneming van een redelijke opzegtermijn, de geldigheid of de schending van de octrooien kan betwisten, en na de opzegging van de overeenkomst zijn handelingsvrijheid behoudt.

GERECHT EU – ARREST – 16 maart 2016 – Zaak T-201/14 – The Body Shop International/OHMI - Spa Monopole (SPA WISDOM) – [persbericht](#) – [arrest](#)

The Body Shop kan „SPA WISDOM” niet doen inschrijven als gemeenschapsmerk. Het woord „spa” vormt geen generieke term voor cosmetica.

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. In 2010 heeft The Body Shop International bij het BHIM een aanvraag voor een gemeenschapsmerk ingediend voor het woordteken SPA WISDOM, waarvan inschrijving werd aangevraagd voor met name cosmetica. Spa Monopole uit België heeft oppositie tegen deze inschrijving ingesteld op grond van verschillende oudere merken die in de Benelux waren ingeschreven en waarin het woord „spa” werd gebruikt, waaronder het woordmerk SPA, dat met name “minerale en gazeuse” wateren aanduidt.

- Generieke betekenis spa voor hydratherapiecentrum is niet uit te breiden naar cosmeticamerk SPA WISDOM ([IE-forum](#))

GERECHT EU – ARREST – 18 maart 2016 – Zaak T-501/13 – Karl-May-Verlag/OHMI – Constantin Film Produktion (WINNETOU) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Inschrijving van het merk Winnetou

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. De Karl May stichting komt op tegen de inschrijving van het merk “Winnetou” door een filmproducent. Het Gerecht wijst het beroep toe van uitgeverij Karl-May tegen de beslissing van het Merkenbureau van de Unie waarbij het gemeenschapsmerk WINNETOU nietig is verklaard. Winnetou is het indiaanse opperhoofd dat naast Old Shatterhand een van de hoofdpersonages is van een reeks romans van de Duitse auteur Karl May. Volgens het EU-Merkenbureau was WINNETOU beschrijvend en miste het onderscheidend vermogen, zodat er geen alleenrecht op kon worden gevestigd. Volgens het Gerecht was die beslissing echter onvoldoende gemotiveerd. De beslissing van het Merkenbureau is nu vernietigd. Het moet opnieuw uitspraak doen en daarbij rekening houden met de motivering van het arrest van het Gerecht.

Gerecht: De beslissing van BHIM van 9 juli 2013 (zaak R 125/2012 -1) wordt vernietigd voor zover daarbij de vordering tot nietigverklaring is toegewezen.

OVERIG Gerecht EU
[T-363/14](#) Fins houten spel heeft geen onderscheidend vermogen gekregen door gebruik ([IE-forum](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Den Haag – 9 maart 2016 – ECLI:NL:RBDHA:2016:2350 – [uitspraak](#)

Vragen over het begrip vorm en de Merkenrichtlijn in het kader van een geding over de rode zool van schoenen van Louboutin

RICHTLIJN 2008/95/EG. Het betreft een geding tussen Louboutin en Van Haren over voor Louboutin kenmerkende rode zool. Is het begrip vorm in de zin van artikel 3 lid 1e onder iii van de Merkenrichtlijn (in de Duits, Engels en Franse versie van de Merkenrichtlijn respectievelijk Form, shape en forme) beperkt tot de driedimensionale eigenschappen van de waar zoals de/het (in drie dimensies uit te drukken) contouren, afmetingen en volume daarvan, dan wel ziet deze bepaling mede op andere (niet-driedimensionale) eigenschappen van de waar zoals kleur?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 8 maart 2016 – Zaak C-54/16 – Vinyls Italia – [verwijzing](#)
[Zie onder: insolventie](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 17 maart 2016 – Zaak C-93/16 – The Irish Dairy Board – [verwijzing](#)

VERORDENING (EG) 40/94. Verzoekster, een Ierse zuivelonderneming heeft in januari 2014 de Spaanse verweerster Tindale gedaagd wegens inbreuk op diverse gemeenschapsmerken ('kerrygold' voor boter en melkproducten) waarvan verzoekster houdster is. Het merk 'kerrygold' bestaat sinds 1962 en wordt wereldwijd, ook in Europa, verspreid. Verzoekster meent dan ook dat het merk in Europa 'algemeen bekend' is, zoals ook erkend in een BHIM-uitspraak van 22-10-2013. De vraag die ook voorligt is

wat de omvang van het ius prohibendi van de merkhouder is. Gelet op eerdergenoemde co-existentie vraagt verzoekster zich in het licht van het vereiste dat het gemeenschapsmerk als een eenheid wordt behandeld, af of de rechtsgevolgen van het feit dat zij het gebruik van het jongere merk in twee lidstaten gedooft, zich kunnen uitstrekken tot het gehele EU-grondgebied, zodat moet worden aangenomen dat er ook in de andere lidstaten geen gevaar voor verwarring is en dat er een geldige reden bestaat voor het gebruik van het jongere merk.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 11 maart 2016 – ECLI:NL:HR:2016:390 – [uitspraak](#)

Einduitspraak na [arrest](#) HvJEU 15 januari 2015, zaak C-30/14 (Ryanair)

RICHTLIJN 96/9/EG. Richtlijn 96/9/EG vindt volgens het HvJEU geen toepassing wanneer een databank niet op grond van deze richtlijn wordt beschermd door het auteursrecht of door het recht sui generis, zodat de artikelen 6, lid 1, 8 en 15 van de richtlijn zich er niet tegen verzetten dat de maker van een dergelijke databank contractuele beperkingen stelt aan het gebruik ervan door derden, onverminderd het toepasselijke nationale recht. De Hoge Raad vernietigt het arrest van het gerechtshof te Amsterdam van 13 maart 201 en verwijst het geding naar het gerechtshof Den Haag ter verdere behandeling en beslissing.

NOOT – bij arrest HvJEU 21 januari 2016 zaak C-75/15 Verlados
"Verlados", "Calvados", GI's and the question of "evocation" ([IP Kat](#))

CONSULTATIE

Public consultation on the role of publishers in the copyright value chain and on the 'panorama exception' ([EC](#)) sluitingsdatum: 15 juni 2016

OVERIG

- Kort commentaar bij artikel 18 van de nieuwe Merkenrichtlijn – oudere merkhouder tegen jongere registratie([IE-forum](#))
- Louboutin niet-ontvankelijk verklaard in hoger beroep ([IE-forum](#))
- De nieuwe Europese merkenverordening en haar wijzigingen - deel 3 ([IE-forum](#))
- De nieuwe Europese merkenverordening en haar wijzigingen - deel 4 ([IE-forum](#))
- De nieuwe Europese merkenverordening en haar wijzigingen - deel 2 ([IE-forum](#))
- De nieuwe Europese merkenverordening en haar wijzigingen - deel 1 ([IE-forum](#))
- Een kort commentaar bij artikel 11 van de nieuwe Merkenrichtlijn – Verbod voorbereidende handelingen in verband met het gebruik van een verpakking ([IE-forum](#))

Informatierecht

LITERATUUR

K. Janssens & T. De Meese, De aansprakelijkheid van nieuwswebsites na de Delfi- en Magyar-arresten van het EHRM: Much Ado About Nothing?, in: [Computerrecht 2016, nr. 2](#)

Insolventie (C)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 8 maart 2016 – Zaak C-54/16 – Vinyls Italia – Italië – [verwijzing](#)

VERORDENING (EG) nr. 1346/2000. VERORDENING (EG) nr. 593/2008. Verzoekster is een Italiaanse NV in faillissement. Zij voert een civiele procedure tegen verweerster, de Italiaanse NV Mediterranea di Navigazione (zeevervoersector). Verzoekster heeft (in 2009) aan verweerster twee betalingen gedaan voor uitvoering van een bevrachtingsovereenkomst en wil deze betalingen herroepen omdat deze (te laat) zijn verricht in een periode dat verzoekster insolvent was, hetgeen verweerster bekend was. Verweerster bestrijdt de herroeping omdat zij van mening is dat de in artikel 13 van Vo. 1346/2000 opgenomen uitsluitingsgrond van toepassing was, aangezien voornoemde betalingen zijn verricht in uitvoering van verplichtingen die voortvloeien uit een bevrachtingsovereenkomst die bij een uitdrukkelijke bepaling (artikel 41 van de Charter Party) is onderworpen aan het Engelse recht, op grond waarvan in de onderhavige zaak de twee betalingen niet kunnen worden bestreden. Verzoekster stelt echter dat de in artikel 13 opgenomen exceptie strikt moet worden uitgelegd en door verweerster te laat is aangevoerd. Artikel 13 is dan ook niet van toepassing, maar wel de in artikel 4 genoemde lex causae waardoor het Italiaanse recht van toepassing is, en de daarin geregelde faillissementspauliana. Volgens artikel 13 zal verweerster moeten bewijzen dat op de overeenkomst het recht van een andere lidstaat van toepassing is. Verweerster heeft een 'affidavit' van een Engelse barrister overgelegd waarin wordt verklaard dat, indien in de onderhavige zaak het Engelse recht wordt toegepast, de door verzoekster verrichte betalingen niet kunnen worden bestreden. De verwijzende rechter stelt vast dat voor de beslechting van het geschil is het van belang te bepalen op welke wijze artikel 13 van Vo. 1346/2000 en de artikelen 1, lid 1, en 3, lid 3, van Vo. 593/2008 moeten worden uitgelegd.

Aangehaalde jurisprudentie: C-557/13 Lutz

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 21 maart 2016 – Zaak C-109/16 – Indėlių ir investicijų draudimas – [verwijzing](#)
[Zie onder: financiële markten:](#) over uitleg depositogarantie- en de beleggerscompensatierichtlijn en voorwaarden voor uitkering

OVERIG

Brexit and its consequences for European Insolvency Law ([Leidenlawblog](#))

Institutioneel recht

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak C-286/14 – Parlement/Commissie – [arrest](#)

Nietigverklaring verordening (EU) nr. 275/2014 (tot wijziging van bijlage I bij verordening (EU) 1316/2013

VERORDENING (EU) nr. 1316/2013. VERORDENING (EU) nr. 275/2014. Bij deze verordening wordt de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen (Connecting Europe Facility – „CEF”) ingesteld, die de voorwaarden, methoden en procedures bepaalt voor het verstrekken van financiële bijstand van de Europese Unie aan trans-Europese netwerken teneinde projecten van gemeenschappelijk belang in de sectoren vervoer, telecommunicatie- en energie-infrastructuur te ondersteunen. Met zijn enig middel stelt het Parlement in wezen overschrijding door de Commissie van de bevoegdheid die haar is verleend bij artikel 21, lid 3, van verordening nr. 1316/2013, doordat zij door middel van artikel 1 van de bestreden verordening aan bijlage I bij verordening nr. 1316/2013 een deel VI heeft toegevoegd in plaats van een afzonderlijke gedelegeerde handeling vast te stellen.

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken (C - Fa)

HvJEU – ARREST – 10 maart 2016 – Zaak C-94/14 – Flight Refund – Hongarije – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 44/2001. VERORDENING (EG) nr. 1896/2006. VERORDENING (EG) nr. 261/2004. Een passagier heeft zijn recht op compensatie wegens de vertraging van een vlucht contractueel overgedragen aan verzoekster, die gespecialiseerd is in de inning van dergelijke schuldvorderingen. Verzoekster heeft een Hongaarse notaris verzocht om afgifte van een Europees betalingsbevel tegen verweerster. Tot staving van haar verzoek, dat een hoofdsom van 600 EUR betreft, heeft zij betoogd dat zij als gevolg van de overdracht van de schuldvordering schadevergoeding kon eisen van verweerster voor de vertraging van vlucht LH 7626, die meer dan drie uur bedroeg.

Hof: Verordening (EG) nr. 1896/2006 verstrekt geen aanwijzingen betreffende de bevoegdheden en de verplichtingen van dat gerecht; deze procedurekwesties blijven op grond van artikel 26 van deze verordening beheerst door het nationale recht van deze lidstaat. De kwestie van de internationale bevoegdheid dient te worden beslecht op basis van procedureregels die het mogelijk maken de nuttige werking van de voorschriften van deze verordening en de rechten van de verdediging te waarborgen, ongeacht of de verwijzende rechter zich zelf over de kwestie uitspreekt dan wel een gerecht dat door hem is aangewezen als zijnde territoriaal en materieel bevoegd om zich in het kader van de gewone civielrechtelijke procedure uit te spreken over een schuldvordering als die van het hoofdgeding. Een rechter als de verwijzende rechter, indien hij zich uitspreekt over de internationale bevoegdheid van de gerechten van de lidstaat waar het Europees betalingsbevel is uitgevaardigd, en concludeert dat deze gerechten in het licht van de

criteria van verordening nr. 44/2001 bevoegd zijn, krachtens deze laatste verordening en verordening nr. 1896/2006 verplicht is om zijn nationale recht aldus uit te leggen dat dit hem de mogelijkheid biedt een gerecht te identificeren of aan te wijzen dat territoriaal en materieel bevoegd is om kennis te nemen van deze procedure. Een rechter als de verwijzende rechter, indien hij concludeert dat van een dergelijke internationale bevoegdheid geen sprake is, is niet gehouden om dit betalingsbevel naar analogie met artikel 20 van verordening nr. 1896/2006 ambtshalve te heroverwegen.

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak C-175/15 – Taser International – Roemenië – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 44/2001. Het betreft een geding tussen Taser International, een in de Verenigde Staten gevestigde vennootschap, enerzijds, en Gate 4, een in Roemenië gevestigde vennootschap, en Cristian Mircea Anastasiu, bestuurder van Gate 4, anderzijds, over de nakoming van de op die Roemeense vennootschap rustende verplichting uit overeenkomst om merken over te dragen aan Taser International.

Hof: In het kader van een geschil over de niet-nakoming van een verbintenis uit overeenkomst, waarin de verzoekende partij de gerechten heeft aangezocht van de lidstaat op het grondgebied waarvan de verwerende partij haar zetel heeft, kan de bevoegdheid van die gerechten voortvloeien uit artikel 24 van verordening 44/2001 wanneer de verwerende partij hun bevoegdheid niet betwist, ook al bevat de overeenkomst tussen die twee partijen een forumkeuzebeding ten gunste van de gerechten van een derde land. Artikel 24 van verordening nr. 44/2001 dient aldus te worden uitgelegd dat het in het kader van een geschil tussen partijen bij een overeenkomst die een forumkeuzebeding bevat ten gunste van de gerechten van een derde land, eraan in de weg staat dat het aangezochte gerecht van de lidstaat op het grondgebied waarvan de verwerende partij haar zetel heeft, zich ambtshalve onbevoegd verklaart, ook al betwist deze verwerende partij de bevoegdheid van dat gerecht niet.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 10 maart 2016 – Zaak C-12/15 – Universal Music International Holding – [Hoge Raad](#) – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 44/2001. Universal Music is een platenmaatschappij en onderdeel van Universal Music Group. In deze zaak gaat het om een aandelenoptieovereenkomst. Het geschil vloeit voort uit een fout die zou zijn gemaakt door een Tsjechische advocaat, werkzaam voor een in Tsjechië gevestigd kantoor, in de tekst van een overeenkomst, beheerst door Tsjechisch recht, die zag op de overname van een in Tsjechië gevestigde onderneming. Het schikkingsbedrag is echter ten laste gekomen van Universal Music International Holding BV, gevestigd te Baarn in Nederland. De Hoge Raad vraagt het Hof of dat laatste aanknopingspunt voldoende basis voor de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter vormt. Nadat verzoeksters vertegenwoordiger op verzoek van de betrokken notaris had verklaard dat hij niet kon bepalen welke rechterlijke instantie bevoegd was na de overgang van de Europese betalingsbevelprocedure naar een gewone civielrechtelijke procedure, heeft deze notaris de Kúria (hooggerechtshof) verzocht om de territoriaal bevoegde rechterlijke instantie aan te wijzen, daar zij niet kon bepalen welke rechter bevoegd was.

A-G: Artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat als "plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan" niet kan worden aangemerkt, bij gebreke van andere aanknopingspunten, de plaats in een lidstaat waar de schade is ingetreden wanneer die schade uitsluitend bestaat in vermogensschade die het gevolg is van een onrechtmatige gedraging die zich heeft voorgedaan in een andere lidstaat. Het gerecht waarbij een geschil aanhangig is gemaakt, moet, om zijn bevoegdheid krachtens verordening nr. 44/2001 vast te stellen, alle hem ter beschikking staande gegevens in aanmerking nemen, met inbegrip van eventueel door de verwerende partij aangevoerde gegevens.

- Universal Music: Szpunar AG suggests the Bier case-law does not apply to purely economic loss under Article 7(2) Brussels I Recast. ([GAVL](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 8 maart 2016 – Zaak C-54/16 – Vinyls Italia – Italië – [verwijzing](#)
[Zie onder: insolventie](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 24 maart 2016 – Zaak C-95/16 – Eckert – verwijzing

VERORDENING (EU) nr. 1215/2012. Verzoekster boekte via een reisorganisator voor haarzelf en anderen een vlucht van Martinique naar Hannover, uit te voeren door Air France (verweerster). De vlucht gaat via Parijs en komt daar aan met (bijna twee uur) vertraging. In Parijs moet verzoekster van vliegveld Orly naar Charles de Gaulle waar verzoekster (met een auto) drie uur over doet. De aansluitende vlucht wordt dan ook gemist en verzoekster arriveert in Hannover met vijf uur vertraging.

De verwijzende rechter realiseert zich dat de beslissing in deze zaak afhangt van het antwoord op de vraag of hij bevoegd is in de zin van Vo. 1215/2012. Rechterlijke bevoegdheid inzake door consumenten gesloten overeenkomsten is niet van toepassing op vervoersovereenkomsten waarbij voor één enkele prijs zowel vervoer als verblijf worden aangeboden. De rechter kan alleen bevoegd zijn wanneer de contractuele plaats van uitvoering de luchthaven (Hannover) is. In de rechtspraak is geen eensluidend oordeel over plaats van uitvoering wanneer een vlucht uit verschillende delen bestaat, en hoe direct een aansluiting is, in deze zaak verwijzend naar de transfer tussen de twee luchthavens in Parijs. In arrest C-204/08 heeft het HvJEU geoordeeld dat alleen de plaats van vertrek en de plaats van aankomst van een vliegtuig de plaats van dienstverrichting is en dat moet worden uitgegaan van één toestel. Aangezien de verwijzende rechter hier geen 'directe aansluiting' ziet legt hij de volgende vraag voor aan het HvJEU: "Moet bij personenvervoer op een uit meerdere delen bestaande vlucht de plaats van aankomst van het laatste deel van de vlucht worden beschouwd als de plaats van uitvoering van de verbintenis overeenkomstig artikel 7, punt 1, onder b, tweede streepje, van verordening (EU) nr. 1215/2012 wanneer het eerste deel van de vlucht grote vertraging oploopt en het tweede deel van de vlucht dat door dezelfde luchtvaartonderneming wordt verricht, vertrekt van een andere luchthaven?"

Aangehaalde jurisprudentie: C-204/08 Rehder

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 29 maart 2016 – Zaak C-89/16 – Szoja – verwijzing

[Zie onder: arbeid en sociale zekerheid](#)

NOOT – bij [conclusie](#) HvJEU 23 december 2015 in zaak C-196/15 Granarolo SpA

Kokott AG applies Brogssitter in Granarolo: Tort following abrupt ending of business relations. ([GAVL](#))

NOOT – bij [conclusie](#) HvJEU 25 februari 2016 in zaak C-559/14 Meroni
Kokott AG on the notion of 'judgment' and the compatibility of Mareva orders with EU law (ordre public). ([GAVL](#))

REGELGEVING EU

- Verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken, [PB L 75 van 22.3.2016](#)
- BNC Fiche: Machtigingsbesluit en verordeningen nauwere samenwerking inzake huwelijksvermogensrecht en vermogensrechtelijke gevolgen geregistreerd partnerschap ([overheid.nl](#))

DOCUMENTEN – Handige documenten en handleidingen van het EJM
([Europese Commissie](#))

- Judicial cooperation in civil matters in the European Union
- Practice Guide for the application of the new Brussels II Regulation
- Practice Guide for the Application of the European Small Claims Procedure
- Practice Guide for the application of the Regulation on the European Order for Payment
- Practical guide on using videoconferencing to obtain evidence in civil and commercial matters
- Practice guide for the application of the Regulation on the European Enforcement Order
- Practice guide for the application of the Regulation on the Taking of Evidence

ONDERZOEK

Study on the laws of national civil procedure of the 28 Member States and the enforcement of European Union law ([conflict of laws](#))

De studie bestaat uit twee delen: 1) mutual trust and the free circulation of , 2) enforcement of consumer rights derived from EU law.

OVERIG

- Update VW case: The "lawsuit tourism" - or rather forum shopping - by German consumers to the Netherlands continues. ([eclb](#))
- Handlungsort en Erfolgort bij productaansprakelijkheid ([cassatieblog](#))

Kansspelen (B - S)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 8 maart 2016 – Zaak C-49/16 – Unibet International – [verwijzing](#)

ARTIKEL 56 VWEU. Verzoekster is aanbieder van kansspelen via internet, gevestigd in Malta. Verweerder is het centraal bureau van de nationale belasting- en douanediens, de in Hongarije aangewezen toezichthouder kansspelen. Verweerder concludeert na inspectie dat verzoekster ook in Hongarije kansspelen aanbiedt maar niet in het bezit is van een vergunning. Verweerder blokkeert dan ook de toegang tot die websites en legt verzoekster later, na recidive, een boete op. Verzoekster bestrijdt de besluiten. Zij stelt strijd met artikel 56 VWEU omdat de Hongaarse eisen het onmogelijk maken een concessie te verwerven voor het verkrijgen van een vergunning. De verwijzende rechter oordeelt dat het verkrijgen van een concessie voor aanbieders uit andere lidstaten inderdaad moeilijk is. Met name het moeten voldoen aan de in een nieuw besluit van augustus 2014 opgenomen criteria voor 'betrouwbare kansspelaanbieder'. Ook moet de vraag worden onderzocht of de opgelegde boete terecht was. Aangehaalde jurisprudentie: C-42/07 Santa Casa; C-186/11 en C-209/11 Stanleybet e.a;

EUROPEES PARLEMENT – Online gokken Resolutie van het Europees Parlement van 10 september 2013 over onlinegokken op de interne markt (2012/2322(INI)), [PB C 93 van 9.3.2016](#)

Kinderontvoering (Fa – S)

EHRM – ARREST – 1 maart 2016 – K.J. t. Polen – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Toetsing door nationale rechter van kinderonvoering ontoereikend

ARTIKEL 8 EVRM. Klager woont in Engeland, zijn gewezen partner in Polen. Hun beider kind woonde bij klager in Engeland en ging met toestemming van klager met de moeder op vakantie naar Polen. De moeder liet klager vervolgens vanuit Polen weten dat zij niet voornemens was om het kind terug te laten keren. Klager spande bij de Poolse rechter een procedure aan o.g.v. het Haags Kinderontvoeringsverdrag, die hij verloor. Het EHRM oordeelt dat de nationale rechter ten onrechte geen rekening heeft gehouden met een psychologisch rapport en het gegeven dat niet was gebleken dat de vader op enige wijze voornemens was om de moeder omgang met het kind te ontzeggen. Ook heeft de procedure te lang geduurd (12 maanden). Schending van artikel 8.

Landbouw en visserij (B - S)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 10 maart 2016 – Gevoegde zaken C-333/15 en C-334/15 – Planes Bresco – Spanje – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 1782/2003. De vraag rijst in het kader van een geschil tussen de eigenaresse van een landbouwbedrijf in Spanje, en de autoriteiten van de autonome regio Aragón. Bedoelde autoriteiten hebben blijvend grasland dat Planes Bresco in twee

aanvragen voor rechtstreekse betalingen als subsidiabel had aangegeven, niet volledig erkend, aangezien de gedeclareerde oppervlakte telkens groter was dan in een jaren terug liggende referentieperiode. Ingevolge een wettelijke regeling van de autonome gemeenschap diende in die omstandigheden te worden aangenomen dat de agrarische activiteit op die oppervlakten in werkelijkheid volledig werd opgegeven en dat er dus sprake was van misbruik. Beide partijen doen nu een beroep op het Unierecht om hun respectieve standpunt te onderbouwen. Het onderhavige geval is ook van bijzonder belang omdat de Europese Rekenkamer al jaren wijst op gebreken in de correcte beoordeling van de subsidiabiliteit van blijvend grasland in Spanje. Deze lidstaat stelt ter verdediging van de in casu aan de orde zijnde regeling bijgevolg dat zij deel uitmaakt van maatregelen waarmee de geconstateerde problemen kunnen worden aangepakt. Zoals bij nader onderzoek zal blijken is bedoelde lidstaat daarmee echter het doel voorbijgeschoten.

A-G: Verordening (EG) nr. 1782/2003, in het bijzonder de artikelen 44, lid 2, en artikel 29 ervan, staat in de weg aan een nationale regeling volgens welke in het kader van een aanvraag voor betalingen uit de bedrijfstoeslagregeling alle door een landbouwer gedeclareerde oppervlakten blijvend grasland die uitstijgen boven het voederareaal dat voordien in aanmerking is genomen bij de bepaling van zijn toeslagrechten, slechts als subsidiabele hectaren worden aangemerkt wanneer zij daadwerkelijk voor de veehouderij worden gebruikt, en, zo dat niet het geval is, wordt vermoed dat de landbouwer de voorwaarden voor het verkrijgen van de betalingen kunstmatig heeft gecreëerd.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOBEK – 16 maart 2016 – Zaak C-134/15 – Lid I – Duitsland – [conclusie](#)
[Zie onder: gezondheid, geneesmiddelen en etikettering](#)

GERECHT EU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak T-817/14 – Zoofachhandel Züpke e.a./Commissie – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 318/2007. UITVOERINGSVERORDENING (EU) nr. 139/2013. ARTIKELEN 15 t/m 17 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Het betreft een beroep tot vergoeding van de schade die verzoekers sinds 1 januari 2010 stellen te hebben geleden ten gevolge van de vaststelling van een verbod om in het wild gevangen vogels in te voeren in de EU. Het beroep wordt verworpen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 14 maart 2016 – Zaak C-78/16 en C-79/16 – PPA Pesce e.a. – [verwijzing](#)

Vragen over de rechtmatigheid van uitroeiing van gezonde planten ter bestrijding van een olijfbomenziekte

RICHTLIJN 2000/29/EG. ARTIKEL 5 VEU. ARTIKEL 191 VWEU. Verzoekers zijn eigenaar van landbouwgrond in het zuiden van Italië. Sinds 2013 heerst in dat gebied een ziekte in olijfbomen, genaamd 'het snelle afvallen van de olijf', volgens onderzoekers veroorzaakt door verschillende parasieten. Op verzoekers gronden bevinden zich enkele met de bacterie *Xylella fastidiosa* besmette olijfbomen. Deze bacterie is in de EU op de lijst van schadelijke organismen geplaatst. Het vermoeden bestaat dat zij de olijfbomenziekte (mede) veroorzaakt. Verzoekers hebben in oktober 2015 mededeling

gekregen dat de met Xylella besmette bomen van hun land verwijderd moesten worden alsmede alle waardplanten die zich binnen een straal van 100 meter van de besmette plant bevinden, ongeacht hun gezondheidstoestand. Dit zou volgens verzoekers neerkomen op verwijdering van drie hectare per boom aan olijfboomplanten, andere fruitbomen en hoogstamplanten. Verzoekers gaan in beroep tot vernietiging/opschorting van het besluit. De rechter gelast opschorting uitvoering voor wat betreft de uitroeiing van de waardplanten binnen de opgelegde straal. Ter zitting voeren verzoekers aan dat het Italiaanse besluit waarop de regionale autoriteiten zich baseren in strijd is met Unierecht. De verwijzende rechter stelt vast dat Richtlijn 2000/29 niet de uitroeiing van gezonde planten oplegt. Het Italiaanse besluit legt uitroeiing op zonder dat, zoals de richtlijn voorschrijft, in voorafgaand wetenschappelijk onderzoek met zekerheid is aangetoond dat dat de enige geschikte maatregel is. Onderzoek door de EVVA (EFSA) van januari en april 2015 heeft geen causaal verband aangetoond tussen Xylella en de snelle verdorring. Aan het nut van de maatregel kan dus getwijfeld worden. De rechter moet bezien of verzoekers beroep op het evenredigheidsbeginsel terecht is. Aangehaalde jurisprudentie: C-161/09, Kakavetsos-Fragkopoulos; C-343/09 Afton Chemical; C-2/10, Azienda Agro-Zootecnica Franchini;; T-614/13, Romonta GmbH/Commissie

REGELGEVING

Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid („diergezondheidswetgeving”), [PB L 84 van 31.3.2016](#)

EUROPESE COMMISSIE – Couperen staarten varkens

Aanbeveling (EU) 2016/336 van de Commissie van 8 maart 2016 betreffende de toepassing van Richtlijn 2008/120/EG van de Raad tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van varkens wat maatregelen betreft om het couperen van staarten minder noodzakelijk te maken, C/2016/1345, [PB L 62 van 9.3.2016](#)

LITERATUUR

H. Kranenborg, Hervorming rechtstreekse steun voor boeren in Europa: de niet zo nieuwe 'new deal', [SEW 2016, nr. 3](#)

Luchtvaart (B - C)

- [Wiki luchtvaartclaims](#)

HvJEU – ARREST – 10 maart 2016 – Zaak C-94/14 – Flight Refund – Hongarije [arrest](#)
[Zie onder: Justitiële samenwerking](#)

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Gevoegde zaken C-145/15 en C-164/15 – Ruijsenaars en Jansen en Dees-Erf – [Raad van State](#) (2015:697) en [Raad van State](#) (2015:699) – [persbericht](#) – [arrest](#)

De nationale autoriteiten houden een algemeen toezicht om de rechten van vliegtuigpassagiers te waarborgen, maar zijn niet gehouden om op te treden naar aanleiding van individuele klachten. Nationale wetgeving kan hun echter wel die bevoegdheid verlenen.

VERORDENING (EG) nr. 261/2004. Een EU-verordening voorziet in financiële compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten. De vraag is of de controle instanties van de lidstaten handhavend moeten optreden om ervoor te zorgen dat luchtvaartmaatschappijen de regels naleven.

Hof: Artikel 16 van verordening (EG) nr. 261/2004 moet in die zin worden uitgelegd dat de door elke lidstaat overeenkomstig lid 1 van dit artikel aangewezen instantie, waarbij door een passagier een individuele klacht is ingediend na de weigering van een luchtvaartmaatschappij om hem de in artikel 7, lid 1, van die verordening bedoelde compensatie te betalen, niet verplicht is handhavend op te treden tegen die luchtvaartmaatschappij om haar ertoe te bewegen die compensatie te betalen.

- Geen overheidsdwang tot individuele compensatie wegens annulering vlucht ([ECER](#))
- Air passengers denied compensation should go to court - CJEU in Ruijsenaars and Jansen (C-145/15, C-146/15) ([ECLB](#))
- Geen rol staatssecretaris bij individuele klachten tegen vliegmaatschappijen ([recht.nl](#))
- Europese Hof bevestigt handhavingsplicht passagiersrechten (o.a. bij vluchtvertraging) ([reisrecht.nl](#))
- Uitspraak Hof van Justitie over compensatie bij vertraagde vlucht ([RvS](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 24 maart 2016 – Zaak C-95/16 – Eckert – verwijzing

[Zie onder: justitiële samenwerking](#)

Mededinging (C)

HvJEU – ARREST – 10 maart 2016 – Zaak C-247/14 P – HeidelbergCement / Commissie – [persbericht](#) – [arrest](#)

[C-248/14 P](#) Schwenk Zement / Commissie

[C-267/14 P](#) Buzzi Unicem / Commissie

[C-268/14 P](#) Italmobiliare / Commissie (DE)

Het hof vernietigt vier arresten betreffende de voorwaarden voor en de grenzen van de uitoefening van de bevoegdheid van de Commissie om inlichtingen te verlangen van ondernemingen in het kader van een onderzoek naar mogelijke inbreuken op mededingingsregels.

VERORDENING (EG) nr. 1/2003. Het Hof bespreekt de voorwaarden voor en de grenzen van de uitoefening van de bevoegdheid van de Commissie om inlichtingen te verlangen van ondernemingen in het kader van een onderzoek naar mogelijke inbreuken op de mededingingsregels.

HvJEU – CONCLUSIE A-G MENGOZZI – 8 maart 2016 – Zaak C-540/14 P – DK Recycling und Roheisen / Commissie – [conclusie](#)
HvJEU – CONCLUSIE A-G MENGOZZI – 8 maart 2016 – Zaak C-551/14 P – Arctic Paper Mochenwangen / Commissie – [conclusie](#)
HvJEU – CONCLUSIE A-G MENGOZZI – 8 maart 2016 – Zaak C-564/14 P – Raffinerie Heide / Commissie – [conclusie](#)
HvJEU – CONCLUSIE A-G MENGOZZI – 8 maart 2016 – Zaak C-565/14 P – Romonta / Commissie – [conclusie](#)

Hardheidsclausule van Commissie voor kosteloze emissierechten strijdig met richtlijn

RICHTLIJN 2003/87/EG. BESLUIT 2011/278/EU. De Commissie heeft geweigerd vier Duitse ondernemingen o.g.v. een hardheidsclausule in een uitvoeringsbesluit van de Commissie, in aanmerking te laten komen voor kosteloze toewijzing van broeikasgasemissierechten. In eerste aanleg is de Commissie in het gelijk gesteld. In hoger beroep stelt de AG zich primair op het standpunt, in navolging van de Commissie zelf, dat de hardheidsclausule niet in het uitvoeringsbesluit had mogen worden opgenomen omdat het in strijd is met de richtlijn. Op die grond strandt het hoger beroep van de vier ondernemingen, maar ook overigens -subsidiar- slagen volgens de AG de beroepsgronden niet.

EUROPESE COMMISSIE Commission publishes Report on functioning of Insurance Block Exemption Regulation ([EC](#))

OVERIG

- Data protection through the lens of competition law: will Germany lead the way? – Inge Graef and Brendan Van Alsenoy ([informs](#))
- Non-paper from the Netherlands on the consultation 'Empowering the national competition authorities to be more effective enforcers' ([overheid.nl](#))

Milieu en natuur (B)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 3 maart 2016 – Zaak C-158/15 – Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland – Nederland – [Raad van State](#) – [conclusie](#)

Steenkool die door broei bij de opslag verloren gaat is geen "brandstof die de installatie verlaat".

RICHTLIJN 2003/87/EG. VERORDENING (EU) nr. 601/2012. De exploitant van de kolencentrale in Borssele en de Nederlandse Emissieautoriteit zijn in geschil over de vraag of CO₂-emissie door de broei van kolen op de kolenopslagplaats valt binnen de emissienorm waarvoor de exploitant een vergunning krijgt. Op de prejudiciële vraag van de RvS of de kolenopslagplaats moet worden gerekend tot de "installatie", antwoordt de AG dat dit het geval is indien beide als onderdeel van een gezamenlijk technisch proces voor de exploitatie van de centrale met elkaar verbonden zijn. De vraag of de steenkool

die door broei verloren gaat moet worden aangemerkt als "brandstof die de installatie verlaat" beantwoordt de AG ontkennend.

HvJEU – CONCLUSIE A-G WAHL – 17 maart 2016 – Zaak C-493/14 – Dilly's Wellnesshotel – [conclusie](#)
[Zie onder: staatsteun](#)

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 9 maart 2016 – ECLI:NL:RVS:2016:646
– [uitspraak](#)

Einduitspraak na [arrest](#) HvJEU 10 september 2015 zaak C-81/14 (Nannoka Vulcanus Industries)

RICHTLIJN 1999/13/EG. Bij besluit van 7 oktober 2010 heeft het college [appellante] een last onder dwangsom opgelegd wegens overtreding van artikel 3, eerste lid, in samenhang met artikel 5, aanhef en onder a, van het Oplosmiddelenbesluit omzetting EG-VOS-richtlijn milieubeheer (hierna: het Oplosmiddelenbesluit) zoals dat destijds gold. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State verklaart het hoger beroep gegrond; vernietigt de uitspraak van de rechtbank Arnhem van 3 mei 2012 in zaak nr. 11/3465; verklaart het bij de rechtbank ingestelde beroep gegrond; vernietigt het besluit van het college van gedeputeerde staten van Gelderland van 13 juli 2011, kenmerk 2010-006982/MPM19900; herroept het besluit van het college van gedeputeerde staten van Gelderland van 7 oktober 2010, kenmerk 2010-006982/MPM19900, voor zover dat niet reeds is ingetrokken; bepaalt dat deze uitspraak in de plaats treedt van het besluit van 13 juli 2011;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 16 maart 2016 – Zaak C-80/16 – ArcelorMittal Atlantique et Lorraine – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2003/87/EG. BESLUIT 2011/278/EU . BESLUIT 2013/448/EU. Verzoekster is een procedure gestart tot nietigverklaring van een besluit van verweerder tot vaststelling van de lijst van de exploitanten aan wie broeikasgasemissierechten worden toegewezen en van het bedrag van de kosteloos ter beschikking gestelde emissierechten voor de periode 2013-2020. Zij stelt dat het besluit waarop het Franse besluit is gebaseerd (2011/278/EU) in strijd is met Richtlijn 2003/87, aangezien de Europese Commissie bij de berekening van de productbenchmark voor vloeibaar ruwijzer geen rekening heeft gehouden met de emissies die verband houden met de afvalgassen die worden gebruikt voor elektriciteitsproductie, zij belanghebbende partijen niet heeft geraadpleegd voor wat betreft de meest recente gegevens en zij haar besluit niet heeft gemotiveerd.

REGELGEVING EU

Circular economy: New Regulation to boost the use of organic and waste-based fertilisers ([EC](#))

REGELGEVING NL

Besluit van 5 maart 2016, houdende voorschriften ter uitvoering van verordening (EU) nr. 1143/2014 (Besluit uitvoering Europese exotenverordening) ([Stb. 2016, nr. 102](#))

LITERATUUR

- Dr. M. Eliantonio, The Urgenda case in the EU multi-level governance system, in: [Milieu en recht 2016, nr. 3](#)
- Dr. L. Meyer, Urgenda-vonnissen ontbeert goede wetenschappelijke onderbouwing, in: [Milieu en recht 2016, nr. 3](#)

Ne bis in idem (S)

EHRM – ARREST – 1 maart 2016 – Milenkovic t. Servië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 2 ZEVENDE PROTOCOL EVRM. Klager is twee keer veroordeeld voor hetzelfde vergrijp (mishandeling). Lokale autoriteiten stellen dat vanwege de verschillende tenlasteleggingen (één veroordeling voor verstoren openbare orde en één veroordeling voor toebrengen lichamelijk letsel) geen sprake is van een dubbele veroordeling. Hof gaat daar niet in mee en neemt een schending aan van artikel 4 van het Zevende Protocol EVRM.

Onafhankelijkheid rechterlijke macht

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 16 maart 2016 – Zaak C-64/16 – Associação Sindical dos Juizes Portugueses – [verwijzing](#)

ARTIKEL 47 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. ARTIKEL 19, lid 1, VEU. UITVOERINGSBESLUIT 2011/344/EU. Verzoekster is de vakbond van Portugese rechters. Zij heeft namens een aantal leden een zaak aangespannen tot nietigverklaring van besluiten om lonen te verlagen. Zij stelt dat de besluiten onwettig zijn omdat zij in strijd zijn met de grondwet en het statuut van de magistraten van de rechterlijke macht. De loonsverlaging is geen voorwerp van collectieve onderhandelingen geweest en de besluiten zijn een schending van het beginsel van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Het laatste levert strijd op met artikel 47 Handvest grondrechten. Zij verzoekt vragen daarover voor te leggen aan het HvJEU: "Moet, gelet op het dwingende vereiste van wegwerking van het buitensporige begrotingstekort en de in Europese bepalingen geregelde financiële bijstand, het beginsel van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, zoals dit voortvloeit uit artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, artikel 47 van het Handvest grondrechten EU en de rechtspraak van het HvJEU, aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen de maatregelen tot loonsverlaging waaraan de magistraten in Portugal zijn onderworpen, op grond dat zij door andere machten/organen van het openbaar gezag eenzijdig en permanent zijn opgelegd?"

Overlevering en uitlevering (S)

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 3 maart 2016 – Zaak C-659/15 PPU – Căldăraru – Grote Kamer – [conclusie](#)
HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 3 maart 2016 – Zaak C-404/15 – Aranyosi – Grote Kamer – [conclusie](#)

HvJEU – ARREST – 5 april 2016 – Gevoegde zaken C-404/15 en C-659/15
PPU – [arrest](#) (du)

Mag de overlevering geweigerd worden indien de detentieomstandigheden in de uitvaardigende lidstaat mogelijk vernederend zijn, ?

KADERBESLUIT 2002/584/JBZ. Căldăraru is een Roemeens staatsburger. Bij de Duitse rechterlijke autoriteiten is een verzoek tot overlevering van de betrokkene ingediend op grond van een Europees aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd met het oog op de tenuitvoerlegging van een bij onherroepelijk vonnis opgelegde vrijheidsstraf van één jaar en acht maanden. Het openbaar ministerie van Bremen heeft de uitvaardigende rechterlijke autoriteit gevraagd om aan te geven in welke gevangenis de betrokkene zou worden opgesloten indien hij zou worden overgeleverd. Het heeft in dat verband verwezen naar bepaalde detentieomstandigheden die niet voldoen aan de Europese minimumnormen en structureel gebrekkig zijn.

Volgens de AG moet artikel 1, lid 3 van het kaderbesluit aldus worden uitgelegd dat het geen grond oplevert om de tenuitvoerlegging van een Europees aanhoudingsbevel, dat is uitgevaardigd met het oog op strafvervolging of uitvoering van een tot vrijheidsbeneming strekkende straf of maatregel, te weigeren wanneer het gevaar bestaat dat de grondrechten van de over te leveren persoon in de uitvaardigende lidstaat zullen worden geschonden.

Het staat aan de uitvaardigende rechterlijke autoriteit echter wel vrij om een evenredigheidstoetsing te verrichten, teneinde uit het oogpunt van de aard van de inbreuk en de concrete uitvoeringswijze van de straf de noodzaak te beoordelen van een Europees aanhoudingsbevel.

Het komt de uitvoerende rechterlijke autoriteit toe de uitvaardigende rechterlijke autoriteit – zo nodig met tussenkomst van de bevoegde nationale instanties – te verzoeken om alle inlichtingen die haar van nut kunnen zijn om te beoordelen of de gezochte persoon, gelet op de concrete omstandigheden van het geval, aan onevenredig zware detentieomstandigheden zou worden blootgesteld indien hij zou worden overgeleverd. Voorts staat het aan de uitvaardigende lidstaat vrij om overeenkomstig de verplichtingen die krachtens artikel 6 VEU en krachtens de beginselen van wederzijds vertrouwen en loyale samenwerking op hem rusten, alle nodige maatregelen te treffen, waaronder de nodige hervormingen op het gebied van het strafbeleid, om ervoor te zorgen dat de overgeleverde persoon zijn straf zal ondergaan in omstandigheden waarin zijn grondrechten worden geëerbiedigd en alle beschikbare rechtsmiddelen zal kunnen aanwenden om zijn individuele vrijheden te beschermen.

- [Nieuwsbericht Intro van 5 april 2016](#)

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 2 maart 2016 – Zaak C-241/15 – Bob-Dogi – [conclusie](#)

AG: Een Europees Aanhoudingsbevel (EAB) kan niet tevens het nationaal aanhoudingsbevel zijn dat aan het EAB ten grondslag ligt.

KADERBESLUIT 2002/584/JBZ. In een Europees Aanhoudingsbevel (EAB) dient te zijn vermeld, het nationale aanhoudingsbevel of de rechtelijke beslissing die aan het EAB ten grondslag ligt. De Hongaarse wetsbepaling waarbij een uitgevaardigd EAB tevens als nationaal aanhoudingsbevel wordt aangemerkt, en waardoor zo'n EAB in wezen de

grondslag in zichzelf vindt, kan volgens de AG niet door de beugel. Als geen sprake is van een afzonderlijk nationaal bevel of gerechtelijke beslissing moet de uitvoerende rechterlijke autoriteit de tenuitvoerlegging van het EAB weigeren.

OVERIG

Fair Trials joins with criminal justice experts on European Arrest Warrant ([fair trials](#))

Prejudiciële verwijzingsprocedure HvJEU

OVERIG

Preliminary references and investment tribunals: is the Luxembourg Court extending a helping hand? ([EU law analysis](#))

Privacy en bescherming persoonsgegevens (C - S)

EHRM – ARREST – 17 maart 2016 – Kahn t. Duitsland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Voldoende compensatie voor inbreuk op portretrecht

ARTIKEL 8 EVRM. Het hof neemt geen schending van art. 8 aan in een zaak betreffende inbreuk op het portretrecht van klagers (twee kinderen van de voormalige doelman van die Mannschaft, Oliver Kahn). Ondanks een publicatieverbod werden er toch foto's gepubliceerd. De klacht richt zich tegen de beperkte hoogte van de hierop door de rechter bepaalde compensatie die het medium aan klagers moest betalen. Het hof verwerpt de klacht, omdat de nationale rechter op goede gronden (i.h.b. de beperkte inbreuk die de foto's maakten) tot het bepalen van de hoogte van de compensatie is gekomen.

- Case Law, Strasbourg: Kahn v Germany, Article 8 not violated by repeated publications of photographs of footballer's children – Calypso Blaj ([informs](#))

EHRM – ARREST – 22 maart 2016 – Sousa Goucha t. Portugal – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 8 EVRM. In een Portugese televisieshow wordt de vraag gesteld wie de beste vrouwelijke presentator is. Het juiste antwoord moet zijn Sousa Goucha, een mannelijke show host, die openlijk homoseksueel is. Klager stapt naar de civiele rechter, die zijn

claim om schadevergoeding wegens discriminatie op grond van seksuele oriëntatie afwijst, onder de motivering dat de grap weliswaar niet van goede smaak getuigt, maar dat van discriminatie als bedoeld geen sprake is, nu de grap gericht was op de uiterlijke – ‘vrouwelijke’ – kenmerken van klager. Hof stelt geen schending vast van het recht op privéleven.

- Case Law, Strasbourg: Sousa Goucha v. Portugal, Failure to prosecute homophobic “joke” not a breach of Article 8 – Hugh Tomlinson QC ([informs](#))
- Sousa Goucha v Portugal - a homophobic joke does not violate the ECHR ([ECHR SO](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 11 maart 2016 – Zaak C-73/16 – Puškár – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 95/46/EG. ARTIKELEN 7, 8, 47 en 52 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Verzoeker heeft een beroepschrift ingediend waarmee hij verzoekt om alle Slowaakse belastingautoriteiten te verbieden zijn naam en identificatiegegevens te plaatsen op een (‘zwarte’) lijst van natuurlijke personen die volgens het openbaar bestuur zijn te beschouwen als ‘stromannen’. Het bestaan van de lijst is bevestigd door verweerster (belastingdienst). Verzoeker stelt dat vermelding op de lijst inbreuk maakt op zijn recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en bescherming van de goede naam. De verwijzende rechter haalt de nationale regeling aan waarin gesteld dat op straffe van niet-ontvankelijkheid van een beroep alle administratieve mogelijkheden moeten zijn uitgeput. De rechter wijst op de beperking van het recht op bescherming persoonsgegevens (zoals het in casu verzamelen daarvan zonder toestemming van verzoeker) indien dat noodzakelijk is ter bescherming van het algemeen belang, of een rechtmatig belang. Verzoeker heeft te kennen gegeven dat het om een interne lijst van verweerster gaat waarvan de niet-toegankelijkheid door technische beveiliging is gewaarborgd. Aangezien niet duidelijk is dat verzoeker toestemming had voor toegang tot de lijst vraagt de verwijzende rechter zich af of hier sprake is van toelaatbaar bewijs. De verwijzende rechter vraagt zich af of het verenigbaar is met het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en een eerlijke behandeling (artikel 47 Handvest) dat de nationale rechter, ingeval de rechtspraak van het EHRM in een bepaald geval verschilt van het eventueel door het HvJEU verstrekte antwoord, op basis van het beginsel van loyale samenwerking van artikel 4, lid 3, VEU en artikel 267 VWEU voorrang geeft aan de rechtspraak van het HvJEU.

Aangehaalde jurisprudentie: C-617/10 Akerberg Fransson

NOOT – bij [arrest](#) EHRM 22 december 2016 zaak G.S.B. t. Zwitserland mr. drs. B. van der Sloot, Bescherming persoonsgegevens, Privacy, Bankgeheim, in: [EHRC 2016 afl. 4](#)

LITERATUUR

K. Irion, “A Special Regard: The Court of Justice and the Fundamental Rights to Privacy and Data Protection”, in: [Faber et al \(eds.\) Festschrift fur Wolfhard Kohte](#) (Baden-Baden: Nomos, forthcoming 2016)

OVERIG

- Data retention and national law: whatever the CJEU rules, data retention may still survive! ([EU law analysis](#))
- Data protection through the lens of competition law: will Germany lead the way? – Inge Graef and Brendan Van Alsenoy ([informs](#))
- News: Google takes a new approach to the “right to be forgotten” in response to regulator pressure ([informs](#))

Procesrecht en recht op eerlijk proces (B - S)

EHRM – ARREST – 1 maart 2016 – Arlewin t. Zweden – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

De eis dat een procedure over een in Zweden uitgezonden programma in het VK wordt aangespannen, waar de producent vestiging houdt, is niet redelijk en in strijd met artikel 6.

ARTIKEL 6 EVRM. De zaak betreft de onbevoegd verklaring van de Zweedse autoriteiten in de door klager aangespannen procedure, waarin hij een grensoverschrijdende televisieproducent beschuldigt van laster omdat hij in een in Zweden uitgezonden programma als zakenman is beschuldigd van georganiseerde misdaad in de mediasector, omdat het bedrijf is gevestigd in het Verenigd Koninkrijk. Het hof overweegt dat, buiten het feit dat het programma uitgezonden werd via het Verenigd Koninkrijk, het programma en de uitzending geheel Zweeds waren en dat het nadeel voor klager zich ook in Zweden heeft gemanifesteerd. Op Zweden rust aldus de verplichting onder artikel 6 om klager effectief toegang tot een rechter te bieden. Vereisen dat klager de procedure in het Verenigd Koninkrijk aanspant, kan niet gezien worden als een redelijk en praktisch alternatief. Het hof neemt een schending van artikel 6 aan.

- Libel law, EU law and the ECHR: A Comment on Arlewin v. Sweden ([EU law analysis](#))

EHRM – ARREST – 3 maart 2016 – Prade t. Duitsland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Over bewijs dat toevallig gevonden is tijdens een huiszoeking zonder bevel

ARTIKEL 6 EVRM. Huiszoeking op verdenking van auteursrechtpiraterij. Er is niets ten aanzien van dat feit gevonden maar wel een grote partij hash. Klager stelt dat de verdenking van auteursrechtpiraterij zo vaag was dat een huiszoeking daarvoor onrechtmatig was. Het hof gaat daarin niet mee en stelt dat de huiszoeking wel degelijk rechtmatig was. Geen schending van artikel 6 EVRM.

EHRM – ARREST – 8 maart 2016 – Bilen en Camik t. Turkije – persbericht – arrest (niveau 3)

[Zie onder: vrijheid van meningsuiting](#)

EHRM – ARREST – 15 maart 2016 – Gillessen t. Nederland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Afwijzen getuigenverzoek in bestuursrechtelijke zaak inbreuk op eerlijk proces

ARTIKEL 6 EVRM. Deze Nederlandse zaak betreft een klacht over het niet toestaan van het horen van getuigen in een bestuursrechtelijke procedure. Klager ontving een WAO-uitkering, maar verdiende boven de norm bij. Hij beriep zich in de bestuursrechtelijke procedure op het bestaan van de mondelinge afspraak tussen hem en medewerkers van de toenmalige uitkeringsinstantie Cadans over de maximale hoogte van zijn bijverdiensten. Dat was de essentie van zijn verweer. In de eerder afgedane strafzaak was klager naar aanleiding van datzelfde verweer vrijgesproken. De bestuursrechter ging voorbij aan die vrijspraak en wees het verzoek om getuigen te horen af. Het hof neemt unaniem schending van artikel 6 aan.

*(c) Article 6 of the Convention does not explicitly guarantee the right to have witnesses called or other evidence admitted by a court in civil proceedings. Nevertheless, any restriction imposed on the right of a party to civil proceedings to call witnesses and to adduce other evidence in support of his or her case must be consistent with the requirements of a "fair hearing" within the meaning of paragraph 1 of that Article, including the principle of equality of arms (see, among other authorities, Wierzbicki, *ibid.*, and Gryaznov v. Russia, no. 19673/03, § 57, 12 June 2012).*

*(d) The requirements inherent in the concept of "fair hearing" are not necessarily the same in cases concerning the determination of civil rights and obligations as they are in cases concerning the determination of a criminal charge. This is borne out by the absence of detailed provisions such as paragraphs 2 and 3 of Article 6 applying to cases of the former category. Thus, although these provisions have a certain relevance outside the strict confines of criminal law, the Contracting States have greater latitude when dealing with civil cases concerning civil rights and obligations than they have when dealing with criminal cases. Nevertheless, certain principles concerning the notion of a "fair hearing" in cases concerning civil rights and obligations emerge from the Court's case-law. Most significantly for the present case, it is clear that the requirement of "equality of arms", in the sense of a "fair balance" between the parties, applies in principle to such cases as well as to criminal cases (see *Dombo Beheer B.V. v. the Netherlands*, 27 October 1993, §§ 32-33, Series A no. 274).*

EHRM – ARREST – 17 maart 2016 – Hammerton t. het VK – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Het niet bieden van financiële compensatie voor uitgezeten detentie nadat de beslissing hiertoe is vernietigd wegens schending van artikel 6 is in strijd met het Verdrag

ARTIKEL 5, 6, 13, 34 EN 35 EVRM. Na een ingesteld beroep is de beslissing om klager gevangen te nemen vernietigd wegens schending van artikel 6 van het Verdrag omdat de hoorzitting had plaatsgevonden zonder dat klager werd bijgestaan door een raadsman. Klager klaagt op grond van artikel 5 dat de door hem al uitgezeten detentie onwettig was en op grond van artikelen 6 en 13 dat, ondanks dat er was erkend dat zijn rechten waren geschonden, er is nagelaten hem financiële compensatie te bieden en het nationale recht tot verkrijging hiervan geen mogelijkheid bood. Het hof neemt geen schending van artikel 5 aan, maar stelt wel schendingen van de artikelen 6 en 13 vast.

EHRM – ARREST – 24 maart 2016 – Zherebin t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 5, lid 3 EVRM. Verdachte is in voorarrest geplaatst om te garanderen dat hij bij zijn berechting aanwezig zou zijn. Nu niet is onderzocht of er andere mogelijkheden waren om zijn aanwezigheid bij het proces te garanderen is dit onvoldoende grond voor voorarrest. Schending artikel 5 EVRM.

EHRM – ARREST – 29 maart 2016 – Gomez Olmeda t. Spanje – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Het nalaten om in de beroepsprocedure in een strafzaak een openbare terechtzitting te houden is in strijd met het recht op een eerlijk proces

ARTIKEL 6 EVRM. De zaak betreft de klacht van een veroordeelde in een strafzaak dat hij niet in staat is gesteld om zichzelf te verdedigen ter openbare terechtzitting in de beroepsprocedure in zijn zaak. Het hof oordeelt dat het noodzakelijk was een persoonlijk onderzoek uit te voeren naar het door de verdachte gegeven bewijs, die ontkende het delict gepleegd te hebben, hetgeen is nagelaten. Het hof stelt een schending van artikel 6 vast.

EHRM – ARREST – 29 maart 2016 – Gökbulut t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. Klager had geen rechtsbijstand terwijl hij in voorlopige hechtenis zat en hij is niet in de gelegenheid gesteld om verklaringen van getuigen te toetsen terwijl die verklaringen beslissend waren voor zijn veroordeling. Geen sprake van een eerlijk proces. Schending van artikel 6 EVRM.

EHRM – ARREST – 31 maart 2016 – Stoyanov ea. t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

EHRM – ARREST – 31 maart 2016 – Petrov ea. t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

ARTIKELEN 3, 6 en 13 EVRM. Deze zaken betreffen enkele media-gehypte politieoperaties (onderzoek naar Bulgaarse maffia, (Octopus)), die dezelfde kwesties aan de orde stellen als die in de zaak Gutsanovi t. Bulgarije aan de orde zijn gesteld en met name zien op de artikelen 3 en 6 van het Verdrag. Het hof oordeelt dat deze politieoperaties een inbreuk op de artikelen 3, 6 en 13 maken.

EHRM – ARREST – 31 maart 2016 – Dimitar Yanakiev t Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

ARTIKEL 6 EVRM. ARTIKEL 1, EERSTE PROTOCOL. De zaak betreft het gebrek aan tenuitvoerlegging door een regionale gouverneur van een onherroepelijk vonnis in het voordeel van de verzoeker.

Het Hof oordeelt in het bijzonder dat de beschikbare nationale mogelijkheden om een onherroepelijk vonnis ten uitvoer te leggen, die in 2006 werden ingevoerd, voldeden aan de vereisten van effectiviteit zoals door het Verdrag worden geëist. Desalniettemin, deze mogelijkheden traden pas na medio 2012 in werking en om die reden waren alleen verzoekers die het Hof ná die tijd hebben aangezocht geacht van die mogelijkheid

gebruik te maken. Gelet op het feit dat verzoeker ver vóór 2012 zijn verzoek heeft ingediend, was hij ook niet verplicht die weg eerst te bewandelen.

EHRM – ARREST – 31 maart 2016 – Seton t. VK – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

Onterecht niet oproepen getuige leidt in casu niet tot schending artikel 6

ARTIKEL 6 EVRM. Klager is veroordeeld ter zake een door hem ontkende moord. Klager droeg bij wijze van alternatief scenario aan dat niet hij, maar een andere man (B) de moordenaar was. Deze B weigerde ten overstaan van de politie om als getuige een verklaring af te leggen. De rechter zag na nog een weigering af van een verhoor ter terechtzitting. De rechter stond wel toe dat ter weerlegging van het verweer van klager tagesprekken werden ingebracht, waarin B tegen familieleden zegt dat hij klager niet kent en waarin hij iedere betrokkenheid bij de moord ontkent. Klager werd door de jury tot een langdurige gevangenisstraf veroordeeld. De klacht richt zich tegen de weigering tot oproeping van B en het toelaten van de telefoontaps tot het bewijs. Het hof oordeelt dat niet voldoende inspanningen zijn verricht om klager het ondervragingsrecht ten aanzien van B te kunnen laten uitoefenen. B had immers kunnen worden opgeroepen, ook kon hij niet gedwongen worden om een verklaring af te leggen. Dat doet volgens het hof, onder verwijzing naar de Schatschaschwili-uitspraak van vorig jaar, echter niet af aan de overall fairness van de procedure. De telefoontaps hadden weliswaar bijgedragen aan de weerlegging van het verweer van klager, maar in het licht van het oordeel van de appelrechter dat sprake was 'overweldigend' ander bewijsmateriaal leidt een en ander niet tot schending van artikel 6.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 1 maart 2016 – Tabbane t. Zwitserland – [persbericht](#) – [beslissing](#) (niveau 3)

Onmogelijkheid om in beroep te gaan tegen beslissing van het Internationaal Hof van Arbitrage nadat hiervan expliciet afstand is gedaan niet in strijd met het Verdrag

ARTIKEL 6 EVRM. De zaak betreft de onmogelijkheid om in beroep te gaan tegen een beslissing van het Internationaal Hof van Arbitrage in Geneva. Klager heeft bij de uitoefening van zijn contractuele vrijheid, een arbitrageovereenkomst getekend en daarbij vrijwillig en expliciet afstand gedaan van de mogelijkheid tot het indienen van geschillen bij een gewone rechter, hetgeen wettelijke basis vindt in sectie 192 van de Zwitserse Federale IPR-wet. Het hof oordeelt dat deze beperking van het recht op toegang tot een rechter een legitiem doel nastreeft, namelijk de wil van de Zwitserse wetgever om de aantrekkelijkheid en effectiviteit van internationale arbitrage in Zwitserland te verhogen, terwijl klagers contractuele vrijheid wordt gewaarborgd, en daarom niet kan worden beschouwd als disproportioneel. Het hof neemt geen schending van het Verdrag aan.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 18 maart 2016 – ECLI:NL:HR:2016:433 – [uitspraak](#)

Einduitspraak na [arrest](#) HvJEU 18 juli 2013 Zaak C-26/12 PPG Holdings

ZESDE RICHTLIJN (77/388/EEG). Werkgever heeft recht op aftrek van in rekening gebrachte omzetbelasting ter zake van het beheer en de bedrijfsvoering van een

zelfstandig pensioenfonds dat werd opgericht voor werknemers; rechtstreeks en onmiddellijk verband met de economische activiteiten als geheel. Nieuwe stellingen in hoger beroep, aangevoerd na de beantwoording van prejudiciële vragen door het Hof van Justitie, zijn ten onrechte als tardief aangemerkt.

NOOT – bij [conclusie](#) HvJEU 20 januari 2016 zaak C-25/15 Balogh
Case C-25/15 Balogh – The Translation and Interpretation Directive and (questionable) special procedures ([europeanlawblog](#))

REGELGEVING EU

Richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn, [PB L 65 van 11.3.2016](#)

OVERIG

- Guest Post: The legal struggle for the right to access to a lawyer in the Netherlands ([fair trials](#))
- The road ahead: Fair Trials launch new report on defence rights in Europe ([fair trials](#))
- A guide to LEAP, an EU-wide network of front line defenders of the human right to a fair trial ([fair trials](#))

Schengen

NOOT – bij [arrest](#) HvJEU 8 september 2015 zaak 44/14 Spanje/Raad Kingdom of Spain v. Council: another piece in the “Schengen puzzle” ([europeanlawblog](#))

Staatssteun (B)

HvJEU – ARREST – 8 maart 2016 – Zaak C-431/14 P – Griekenland / Commissie – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#)

Griekenland moet € 425 miljoen staatssteun terugvorderen van boeren

ARTIKEL 107, lid 3, onder b) VWEU. Ook in hoger beroep oordeelt het hof dat Griekenland een bedrag van 425 miljoen euro moet terugvorderen van boeren, dat betaald is door de Greek Agricultural Insurance Organisation ter compensatie voor slechte weersomstandigheden.

HvJEU – CONCLUSIE A-G WAHL – 17 maart 2016 – Zaak C-493/14 – Dilly’s Wellnesshotel – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 800/2008. Deze zaak biedt het Hof in het bijzonder de gelegenheid om de formele en materiële voorwaarden te verduidelijken waaraan moet zijn voldaan wil een lidstaat op grond van die verordening gebruik kunnen maken van de vrijstelling van de aanmeldingsverplichting voor steunmaatregelen. In meer algemene zin biedt de zaak de gelegenheid om te onderstrepen dat de exacte in dit verband op de

lidstaten rustende verplichtingen – of zij nu formeel of materieel van aard zijn – alle dwingend zijn en dat niet-naleving ervan tot gevolg heeft dat geen aanspraak op de beoogde vrijstelling meer kan worden gemaakt.

A-G: Een steunregeling die in strijd met artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 800/2008 geen uitdrukkelijke verwijzing bevat naar deze verordening waarbij de titel van deze verordening en de vindplaats in het Publicatieblad EU worden aangehaald, voldoet niet aan de voorwaarden voor vrijstelling van de aanmeldingsverplichting ingevolge artikel 108, lid 3, VWEU (voorheen artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag).

Een milieusteunregeling in de vorm van verlagingen van milieubelastingen in de zin van richtlijn 2003/96/EG waarbij de begunstigde ten minste de minimumbelastingniveaus ingevolge die richtlijn betaalt en waarvan de geldigheidsduur is beperkt tot tien jaar, valt onder de werkingssfeer van artikel 25 van verordening nr. 800/2008.

Een steunregeling die de in artikel 25, lid 3, van verordening nr. 800/2008 voorgeschreven maximale geldigheidsduur van tien jaar overschrijdt, voldoet niet aan de voorwaarden voor vrijstelling ingevolge die verordening. Een dergelijk vereiste betekent niet noodzakelijkerwijs dat die maximale tijdsduur moet worden vermeld in de tekst zelf van de betrokken regeling.

GERECHT EU – ARREST – 1 maart 2016 – Zaak T-79/14 – Secop / Commissie – [arrest](#)

Beroep tegen toelaatbaar verklaren van staatssteun, bestaande uit staatsgarantie, verworpen

Gerecht: Een derde onderneming komt op tegen het besluit van de Commissie om de staatsteun aan een onderneming in moeilijkheden, bestaande uit staatsgaranties, als reddingssteun toelaatbaar te achten, waardoor de opschortende voorwaarde in een koopovereenkomst tussen die derde onderneming en de bewindvoerders van de onderneming in moeilijkheden werd vervuld. Het gerecht verwerpt het beroep.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

GERECHT EU – ARREST – 3 maart 2016 – Zaak T-15/14 – Simet / Commissie – [arrest](#)

Beroep tegen aanmerken van vergoeding voor verplichtingen uit interregionaal busvervoer als staatssteun afgewezen

VERORDENING (EEG) nr. 1191/69. Het Gerecht verwerpt het beroep van een Italiaanse vervoersmaatschappij tegen het besluit van de Commissie om een door de Italiaanse Staat voorgenomen vergoeding voor wettelijke verplichtingen uit interregionaal busvervoer aan te merken als staatssteun.

GERECHT EU – ARREST – 16 maart 2016 – Zaak T-103/14 – Frucona Košice / Commissie – [arrest](#)

Besluit 2014/342/EU betreffende steunmaatregel verleend door Slowakije aan Frucona Košice a.s. wordt nietig verklaard

PREJUDICIËLE VERWIJZING – 14 maart 2016 – Zaak C-74/16 – Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania – [verwijzing](#)

ARTIKEL 107 WEU. OVK TUSSEN SPANJE EN DE HEILIGE STOEL. Verzoekster, een kloostergemeenschap, heeft een gebouw in bezit waarin een school is ondergebracht. In maart 2011 vraagt zij de gemeente om toestemming voor renovatie en uitbreiding, om het gebouw geschikt te maken voor bijeenkomsten, cursussen en dergelijke. In april 2011 wordt de gevraagde vergunning verleend. Verzoekster betaalt € 23.730,41 aan belasting op gebouwen, installaties en bouwwerkzaamheden. Vervolgens dient zij bij de gemeente Getafe (verweerder) een verzoek in tot teruggaaf van deze naar haar mening onverschuldigd betaalde belasting; zij zou zijn vrijgesteld op grond van de 'overeenkomst tussen de Spaanse Staat en de Heilige Stoel van 3 januari 1979 betreffende economische aangelegenheden'. De gemeente wijst het verzoek echter af: de vrijstelling geldt niet voor een activiteit die geen verband houdt met de religieuze doelstellingen van de katholieke kerk. De verwijzende rechter concludeert dat uitleg moet worden gegeven aan de overeenkomst. De vraag rijst dan of de uitzondering ook geldt voor activiteiten van de katholieke kerk waarbij het niet gaat om strikt religieuze (maar economische) bedrijvigheid. De vraag is of artikel 107 (staatssteun) van toepassing is in onderhavige zaak.

Aangehaalde jurisprudentie: C-522/13 Navantia

REGELGEVING EU – Rentepercentage bij terugvordering

Mededeling van de Commissie betreffende de thans bij terugvordering van staatssteun toe te passen rentepercentages en de referentie- en disconteringspercentages voor 28 lidstaten, zoals die vanaf 1 april 2016 gelden (Bekendgemaakt overeenkomstig artikel 10 van Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 (PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1)), [PB C 99 van 15.3.2016](#)

CONSULTATIE

- Persbericht: State aid: Commission invites comments on draft provisions to simplify implementation of unproblematic state support for ports and airports ([EC](#))
- [Consultatie](#) (van 7 maart t/m 30 mei 2016)

OVERIG

Nieuwe vrijstellingsmogelijkheden voor staatssteun in de maak ([Europa decentraal](#))

Technische voorschriften

NOOT – bij [arrest](#) HvJEU 28 januari 2016 zaak C-613/14 James Elliot construction

Opening the ECJ's Door to Harmonised European Standards? (Opinion of the AG in C-613/14 James Elliott Construction) ([europeanlawblog](#))

Terrorisme en witwassen (B - S)

HvJEU – ARREST – 10 maart 2016 – Zaak C-235/14 – Safe Interenvios – Spanje – [arrest](#)

Richtlijn verzet zich niet tegen Spaanse wet tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme

RICHTLIJN 2005/60/EG. RICHTLIJN 2007/64/EG. Het verzoek om een prejudiciële beslissing heeft betrekking op de uitlegging van artikel 11, lid 1, van richtlijn 2005/60/EG gelezen in samenhang met de artikelen 5, 7 en 13 van de richtlijn. Dit verzoek is ingediend in een geding tussen "Safe", een betalingsinstelling, enerzijds en drie kredietinstellingen anderzijds. Safe is een onderneming die via rekeningen die zij bij kredietinstellingen aanhoudt, geld naar andere lidstaten dan haar lidstaat van vestiging of naar derde landen overmaakt. Nadat de banken onregelmatigheden hadden vastgesteld in verband met de agenten die gelden overmaakten via de rekeningen die Safe bij hen aanhield, hebben zij Safe krachtens de Spaanse wet inzake de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme om inlichtingen verzocht. Aangezien Safe weigerde om hun deze inlichtingen te verstrekken, hebben de banken de rekeningen gesloten die Safe bij hen aanhield.

- 1) De artikelen 5, 7, 11, lid 1, en 13 van de richtlijn moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling als in het hoofdgeding aan de orde is. Bovendien staat artikel 5 van de richtlijn de lidstaten toe om strengere bepalingen aan te nemen of te handhaven, wanneer deze bepalingen de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme beogen te versterken, zelfs wanneer er geen dergelijk vermoeden of risico bestaat.
- 2) De richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat de onder deze richtlijn vallende instellingen en personen geen afbreuk mogen doen aan de toezichthoudende taken die de bevoegde autoriteiten, ten aanzien van Technische voorschriften Terrorismen en witwasserij (B - S) betalingsinstellingen moeten uitoefenen, en zich niet in de plaats mogen stellen van deze autoriteiten. De richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat een financiële instelling weliswaar in het kader van haar verplichting om toezicht uit te oefenen op haar cliënten, rekening kan houden met de onderzoeksmaatregelen die een betalingsinstelling ten aanzien van haar eigen cliënten heeft toegepast, maar dat alle onderzoeksmaatregelen die zij treft afgestemd moeten zijn op het risico van witwassen van geld en financiering van terrorisme.
- 3) De artikelen 5 en 13 van de richtlijn moeten aldus worden uitgelegd dat een nationale wettelijke regeling zoals in het hoofdgeding aan de orde is, verenigbaar moet zijn met het Unierecht, met name met de door de Verdragen gewaarborgde fundamentele vrijheden.

REGELGEVING EU

Directive on combatting terrorism: Council ready to start negotiations with Parliament ([Raad](#))

Verzekeringen (C)

HvJEU – ARREST – 17 maart 2016 – Zaak C-40/15 – Aspiro – Polen – [arrest](#)
[Zie onder: belastingen-btw](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 1 maart 2016 – Zaak C-48/16
ERGO – Poist’ovňa – [verwijzing](#)

Uitleg richtlijn 86/653 in verband met terugvordering betaalde provisie voor aandragen klanten die verzekeringspremie niet betalen

RICHTLIJN 86/653/EEG. RICHTLIJN 2002/92/EG. Verzoekster is een verzekeringsmaatschappij, verweerster een verzekeringstussenpersoon. Zij zijn een 'bemiddelingsovereenkomst met een verbonden financieel agent' overeengekomen. Verweerster bezorgt verzoekster verschillende klanten en krijgt daarvoor provisie vooruitbetaald. Een aantal klanten betaalt na korte tijd de premie niet meer. Verzoekster stuurt een notitie aan verweerster waarin provisie wordt teruggevorderd, maar verweerster betaalt niet. Verzoekster start een procedure. Verweerster stelt dat beëindiging van de overeenkomsten verzoeksters 'eigen schuld' is omdat de klanten het vertrouwen in verzoekster hadden verloren. De verwijzende rechter stelt vast dat de Slowaakse wet geen onderscheid maakt tussen overeenkomsten voor goederen en die met een ander voorwerp. Het vraagstuk in onderhavige zaak is niet specifiek voor verzekeringsovereenkomsten. De verwijzende rechter wil nadere uitleg van richtlijn 86/653 en met name over de niet-uitvoering van een overeenkomst.

Vrij verkeer (B - C)

HvJEU – CONCLUSIE A-G MENGOZZI – 10 maart 2016 – Zaak C-114/15 –
Audace e.a. – Frankrijk – [conclusie](#)

Is de regeling die veehouders en dierenartsen uitsluit van het voordeel van de vereenvoudigde vergunning voor het in de handel brengen van geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik in strijd met artikelen 34 tot 36 VWEU?

RICHTLIJN 2001/82/EG. RICHTLIJN 2006/123/EG. ARTIKELEN 34 EN 36 VWEU. De verwijzende rechter wenst te vernemen of een nationale regeling waarbij de parallelinvoer van geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik uitsluitend is voorbehouden aan groothandelaren in het bezit van de in artikel 65 van richtlijn 2001/82 bedoelde vergunning, en waarbij houders van een vergunning voor de kleinhandel en veehouders daarvan dus zijn uitgesloten, verenigbaar is met de bepalingen vervat in de artikelen 34 tot en met 36 VWEU.

A-G: De artikelen 34 en 36 VWEU verzetten zich tegen een nationale regeling die de toekenning van een vergunning voor parallelinvoer weigert aan veehouders en houders van een vergunning voor de kleinhandel.

De artikelen 34 en 36 VWEU verzetten zich niet tegen een nationale regeling die veehouders die geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik parallel invoeren, verplicht te beschikken over een vestiging op het nationale grondgebied. De artikelen 34 en 36 VWEU verzetten zich tegen een nationale regeling die veehouders die geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik invoeren, oplegt de verplichtingen inzake geneesmiddelenbewaking van de artikelen 73 tot en met 79 van richtlijn 2001/82 na te leven.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOBEK – 17 maart 2016 – Zaak C-592/14 –
European Federation for Cosmetic Ingredients – [conclusie](#)

Draagwijdte van het verbod om cosmetische producten op de markt te brengen die ingrediënten bevatten waarvoor dierproeven zijn verricht

VERORDENING 1223/2009. . De verwijzende rechter wenst te vernemen op welke manier wordt bepaald dat dierproeven zijn verricht 'om aan de voorschriften van de cosmeticaverordening te voldoen' en welke feiten daarbij van belang zijn.

A-G: Eerste vraag: Artikel 18, lid 1, onder b), van verordening (EG) nr. 1223/2009 moet niet aldus worden uitgelegd dat het een verbod inhoudt om cosmetische producten die ingrediënten of een combinatie van ingrediënten bevatten op de Uniemarkt te brengen enkel omdat daarvoor dierproeven zijn verricht, wanneer die tests buiten de Europese Unie hebben plaats gehad om te voldoen aan de voorschriften van derde landen teneinde cosmetische producten met deze ingrediënten in die landen op de markt te brengen. Dezelfde bepaling verbiedt evenwel, afhankelijk van de toepasselijke einddata, een beroep te doen op de resultaten van dierproeven om aan de voorschriften van de cosmeticaverordening te voldoen

Tweede vraag, onder a): Het verhandelingsverbod van artikel 18, lid 1, onder b kan worden geactiveerd wanneer bij de veiligheidsbeoordeling die overeenkomstig artikel 10 van die verordening wordt verricht om aan te tonen dat een cosmetisch product veilig is voor de volksgezondheid alvorens het op de Uniemarkt wordt aangeboden, een beroep wordt gedaan op gegevens die zijn verkregen door de buiten de Europese Unie verrichte dierproeven. Dit hangt ervan af of aan de overige voorwaarden voor het verhandelingsverbod wordt voldaan, met name dat de proeven zijn verricht na de toepasselijke einddatum. Het beroep op gegevens in het kader van de veiligheidsbeoordeling moet bovendien worden onderscheiden van de enkele opname in het productinformatiedossier.

Tweede vraag, onder b): Het is niet relevant of de voorschriften van de derde landen betrekking hebben op de veiligheid van cosmetische producten.

Tweede vraag, onder c): Het is irrelevant of het op het ogenblik dat de dierproeven buiten de Unie werden verricht redelijkerwijs voorzienbaar was dat iemand op enig moment zou proberen een cosmetisch product met dat ingrediënt op de markt van de Unie te brengen.

Tweede vraag, onder d): De datum waarop de dierproeven werden verricht is relevant voor de activering van het verhandelingsverbod. Alleen een beroep op resultaten van dierproeven verricht na de toepasselijke einddata zal het verbod activeren.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 17 maart 2016 – Zaak C-65/16 –
Istanbul Lojistik – [verwijzing](#)
[Zie onder: belastingen algemeen](#)

Vrijheid van meningsuiting (C - S)

EHRM – ARREST – 1 maart 2016 – Arlewin t. Zweden – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 2)
[Zie onder: procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

EHRM – ARREST – 8 maart 2016 – Bilen en Camik t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

Veroordeling voor verspreiding politieke pamfletten in strijd met artikel 10 EVRM

ARTIKELEN 6 en 10 EVRM. Klagers zijn door de nationale rechter veroordeeld ter zake van het zonder voorafgaande toestemming uitdelen van pamfletten van een Turkse arbeiderspartij. Het hof acht dit in strijd met artikel 10, omdat deze beperking/sanctie niet bij wet is voorzien. De Turkse wet bepaalt namelijk dat politieke partijen zijn uitgezonderd van het verbod op het zonder voorafgaande toestemming 'flyeren'.

EHRM – ARREST – 8 maart 2016 – Rusu t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Verplichting tot intrekking van gepubliceerd artikel nadat informatie niet juist bleek en verantwoordelijkheid voor hierdoor ontstane schade niet in strijd met het Verdrag

ARTIKEL 10 EVRM. De zaak betreft de beslissing van de Roemeense autoriteiten dat klager, een journalist, het door hem gepubliceerde artikel over een strafrechtelijk onderzoek naar een inbraak, waarin S.A. werd aangewezen als hoofdverdachte die op de vlucht zou zijn en door de politie zou worden gezocht, had dienen terug te trekken nadat hij door een brief van de vader van S.A. ervan op de hoogte was geraakt dat deze informatie niet juist was. Daarnaast werd hij verantwoordelijk gehouden voor de schade die S.A. hierdoor heeft opgelopen. Klager stelt dat hiermee zijn recht op vrijheid van meningsuiting is geschonden en dat hij aan zijn verplichting tot rectificatie heeft voldaan doordat hij de brief van de vader heeft gepubliceerd. Het hof neemt geen schending van artikel 10 aan.

EHRM – ARREST – 22 maart 2016 – Pinto Coelhot t. Portugal (no. 2) – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Opgelegde boete voor het tonen in een nieuwsbericht van beeld- en geluidsfragmenten van een zitting, opgenomen zonder toestemming, in strijd met journalistieke vrijheid van meningsuiting

ARTIKEL 10 EVRM. De zaak betreft de opgelegde boete aan klager, een journalist, voor het in een nieuwsbericht over de veroordeling van een 18-jarige jongen, waarin zij zijn onschuld en een gerechtelijke dwaling bepleit, tonen van beeld- en geluidsfragmenten opgenomen tijdens de hoorzitting zonder toestemming van de rechter. Het hof stelt vast dat de journalistieke vrijheid van meningsuiting, neergelegd in artikel 10 van het Verdrag, is geschonden.

- Case Law, Strasbourg: Pinto Coelho v. Portugal (No.2), Open Justice, Article 10 and Broadcasting recordings of hearings – Hugh Tomlinson QC ([informs](#))

EHRM – ARREST – 29 maart 2016 – Bédat t. Zwitserland – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Beboeten van een journalist voor het overtreden van de geheimhouding van een strafrechtelijk onderzoek is niet in strijd met artikel 10 van het Verdrag

ARTIKEL 10 EVRM. De zaak betreft het beboeten van een journalist voor het publiceren van documenten die vielen onder de geheimhouding van het onderzoek in een strafzaak. Het hof oordeelt dat de publicatie terwijl het onderzoek nog plaatsvond het inherente risico omvatte op beïnvloeding van het verloop van de procedure, hetgeen op zichzelf de goedkeuring rechtvaardigde door de autoriteiten om onder meer de openbaarmaking van vertrouwelijke informatie te verbieden. Dat voor de verdachte op grond van het nationale recht beroep op civielrechtelijke rechtsmiddelen open staat, doet niet af aan de positieve verplichting van de staat om het privéleven van alle verdachten in strafzaken te waarborgen. Het hof oordeelt dat de opgelegde boete aan de journalist voor overtreding van geheimhouding, gericht op de goede werking van de rechtspleging en de rechten van de verdachte op een eerlijk proces en respect voor zijn privéleven, niet heeft geresulteerd in een disproportionele inmenging bij de uitoefening van zijn recht op vrijheid van meningsuiting.

NOOT – bij [arrest](#) EHRM 2 februari 2016 MTE t. Hongarije
MTE v Hungary: New ECtHR Judgment on Intermediary Liability and Freedom of Expression ([Kluwer copyright blog](#))

NOOT – bij [arrest](#) EHRM 25 februari 2016 Société de conception de presse t. Frankrijk

- Case Law, Strasbourg: Société de Conception de Presse v. France, Order redacting photograph of torture victim did not violate Article 10 – Hugh Tomlinson QC ([informms](#))
- L'image d'Ilan Halimi devant la CEDH : le poids des mots, le choc des photos ([libertés chéries](#))

Woonvergunning en vrijheid van verplaatsing (B)

NOOT – bij [arrest](#) EHRM 23 februari 2016 Garib t. Nederland
Strasbourg Court fails to acknowledge discrimination and stigmatization of persons living in poverty ([Strasbourg observers](#))

DEEL 2 – OVERIGE INFORMATIE

Algemeen

- Welke rechter is nou de hoogste? (mr. Online)
- Recordaantallen nieuwe en afgedane zaken bij Hof van Justitie in 2015 (ECER)

Cursus en opleiding

De in deze maand toegevoegde cursussen en opleidingen zijn blauw gemarkeerd. Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

ONDERWERP	DATUM	TITEL
AANBESTEDING	podcast	EJTN podcast: EU Public Procurement Law training for judges podcast series, March 5-6, 2015 - filmed at The Academy of European Law (ERA), Trier
AANBESTEDING	5 of 12 april 2016	Basiscursus Nederlands en Europees aanbestedingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
AANBESTEDING	5 en 12 april 2016	Aanbestedingsrecht en Mededingingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30uur
AANBESTEDING	21-22 april 2016	European Public Procurement, PPP/Private Finance and Concessions, EIPA, Dubrovnik
AANBESTEDING	3 en 10 nov 2016	Aanbestedingsrecht en Mededingingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30uur
AANBESTEDING	3 of 10 nov 2016	Basiscursus Nederlands en Europees aanbestedingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
ALGEMEEN	webcollege	Europees recht in Nederland, Amsterdam law academy
ALGEMEEN	webcollege	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR
ALGEMEEN	e- learning	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
ALGEMEEN	webcollege	'Europees recht in Nederland', Amsterdam law academy, 2 uur
ALGEMEEN	18-19 april 2016	Europe on the Internet - Finding your Way through the European Information Jungle, EIPA, Maatsricht
ALGEMEEN	22-apr-16	SSR: EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem, Amsterdam(6 pt)
ALGEMEEN	6-dec-16	EVRM algemeen, SSR, Utrecht
ARBEID	23-24 mei 2016	EU Gender Equality Law, ERA, Trier
ARBEID	25-26 april 2016	EU Gender Equality Law, ERA, Trier
ASIEL&MIGR	webcollege	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
ASIEL&MIGR	12-apr-16	Actualiteiten vreemdelingenbewaring, Stichting migratierecht, Amsterdam, 12.30 tot 17.15 uur
ASIEL&MIGR	19-apr-16	Ongewenste vreemdelingen, Maastricht University, 13.15 - 17.45 uur, Utrecht

ONDERWERP	DATUM	TITEL
ASIEL&MIGR	19-apr-16	<u>Actualiteiten vreemdelingenbewaring, Stichting migratierecht, Utrecht, 12.30 tot 17.15 uur</u>
ASIEL&MIGR	20-apr-16	<u>Flitscursus Prejudiciële vragen over ingang inreisverbod en bewaring, Stichting migratierecht, 10.00-12.00 uur, Amsterdam</u>
ASIEL&MIGR	12-13 mei 2016	<u>Annual Conference on European Migration Law 2016, ERA, Brussel</u>
ASIEL&MIGR	24-mei-16	<u>Nieuwe Asielprocedure- en Opvangrichtlijn, Stichting migratierecht, Utrecht, 12.30-17.15 uur</u>
ASIEL&MIGR	31-mei-16	<u>Actualiteiten EU-migratierecht I, OSR, Utrecht</u>
ASIEL&MIGR	7-jun-16	<u>Actualiteiten EU-migratierecht II (asiel), OSR, Utrecht</u>
ASIEL&MIGR	21-nov-16	<u>Actualiteiten EU-migratierecht II (asiel), OSR, Utrecht</u>
ASIEL&MIGR	28-nov-16	<u>Unieburgerschap, OSR, Utrecht</u>
ASIEL&MIGR	29-nov-16	<u>Actualiteiten Gezinsmigratie**a, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur</u>
ASIEL&MIGR	9-dec-16	<u>Actualiteiten EU-migratierecht I (regulier)**a, OSR, Utrecht</u>
BEVRIEZING TEGOEDEN	19-20 mei 2016	<u>The Freezing, Confiscation and Recovery of Assets, ERA, Trier</u>
CIVIEL	26-apr-16	<u>SSR: Europees privaatrecht, Utrecht, 6 pt</u>
CIVIEL	26-sep-16	<u>SSR: Europees privaatrecht, Utrecht, 6 pt</u>
CONSUMENTEN	webcollege	<u>Consumentenrecht voor verkoper, leverancier en consument, Amsterdam law academy</u>
CONSUMENTEN	18-20 april 2016	<u>ADR and justice conference, Oxford inschrijving</u>
CONSUMENTEN	6-jun-16	<u>Yale - Humboldt Consumer Law Lectures, Berlijn (deadline: 27 mei 2016)</u>
DISCRIMINATIE	4-6 mei 2016	<u>Applying EU Anti-Discrimination Law, ERA, Barcelona</u>
ERFRECHT	webcollege	<u>Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)</u>
FAMILIE/GRONDRECHTEN	18-19 april 2016	<u>Same-sex Relationships and Beyond: Gender Matters in the EU, ERA, Hamburg</u>
FAMILIE/GRONDRECHTEN	5-6 mei 2016	<u>The Rights of the Child in Practice, ERA, Krakow</u>
FISCAAL	19-apr-16	<u>Europa: kansen en risico's voor de Nederlandse fiscalist?, PAOB, Utrecht, 10.00- 17.00 uur</u>
FISCAAL	9-mei-16	<u>Het nieuwe verdrag met Duitsland, PAOB, Utrecht, 10.00-17.00 uur</u>
FISCAAL	23-mei-16	<u>BEPS revisited, BAOP, Utrecht, 10.00-17.00 uur</u>
FISCAAL	31-mei-16	<u>Migratie van natuurlijke personen, PAOB, Utrecht, 10.00-17.00 uur</u>
GEZONDHEID	webcollege	<u>Het recht op gezondheidszorg over de grens, Amsterdam law academy</u>
GEZONDHEID	19-20 mei 2016	<u>Annual Conference on EU Law in the Food Sector 2016, ERA, Trier</u>
GRONDRECHTEN	4-6 mei 2016	<u>EU antidiscrimination law, ERA, Barcelona</u>
GRONDRECHTEN	13-15 juni 2016	<u>EU Disability Law and the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, ERA, Trier (bedoeld voor Judges (especially employment and criminal), prosecutors and other members of the judiciary, no fee)</u>

ONDERWERP	DATUM	TITEL
IE	e-learning	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
IE	13-apr-16	Het Nieuwe Merkenrecht voor merkengemachtigden 11.45-14.00 uur, Amsterdam
IE	21-22 april 2016	Geographical Indications and Trade Marks at the Crossroads, ERA, Trier
IE	11-mei-16	Reclamerecht jurisprudentielunch, Amsterdam, 12.00-15.15 uur
INSOLVENTIE	12-13 mei 2016	Cross-border Insolvency Proceedings, ERA, Trier
MEDEDINGING	3-jun-16	Boosting the Enforcement of EU Competition Law at Domestic Level, Radboud, Nijmegen
MEDIA	2-3 juni 2016	Annual Conference on European Media Law 2016, ERA, Brussel
MILIEU	podcast	EJTN podcast: Seminar on Access to Courts in Environmental Law Matters (seminar van 7 oktober 2013)
MILIEU & NATUUR	20-22 april 2016	Workshop on how to enforce EU legislation on biodiversity and wildlife trafficking, Madrid, Spanje
MILIEU & NATUUR	17-jun-16	Workshop „The preliminary reference procedure as a compliance mechanism of EU environmental law“, Brussel
PRIVACY	11-apr-16	ECER seminar: Nieuwe privacybescherming in de EU, 15.00-17.00 uur
PRIVACY	20-21 april 2016	Implementatie Europese privacy Verordening, IIR, Amsterdam
PRIVACY	4-8 juli 2016	Summer course privacy Law and Policy, 4-8 July 2016, UvA
STAATSTEUN	19-20 mei 2016	State Aid Proceedings and Litigation, ERA, Trier
STRAF	e-learning	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
STRAF	25-26 april 2016	Cybercrime Mock Trial, Role play on how to conduct trials in cybercrime cases, ERA, Trier
STRAF	10-11 mei 2016	Fighting Cybercrime: Between Legal Challenges and Practical Difficulties, ERA, Dublin
STRAF	12-13 mei 2016	Double Prosecution and Conflicts of Jurisdiction in Cross-border Criminal Proceedings, ERA, Trier ERA offers a special reduced registration fee of 175€ (instead of 264€) to ALL judges and prosecutors from EU Member States
STRAF	22-27 mei 2016	Studieweek Samenwerking in strafzaken tussen Duitsland en Nederland. Wustrau, Duitsland. Het programma staat op de wiki Cursus & opleiding (alleen intern). Er is plaats voor in totaal 20 deelnemers en is bedoeld voor rc's, rechters en IRC's. Vanwege de opzet van de studieweek is het van belang dat u ervaring heeft in de samenwerking met Duitsland.
SZ	19-apr-16	Internationale sociale zekerheid, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
SZ	19-20 mei 2016	Annual Conference on European Social Security Law 2016, ERA, Trier

Zie ook:

- [Catalogus 2016 "European Centre for Judges and Lawyers Catalogue"](#) – EIPA
- [ERA e-Learning Courses at a glance](#)

Informatievoorziening (alleen voor de rechtspraak)

Kennisportaal Europees recht

Een handige startpagina is het [Kennisportaal Europees recht](#) op de wiki. Deze pagina bevat links naar alle informatiebronnen binnen en buiten de rechtspraak op het gebied van Europees recht. Het bevat ook een link naar de teksten van het EVRM, het VEU en het VWEU en het Handvest grondrechten.

Actuele nieuwsberichten staan op [Intro Europees](#) en op twitter:

[@EuropeanCourts](#) en [JoanneBik1](#)

Nieuwsbrieven

- [Nieuwsbrief van de persafdeling van het EU-Hof](#) (ECER website)
- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk](#) (INTRO) – nr. 2, 2015
- [Brussels law societies](#) (nieuw: nu externe link): maart 2016
- [KESM \(voorheen EKS\) nieuwsbrief Rechtbank Amsterdam](#) (alleen intern): maart 2016
- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk stafbureau](#)
- [Information note ECHR](#): februari 2016

NL prejudiciële verwijzingen

NL instantie	Datum	ECLI-nummer	Onderwerp	Zaaknr	Conclusie	Arrest	PG	Einduitspraak
Hoge Raad	29 maart 2016	ECLI:NL:HR:2016:515	asiel&migratie					
Rb Den Haag	9 maart 2016	ECLI:NL:RBDHA:2016:2350	IE					
Hoge Raad	29 januari 2016	ECLI:NL:HR:2016:133	douane	C-59/16				

Vacatures

Websites

- [EURES: the European job mobility portal](#) van de Europese Commissie
- [European personnel selection office \(EPSO\)](#): Vacatures en concours) bij EU-instellingen
- [Euractiv Europese vacatures](#): Overige Europese vacatures

Vacatures

Functie	Waar	Publicatie	Deadline
Seconded National Expert Directorate General ENER	Brussel	Europa decentraal	25 april 2016
Seconded National Expert Directorate General MOVE	Brussel	Europa decentraal	25 april 2016
Seconded National Expert Directorate General EMPL	Brussel	Europa decentraal	25 mei 2016
Hoofd vertaling	HvJEU, Luxemburg	PB C 112A van 30.3.2016	29 april 2016